

ZAPISNIK

dvanajstega rednega zasedanja
Mestnega ljudskega odbora
glavnega mesta Ljubljane

Zapisnik

o XII. rednem zasedanju skupščine Mestnega ljudskega odbora glavnega mesta Ljubljane, ki je bilo v torek 22. aprila 1952 od 16. do 23.30 ure in v sredo 23. aprila od 16. do 20.45 ure v sejni dvorani MLO, Ljubljana, Mestni trg št. 1.

Predsednik skupščine Vladimir Krivic začne zasedanje, ki ga je sklicalo predsedstvo skupščine po členu 15 zakona o delu ljudskih odborov in določi, da bo zapisnik vodila tajnica Julijana Resnik.

Na predlog Ivana Kreačiča izvolijo odborniki overitelja zapisnika inž. Ostoja Stareta in Borisa Majerja.

Tajnik ugotovi, da je od 123 izvoljenih ljudskih odbornikov navzočih 106, odsotnih 17, od tega 15 opravičeno, 2 pa neopravičeno. Opravičeno so bili odsotni: Bajuk Stana, Černe Stane, Koračin Jože, Kraigher Uroš, Kušar Karel, Kveder Fani, Letnar Anton, Maležič Matija, Mavrič Edo, Mostar Ignac, Pelko Gašper, Pernuš Anka, inž. Prezelj Marjan, Skitek Ermin, Zlatnar Peter. Neopravičeno pa sta bila odsotna: Dečman Vinko in Sever Stane.

Predsednik potrdi sklepčnost zasedanja.

Nato prečita tajnik zapisnika X. in XI. rednega zasedanja, katere skupščina soglasno sprejme.

Predsednik predlaga naslednji

dnevni red:

1. Nadaljevanje razprave o turizmu in gostinstvu in o predlogu reorganizacije gostinskega omrežja.
2. a) Poročilo Komisije za proučitev problema vzgoje mladine.
b) poročilo Komisije za pregled mladinskih domov.
3. Sprejetje nekaterih odlokov in odločb.

Soglasno sprejeto.

1. NADALJEVANJE RAZPRAVE O TURIZMU IN GOSTINSTVU IN O PREDLOGU REORGANIZACIJE GOSTINSKE MREŽE.

Dr. Pretnar Jože:

Po vojni se je na sejah MLO večkrat govorilo tudi o problemih turizma in gostinstva, vendar se je glede tega doslej malo napravilo. To je razumljivo, ker so bila na dnevnem redu važna druga vprašanja, ki jih je bilo treba rešiti in ki so imela absolutno prednost. Danes pa smo vendarle prišli do tega, da bomo tej važni gospodarski panogi mogli posvetiti večjo pozornost in bomo od posameznih problemov, ki so bili v referatih konkretno navedeni ali nakazani, reševali nekatere takoj, druge pa v perspektivi. Vprašanje turizma in gostinstva je najtesneje povezano z vprašanjem našega življenjskega standarda. To velja zlasti za gostinstvo, kjer gre za vprašanje množične prehrane. Na drugi strani pa je to vprašanje važno zaradi našega ugleda. Tujci, tuzemski ali inozemski, si ustvarijo sliko o neki deželi predvsem na podlagi tega, kako izgleda tam gostinstvo. Tovariši, ki so poročali o teh problemih, so nam dali prav lep pregled in opozorili na vse, tako da bi bilo zaenkrat res odveč kaj dodajati ali celo ponavljati. V zvezi z njihovimi poročili bi se vendar dotaknil nekaterih vprašanj, ki se mi zde posebno važna in nujna.

Ljubljana je zelo pomembna kot turistična prehodna postojanka, tako za notranji turistični promet kakor tudi za inozemski turizem. S tega vidika moramo pregledati, kaj Ljubljani še manjka in kaj je treba še napraviti, da bo temu svojemu pomenu ustrezala vsaj za silo. Omenil bi predvsem vprašanje prenočišč. V poročilu je bilo rečeno, da imamo danes v ljubljanskih hotelih na razpolago komaj eno tretjino onega števila prenočišč, ki je bilo pred vojno. Kar se prenočišč tiče, moramo misliti na to, da jih danes potrebujejo tisti potniki, ki pridejo v Ljubljano po službenih opravkih ali kot turisti, poleg tega pa imamo še kolektivne izlete, ki zahtevajo naenkrat večje število prenočišč, in končno moramo v Ljubljani kot prestolnici republike še v večji meri kot dosedaj računati z raznimi množičnimi prireditvami, ki ob določenih prilikah tudi zahtevajo primerno večjo rezervo prenočišč. Danes smo v težjem položaju kot pred vojno zaradi tega, ker ne moremo računati za take primere z večjim številom privatnih prenočišč. Poleg tega moramo danes in v bodoče računati še z večjimi potrebami, kakor so bile pred vojno. Dovolil bi si zato predlagati, da bi se za prenočišča angažirale poleg objektov, ki so iz utemeljenih razlogov za sedaj še odtegnjeni, tudi kake nove primerne stavbe. V mislih imam na primer veliko stavbo za Bežigradom, v kateri so sedaj dijaki. Če se za dijake preskrbi potrebno s posebnimi domovi, kakršni se na primer grade pod Rožnikom, in bodo lahko sprejeli ve-

liko število novih oskrbovancev, bi bilo morda mogoče poslopje za Bežigradom, ki ima veliko število prostorov in ki je blizu kolodvora in zato kakor nalašč za prenočevanje tujcev, dobiti na razpolago za te namene. Investicij ne bi bilo preveč. V glavnem bi bilo treba misliti le na opremo, kar pa seveda tudi precej stane.

Kar se tiče postrežbe v hotelih ali gostilnah, bi si dovolil pripomniti tole: ne smemo misliti, da bomo ustregli zahtevam turizma, ako bomo nudili tujcem drag luksuz. Kdor koli od nas, ki je že potoval v Berlin, Pariz ali druga evropska mesta, je bil prav gotovo zadovoljen, če je našel čisto prenočišče in dostojen odnos postrežnega osebja. Če bomo v Ljubljani dosegli to, da bomo tujcem dali to, kar imamo, četudi skromno, toda čisto in s primerno postrežbo, zlasti z vljudnostjo postrežnega osebja itd., bo vsak običajni in povprečni inozemski gost prav zadovoljen in bo odnesel o naši deželi morda še boljši vtis, kot če bi mu postregli z nekakšnim prisiljenim luksuzom. To poudarjam zlasti zaradi tega, ker moramo gledati na turizem in gostinstvo ne s kapitalističnega, ampak s socialističnega stališča. Kar se tiče postrežbe, bom morda pozneje povedal par besed. O turizmu samem, o orientacijskih napravah itd. je bilo mnogo govora. Opozoril bi samo na nekaj. Lani si je posebna komisija ogledala ljubljansko glavno železniško postajo in so bili glede preureditvenih in drugih del stavljeni konkretni predlogi. Nekateri stvari so bile izvedene. Mislim pa, da bi se dalo še marsikaj napraviti brez posebnih materialnih žrtev, z dobro voljo in z zanimanjem za stvar. Čeprav je naš kolodvor zelo skromen, bi ga bilo mogoče s primernimi orientacijskimi tablami, s primernim slikovnim materialom, s katerim ravno Slovenci razkošno razpolagamo, zelo okusno urediti, ker imamo tudi nekaj okusa. Če govorimo o turizmu, pomedimo najprej pred pragom Ljubljane — in to je naša železniška postaja — da ne bo tujec že ob prihodu dobil slabega vtisa. V zvezi s turizmom je tudi vprašanje ureditve Gradu in Rožnika. Z ureditvijo Gradu bomo lahko tujcem marsikaj nudili, česar zelo veliko znanih turističnih mest v Evropi nima. Glede Rožnika bi pripomnil to, da predstavlja njegov severozahodni del, t. j. Šišenski vrh, za turizem morda še večjo vrednost in zanimivost, kot pa Rožnik s sedanjo gostilno. Seveda je Šišenski vrh zaenkrat angažiran v druge namene. Tja pa bi gotovo spadal razgledni stolp, ki bi prikazal tujcu in Ljubljančanom Ljubljano in njeno bližnjo in daljnjo okolico še mnogo lepše kot nekatere druge razgledne točke. Poleg stolpa bi se mogel postaviti tudi donosen bifé. Ljubljana je zelo lepo mesto. Toda nimamo primernih ilustriranih vodičev, ki bi v besedi in sliki pokazali njene zanimivosti. V Ljubljani imamo razen muzeja, spomenikov, zgodovinskih stvari in stavb, znanstvenih in kulturnih ustanov še celo vrsto drugih zanimivosti, kakor jih more nuditi tujcu le malokatero znano

turistično mesto. Naj omenim samo vlogo, ki jo je Ljubljana odigrala v naši Narodnoosvobodilni borbi in v izgradnji novega družbenega reda. Vsak tujec bi odnesel o našem mestu zelo lep vtis, če bi mu vodič znal vse to pravilno prikazati. Tujcem bi bilo tudi primerno pokazati ljubljansko okolico. Že svojčas je vsak rad popeljal gosta izven Ljubljane v neko podeželsko gostilno in mu tam postregel. Za to pa bi potrebovali primerno urejene in domače tipične gostilne in prevozna sredstva, o čemer je bilo tudi v referatu govora. Ta prevozna sredstva bi bila lahko skromna, ker ne mislim na daljše izlete kot na primer v Kamniško Bistrico ali Postojno. Kar se tiče lepote mesta, je bilo v obeh referatih pravilno označeno, da naj bi se na RLO to stvar postavljalo na širšo osnovo. To bi dosegli, če bi po nekaterih predelih Ljubljane ustanovili posebna društva, ki bi bila nekaka pomoč Tujsko-prometnemu društvu. Taka društva smo svojčas imeli in so se imenovala olepševalna društva, na primer olepševalno društvo za Rožno dolino. Marsikje so ta društva za določene naloge in namene turizma včasih napravila več kot pa Turistično društvo samo, ker so sodelovali ljudje z vnemo in ljubeznijo do stvari. Na ta način bi to delovanje razširili na množice in jih zainteresirali za ta vprašanja. Na ta način bi izvedli marsikaj koristnega.

Končno bi se dotaknil še gostinstva v ožjem pomenu besede. Mislim, da bi bilo potrebno poudariti vprašanje strokovne usposobljenosti in pravega odnosa postrežnega osebja do podjetja in gostov, pa tudi vprašanje pravega odnosa strokovnega vodstva in gostov samih do postrežnega osebja. Tu ne mislim na vse obrate. Posamezni gostinski obrati lahko delajo primitivneje, nekateri obrati pa zahtevajo strokovno izvežbane in izkušene ljudi, ki imajo pravi odnos do osebja. Če bomo imeli v gostinskih obratih take ljudi, se bodo mlajši kadri od njih mnogo naučili. Zadnjič je bilo govora o tečajih in šolah. Pred vojno je bila na Prulah gostinska šola, ki je stala čez en milijon predvojnih dinarjev in ki so jo ustanovili in vzdrževali v glavnem iz malenkostnega pribitka na pijačo in prenočišča. Nekaj podobnega bi bilo mogoče ustanoviti tudi danes, da bi tisti mladinci, ki so se v praksi že dobro obnesli in pokazali sposobnost in veselje za ta poklic (ne pa narobe, kakor se sedaj dogaja), na tečajih dobili še potreben dopolnilni praktični in teoretični poduk in izobrazbo. Tako bi imeli strokovno usposobljene ljudi, ki bi dajali dober zgled novemu naraščaju in tovarišem. To bi bilo mogoče izvesti seveda postopoma skozi več let. Tovariš poverjenik za finance je na zadnji seji predlagal, naj se na alkoholne pijače dá pribitek kot odškodnina za komunalne usluge, in ta sklep smo tudi sprejeli. Morda bi od te vsote lahko odpadel kak milijon za predlagani način izobrazbe našega gostinskega kadra, ki se je v praksi že izkazal za sposobnega in vnetega za ta poklic. Ta predlog bi si dovolil staviti in mislim, da bi bil

koristen. Dalje bi še poudaril, da je že zadnji čas, da se naša publika začne zavedati, da je tisti, ki streže, ravno tako svojega spoštovanja vreden in da se mora imeti primeren odnos tudi s strani gosta do strežnega osebja. To je delovni človek, ki opravlja svojo delovno dolžnost. Gost je upravičen zahtevati, ker plača, strežno osebje pa mora tudi opraviti svoj posel, ker je to njegova služba in delovna dolžnost. Če bomo spravili našega gosta in naše osebje na to stopnjo medsebojnega spoštovanja, bo v našem gostinstvu izgledalo drugače, kot izgleda danes. Sedaj je položaj tak, da najboljša disciplina gostinskega osebja ne pomaga dosti, če gost surovo nastopi. To pa se dogaja in napravlja na tujca slab vtis.

Da ponovim še enkrat svoje predloge: Stavba za Bežigradom, če ni proti temu kakih posebnih pomislekov, naj bi se preuredila za prenočišča, kadar bo prosta. Ustanovila naj bi se društva za olepšavo mesta v nekaterih predelih Ljubljane. Tretjič, skrbelo naj bi se bolj kot doslej za teoretično in praktično izobrazbo v šoli in na posebnih tečajih onega mlajšega gostinskega kadra, ki je že v praktični zaposlitvi pokazal sposobnost in veselje za gostinski poklic. (Osebe, ki se v praksi še niso izkazale, ne bi prihajale v poštev.) Sredstva za vzdrževanje šole in tečajev ter podpiranje sposobnih in kvalificiranih gojencev naj bi se med drugim krila tudi s primerno dotacijo.

Vatovec dr. Franc:

Kot član Turistične komisije MLO bi dopolnil poročilo predsednika tovariša inž. Jakopiča.

Turizem trka na vrata. Turizem je neka čudna stvar, aktualno področje, kjer se srečujeta v najrazličnejših oblikah občutje in dejavnost. Turizem je lahko doživetje neke naravne lepote, neke naravne marikanosti in znamenitosti. Ekvivalent je pasivni ali tudi aktivni turizem. Turizem pa je lahko tudi materialno dobro počutje ob dobri postrežbi in plemenitem gostoljubju. Potem je to stvar receptivnega turizma. Turizem pa so danes tudi dragocene devize, krepitev narodnega gospodarstva. Končno je turizem še zbliževanje ljudstev, zbliževanje narodov, je izražanje političnih simpatij.

Toda to je teorija. V praksi pa uspeva turizem najlepše, če uresničuje staro latinsko reklo, s katerim so se Rimljani radi ponorčevali iz lastnih bogov, ko so rekli »Do et des« — »dam, če daš«. To se pravi, če mi nudimo, bo tudi tujec nam nudil. Ali lahko kaj nudimo? Tukaj nas pripelje razčlenitev do pozitivnih in negativnih prvin.

Pozitivne se pričenjajo že pri sami naravi, ko vidimo, da leži Ljubljana v izredno srečnem geografskem položaju sredi dveh orjaških gor-

skih gmot, alpske in dinarske, ki ustvarjata mikavne, vabljive topografske oblike kakor tudi posebnosti flore. Česar ni zmogla narava, je napravila kultura, je napravil človek, ki je začel olepšavati to naravo. Nihče ni zapel Ljubljani take hvalnice kakor Cankar, ko je zapisal: »Lepša in večja so mesta na svetu, toda ni ga tebi enakega pod nebom.« Kultura je posežek v naravo, je dopolnitev naravnih lepot. Lahko pa so ti posežki enostranski. Taki posežki so na primer arhitektura, tehnika, znanost. Vidimo baročno Ljubljano, ob njej monumentalno Plečnikovo Ljubljano, ki pomeni v arhitekturi in urbanizmu popolno preoblikovanje. Naloga nas je, da to Plečnikovo Ljubljano ne samo ohranjamo, ampak da jo tudi vzdržujemo in dopolnjujemo. Toda to je samo enostranski posežek in nápak bi bilo misliti, da so s tem vse naloge turizma izvršene. Opozoril bi na primer na druge dežele, ki nimajo takega naravnega bogastva in lepote in si znajo pomagati na svoj način. Nizozemska je na primer v svojem bistvu enolična. Toda kadar zacvete okolica Harlema v pravljичni lepoti tulipanov, drvi v Nizozemsko iz Zapadne Nemčije na stotine vlakov ljudi, ki gredo občudovat to lepoto. In tradicionalni praznik narcis v Montreuexu. V Ljubljani imamo obilo možnosti, da razvijemo ogromno iniciativo pri popularizaciji svojega mesta in Slovenije same. Toda česar ni dala narava in česar ni mogla dopolniti kultura, je dodala še tradicija. Ali imamo slovensko turistično tradicijo? Nedvomno je imamo nekaj, toda s tem še ni rečeno, da se lahko z njo pobahamo. Pred več ko 80 leti sta bila zgrajena na Bledu prva hotela. Čez dve leti bo 50 let, kar je bil zgrajen hotel Union. Potem so sledila gostišča in zdravilišča, razna turistična društva. V dosedanjem razvoju smo doživeli Slovenci dva vrha v turizmu. Prvi vrh je bil 1938. leta, ko je prišlo k nam nad 200.000 turistov (nad 1 milijon nočnin) in ko so turistični dohodki izkazovali okoli 100 milijonov dinarjev letno. Drugi vrh pa vidimo v letu 1950. Hitro smo si opomogli od vojnih grozot in uspeh turizma v 1950. letu presega celo uspeh 1938. leta. Leta 1950 smo imeli namreč okoli četrta milijona turistov s skoraj 1 in pol milijona nočnin. Pri tem pa je treba upoštevati, da je procent tujih turistov znašal 1938. leta 33%, v 1950. letu pa jih je bilo komaj 12.000. In tukaj se srečujemo s pojavom množičnega turizma, socialističnega turizma. Turizem namreč, če naj bo sodoben in širokopotezen, mora biti množičen in mora biti socialističen. Prvi nastavek množičnega turizma imamo v velikih prido-bitvah naše socialistične zakonodaje. Tako imamo zdravstveni, počitniški turizem. Pred tem še planinski. Toda s tem ne moremo biti zadovoljni. Zato bi morali misliti na to, kako okrepiti množičnost, kako okrepiti socialistični turizem. Osrednji nosilec tega krepitvenega procesa naj bi bilo Turistično društvo, ki je bilo ustanovljeno prejšnji teden. Turistično društvo Ljubljane bo izvrševalo naloge, ki jih je omenil tovariš

Pretnar in še druge naloge. Na snočnji prvi društveni seji so bile oživljene prve sekcije, ki bodo zanesle misel turizma v najširše množice in ki bodo skušale zajeti čim širši krog ljubljanskega prebivalstva. Turistično društvo bo v svojih sekcijah začrtalo svoj program in izvedlo vse naloge, pred katere smo danes postavljeni. To bi bile nekatere pozitivne prvine.

Poglejmo si še negativne prvine, ki nas motijo pri nadaljnjem delovanju. Podcenjevanje turizma, posmehljivo gledanje na turistična prizadevanja. Omenil bi primer Italije. Nedavno je bila objavljena na prvi strani vatikanskega glasila »Osservatore romano« čez pol strani slika, kako papež blagoslavlja turistične predstavnike. Iz poročila razberemo, da deluje tam turistični odsek pri vsakem odseku Katoliške akcije in turistični predstavniki Italije cenijo papeža kot prvega turističnega trobentača ter so mu ob tej priliki poklonili dragocena darila.

Drugi nedostatek so pomanjkljive aplikacije. Slovenija je osredje vinarstva, sadjarstva itd. Ljubljana naj bi prikazovala vse posebnosti Slovenije. Tudi za aplikacije folklore gre. Toda to je stvar članka v dnevnem časopisu.

Tretji negativni element je tisti, ki ga je omenil dr. Pretnar: nastavitvena nezmogljivost. Komaj 48% predvojnne zmogljivosti bomo dosegli, ko bo renoviran hotel Štrukelj. Zaradi tega je tukaj umestna prošnja in predlog, naj bi storili vse, kar je mogoče, da bi čimprej končali prenovitvena dela. Seveda ne smemo biti črnogledi. Po čudnem dialektičnem preskoku iz količine v kakovost se borijo danes predstavniki turizma v eni najbolj razvitih turističnih dežela v Švici s svojevrstnimi problemi. Tam se ukvarjajo danes s problemom, ali so bolj koristni veliki ali mali hoteli. In potem še plebiscitarno glasovanje o tem, ali naj se prepreči nadaljnja gradnja hotelov. Kako bi bili Švicarji srečni, ko bi prišli k nam in nas blagrovali, ker nimamo njihovih skrbi.

Četrty negativni element pa je turistična vzgoja. To je tako važno vprašanje, da terjaja obširen elaborat s konkretnimi sugestijami.

Iz teh negativnih in pozitivnih prvin in kategorij lahko opredelimo tudi svoje stališče do poročila predsednika Turistične komisije MLO tov. inž. Jakopiča. Dobro vemo, da je danes s finančnimi stvarmi težko, toda tiste sugestije, ki jih vsebuje poročilo, so mišljene le kot minimalni okvir, kot poslovno reševanje tekočih turističnih potreb. O maksimalnem programu niti ne govorimo, ker to ni stvar ene generacije, to je stvar več generacij, saj je polno orjaških načrtov od rekonstrukcije mostičarskega naselja na Barju in narodopisnega muzeja pod Rožnikom s pisanim naseljem izrazitih slovenskih domačij pa do obnove čolnarstva na Ljubljani in monumentalnega poudarka, ki naj ga dobi morišče pri Sv. Urhu itd.

Na vsak način je načrtana turizmu svetla pot. Ljubljana ima ogromno ugodnih pogojev, da razmahne in olepša svojo vnanjo podobo. Za izvršitev nalog smo vsi enako poklicani. Kot študentje smo hodili poslušat diskusije bivše kranjske oblastne skupščine. Tudi sèm gori smo prihajali na zasedanja Mestne skupščine, ki so jim predsedovali razni župani. Toda tako toplih in zavzetih besed o turizmu, kakor smo jih slišali na ustanovnem občnem zboru Turističnega društva iz ust tovarišev Avšiča in Kreseta, nismo slišali. To pomeni veliko, kajti take besede izpodbujajo k nadaljnjemu delu. Drugič, te besede so zagotovilo, da se turizem ne gremo, ampak da z njim resno mislimo. Tretjič, gre za zgodovinsko pričevanje, ki naj ga doprinese v svojem deležu tudi Ljubljana, kaj premore tudi socialistični turizem v prvi socialistični državi.

Vonta Jože:

Na podlagi poročila tov. poverjenika za trgovino, turizem in gostinstvo na predzadnjem zasedanju o stanju turizma in gostinstva v Ljubljani in predloga za reorganizacijo gostinskega omrežja je Komisija za turizem in gostinstvo imela posvetovanja in daje sledeče pripombe:

1. Kopališče na Ježici naj bi ostalo še nadalje kot samostojno podjetje glede na to, ker ima zlasti v poletnih mesecih dovolj prometa. Poleg tega bi bilo potrebno, da bi na Ježici vsaj nekaj zakupnikov v doglednem času prišlo v državni sektor.

2. »Bežigrajski hram« in »Planica« naj bi se pa priključila h kavarni »Bežigrad«, ker sicer le-ta v poletnih mesecih ne bo rentabilna.

3. Kavarni »Tabor« naj bi se pridružila gostilna »Pri Jerneju« na Sv. Petra cesti zato, ker smo mnenja, da ravno tako kavarna »Tabor« v poletnih mesecih ne bo mogla obratovati in ker se podjetje »Pri Jerneju« zelo lepo razvija in uživa dober ugled pri svojih gostih. Obrat »Pri stričku«, Kodrova ulica v Novih Jaršah, naj bi se priključil Zeleni jami, ne pa »Planinki«, kot je to predlagano. To pa zaradi tega, ker je preveč oddaljen. K obratu »Krim« naj bi priključili tudi obrat »Dolenjc«. Ker pa ni lokalne potrebe, ni nujno, da bi se odprla gostilna »Pri zelenem hribu«, ker je z vozili zelo nedostopno do samega obrata, drugič pa, ker je imela gostilna lani najmanjši promet od vseh gostinskih obratov v Ljubljani.

Predvsem bi hoteli opozoriti, da bi bilo nujno potrebno pregledati tudi trgovske obrate, ki prodajajo vino v steklenicah, oziroma odprto, koliko le-ti plačujejo mestne trošarine, ki je obvezna za vse gostinske obrate. Tu bi opozorili skupščino, da so nekatera trgovska podjetja postala navadne gostilne, ker je vino tu za 30 do 40 din ceneje kot v gostinskih obratih in zaradi tega pride včasih pri teh podjetjih do nepo-

trebnih gneč. To je konkretno pri delikatesi »Kladiivar« na Titovi cesti. Poleg tega je še vrsta drugih podjetij, katera naj bi pregledala trgovinska inšpekcija.

Nujno potrebno je opozoriti na kakovost naših alkoholnih pijač. Zaradi tega moramo brezpogojno upoštevati to, da imajo nekatera gostinska podjetja vse premalo vrst vina na izbiro gostom. Na to bi bilo treba najprej opozoriti naša grosistična podjetja, kot so »Slovenija-vino« in ostala odkupna podjetja. Tu je najbolj prizadeto podjetje »Slovenija-vino«, ki ima vina zelo slabe kvalitete in neugodne cene, zlasti za vino v steklenicah. Zato bi bil že skrajni čas, da bi se ustanovila tudi detajlistična odkupna podjetja in da bi se na ta način nekako zatrl monopol grosistov, ki ga danes nedvomno izkoriščajo. Navedel bi nekaj primerov nepravilnega poslovanja grosističnih podjetij, n. pr.: podjetje »Smokvica« izjavlja, da ne bo več prodajalo vina po 60 dinarjev, ker ga v Srbiji lahko proda dražje. Zato smo mnenja, da bi bilo potrebno predvsem pregledati poslovanje grosističnih podjetij, ki po mišljenju komisije zaslužijo več kritike v dnevnih časopisih, kot pa sami gostinski obrati. Druga stvar, na katero bi bilo grosistična podjetja važno opozoriti, je, da takoj ob prodaji vina zanj izstavijo račun, ker se v nasprotnem primeru dogajajo nepravilnosti, kot n. pr.: Podjetja kupujejo od grosističnega podjetja vino. To vino takoj razprodajo po ceni, ki je bila ob prevzemu določena. Čez nekaj časa pa prejmejo fakturo za višjo ceno, kot pa je bilo vino prodano potrošniku. Zato bi še enkrat poudarili, da je nedvomno pravilno, da se našo javnost o delu in napakah gostinskih podjetij informira potom časopisja. Prej pa je potrebno, da se dejansko stanje točno preveri in zaostri vprašanje monopolizma grosističnih podjetij. Navesti pa hočemo nekaj primerov, ki nikakor niso logični. Tako računa podjetje »Slovenija-vino« 32 steklenic vina po 3 dcl 2560 dinarjev, 190 dinarjev zaboj, 34 dinarjev ovojni papir, 192 dinarjev tulci in 1120 dinarjev steklenice. To je skupaj 4072 dinarjev brez režije, davka, plač, amortizacije in mestne trošarine. Za drugi primer bi radi navedli sledeče: Zakaj gostinska podjetja dvigajo cene, kot so bile predčasno, ko so bili prehrabneni predmeti oziroma vina dražja pri proizvajalcu kot sedaj. Za to bi dali sledečo utemeljitev. Buteljko vina 7 dcl plača podjetje 130 dinarjev, prištevisi 12% za plače, 3% amortizacije, 10% režije, 55% akumulacije, 11,6% davek na promet proizvodov, 11,1% mestne trošarine, znese cena 1 steklenici 218,46 dinarja. Nadalje bi navedli še podražitve ostalih prehrabnenih predmetov, ki se tudi pojavljajo v gostinskih obratih, to pa predvsem zaradi tega, ker so se podražila drva od 500 do 2000 dinarjev, premog od 500 do 4000 dinarjev, elektrika, najemniha, industrijski in prehrabneni boni. Vse to podražuje cene. Zato je kritika v časopisih samo v neki meri upravičena. Ni dvoma, da se

nekatera podjetja premalo zavedajo dolžnosti, ki jo ima gostinsko omrežje v Ljubljani, zaradi tega jim bo treba pomagati. To bi bile predvsem problematične točke v samem poslovanju gostinskih obratov. Poleg tega bi bilo potrebno, da se ozremo na vprašanje kadra v gostinski stroki.

Strokovnega kadra (natakarji in kuharji) je v Ljubljani zelo malo, ker se temu med vojno in po vojni ni posvečalo nobene pažnje. Od leta 1941 pa do danes se v Ljubljani ni usposobil niti 1 natakar ali kuhar, tako da bi bil sposoben samostojno kuhati ali pravilno servirati tudi v kategoriji B in C. V Ljubljani sicer obstoja Srednja gostinska šola, ki pa vzgaja le srednje kadre, t. j. administrativne. Po osvoboditvi se je od strani Komiteta za turizem in gostinstvo odklonil sprejem vajencev v gostinski stroki, ker se je ustanovila Nižja gostinska šola, katera se je naselila na Bledu, pozneje pa se je preselila v Rogaško Slatino. Od te šole pa Ljubljana nima nikake koristi in kakor nam je znano, nudi učencem premalo praktičnega pouka. Tak način šolanja je tudi zelo zamuden, ker se morajo učenci po 3-letnem šolanju še vežbati ob neposredni postrežbi ali kuhi in pridobivati znanje, da svojo stroko res obvladajo. Da bi si Ljubljana opomogla od pomanjkanja strokovnega gostinskega kadra, se je v Ljubljani vršil tromesečni gostinski tečaj, katerega rezultat je, da imamo nekaj novega kadra, ki ima v rokah izpričevala za kvalifikacijo strokovnega kuharja ali natakarja, v resnici pa njegovo znanje ne ustreza. Popolnoma razumljivo je, da si v par mesecih ni mogoče pridobiti strokovnega znanja, posebno ne, ker so se v te tečaje sprejemali tudi taki, ki so komaj obvladali pismenost.

Mesto Ljubljana s ca 120.000 prebivalci in s tolikim številom gostinskih obratov, vrhu tega tudi izhodiščna točka turizma, ne more več čakati na to, kdaj bo Uprava za turizem in gostinstvo ali pa Ministrstvo za prosveto dodelilo nekaj tistega kadra, ki ga šola in uči. Mestni ljudski odbor je dolžan in upravičen, da si na svojem področju in za svoje potrebe čimprej postavi šolo za vajence in s tem reši problem, pred katerim sedaj stoji. Na Privozu v Ljubljani je zgradba — bivši Gostilničarski dom, v kateri je bila že pred vojno šola vajencev v gostinstvu. V njej so bili pred vojno dobri strokovni kuharski tečaji, kletarski in jezikovni tečaji. Vse to se je vršilo samo za gostinsko stroko in predvsem za potrebe Ljubljanec. Kar pa je bilo kadra več, je odšel tudi v druge kraje Slovenije oziroma celó države. Komisija predlaga, da se omenjena šola čimprej izprazni in dodeli mestu za potrebe šolanja vajencev v gostinstvu. Na ta način bi gostinska podjetja prišla v krajšem času do potrebnega strokovnega kadra. Tista podjetja, kjer imamo še nekaj dobrega kvalificiranega kadra, in so v stanju učiti in nadzorovati pri delu vajence, naj bi vajence v uk takoj sprejela. Komisija je že tudi na

svojih sejah predlagala, kateri obrati bi prišli v poštev za sprejem vajencev in kakšno število bi bilo potrebno. V Ljubljani je že v uku po gostinskih obratih ca 13 vajencev s približno učno dobo od 1 do 10 mesecev. Dodati bi bilo treba še ca 20 vajencev in šola bi lahko pričela poslovati.

Komisija se strinja s tem, da se jemlje v uk vajence, kateri imajo nižjo srednjo šolo. Učni program naj bi se določil skupno s pedagogi in s Poverjeništvom za turizem in gostinstvo MLO. Trditev Glavne uprave za turizem in gostinstvo in Ministrstva za prosveto, da vajenec 14 let ni primeren za gostinski lokal, ker bi se pod vplivom lokala moralno pokvaril, ne drži, ker ga po njihovem učnem programu dodeli samo 8 mesecev pozneje v gostinski obrat v dvomesečni praktični pouk. V zvezi z navedenimi predlogi smatra Komisija za nujno potrebno, da gostinstvo takoj prične z jemanjem vajencev v uk in da se osnuje še letošnjo jesen šola za gostinske vajence v izpraznjeni gostinski šoli na Privozu. Izprazni naj se vsaj en prostor, ki bi bil za prvi razred. Na ta način bi prišla Ljubljana v najkrajšem času do strokovnega gostinskega kadra. Brez dobrega kadra ni dobre postrežbe.

Šubic Miran:

Moj predgovornik je govoril o vajencih v gostinstvu. On je pravzaprav izravnal vajence v gostinstvu z vajenci v obrti ali trgovini. Nedvomno pa je vajenec v gostinstvu postavljen pred večje preizkušnje. Prav gotovo bi se vajenci v gostinstvu od večjih vajencev in ti od natakharjev naučili vseh lumparij. Zato je bil predlog Komiteja, da se ustanovi obrat, v katerem bi bili ti vajenci pod strokovnim nadzorstvom kvalificiranega kadra (kuharjev in natakharjev). V tej zvezi bi omenil hotel »Turist« (»Štrukelj«). Ta zgradba se obnavlja že dolgo časa. Prostori v njej so prazni in ne služijo nobenemu namenu. Sedaj se čaka na potreben kredit, da bi bila zgradba dokončana. Mislim, da bi lahko spodnje prostore v tem hotelu takoj uporabili za restavracijo, v katero bi dali vajence, ki bi bili pod strokovnim nadzorstvom.

Prešel bi na ostalo problematiko gostinstva. Mislim, da ni slučajno, da se odpirajo gostilne ena za drugo s popolnoma enako opremo in popolnoma enakim zunanjim videzom. To sem opazil pri gostilnah pri Lovcu, Šestici in Bellevue. Šel sem dalje po Ljubljani in ugotovil, da se zunanji videz stavb tipizira, ali namenoma ali po krivdi suhoparnosti našega arhitektskega kadra. Če omenim samo navedene tri lokale, vidimo, da imajo vsi isto točilnico, isto opremo. Upoštevam, da so to renovirani lokali, ki ne razpolagajo z ne vem kako modernimi prostori in ki se bore s težavami. Mislim pa, da niso potrebni povsod isti oboki in

da ni potrebno te lokale pretvarjati v nekeke podmornice. Dalje, če greš po cestah, opaziš reklamo, ki bije v oči ne zaradi svoje pestrosti, temveč zaradi svoje monotonosti. Prav je, da smo za napisne table osvojili zeleno barvo kot simbol našega mesta, ni pa potrebno, da ima sleherna trgovina tudi zeleno napisno tablo z belimi črkami. Če pogledaš pozorneje, vidiš, da se pojavljajo tudi napisne deske z rumeno podlago in rdečimi črkami ter z modro podlago in rdečimi črkami. To so barve, ki jih v glavnem srečuješ po ulicah. Ko gledaš obnavljanje fasad, se ti pri frančiškanih zablešči »Urbanc« in tisti oder ob stavbi. Ljudje se sprašujejo, ali je to dokončno, ali bodo še naprej delali. Na vogalu Šelenburgove in Šubičeve ceste je tudi mala hišica belo pobarvana in kvari s svojim skrajnim izrazom ulico bolj kot prej, ko je bila siva in vsej ulici primerna. Bela barva se pojavlja tudi na sedanji Titovi cesti nasproti Slavije. Vse to kaže, da bi moral MLO postaviti kontrolo nad idejnimi projekti, ker če bomo tako delali naprej, bomo potrošili ogromne vsote, lice Ljubljane pa ne bo ničesar pridobilo, ampak izgubilo.

Nadaljnje vprašanje, ki bi se ga dotaknil, je vprašanje snage, ki ni dovolj zaostreno. Čeprav smo na skupščini že sprejeli odlok o čistoči in redu v mestu, se še vedno dogaja, da n. pr. frizerji odlagajo odstrižene lase in da nosijo gnila jabolka in krompir na dvorišče. Poleg tega podjetje »Snaga«, ko pobira s kamionom smeti po mestu, potrese vse ulice s smetmi, ki jih pa nihče ne pomete. Mislim, da bi bilo treba to zaostriti. To ni samo stvar zunanjega izgleda, ampak je tudi tukaj vprašanje zdravstva, ker v poletnih mesecih lahko izbruhne zaradi take malomarnosti epidemija.

Nadaljnja stvar so naša kopališča. Bliža se sezona kopanja. Iz referata smo slišali, kaj nas v tej sezoni čaka glede sprejema tujcev. Mislim, da pa naša dolžnost ni nič manjša do samih prebivalcev mesta Ljubljane, kot pa do tujcev. V poletnih mesecih se bo vsak želel ohladiti, vendar ni izgleda, da bi se lahko zatekel v kopališče, kjer bi se osvežil z vodo. To pa zaradi tega, ker je kopališče Ilirija lani samo dvakrat menjalo vodo. Taka voda je zdravstveno neuporabna. Isti problem je s kopališčem na Špici. Bile so že velike debate, ali se lahko kopališče na Špici uporablja, ali ne. Na včerajšnji seji je dr. Mis ponovno poudaril, da so vodo v laboratoriju zopet pregledali in da ne prevzamejo odgovornosti, ker voda ni taka, kot bi morala biti. Isto je s kopališčem v Koleziji. Mislim, da moramo vsaj enega izmed teh kopališč usposobiti in poleg tega omogočiti prebivalcem Ljubljane dostop do kopališča na Ježici in možnost obiskovanja Sore.

Omenim naj še vprašanje zadruga komisionarjev in postreškov. Ti ljudje imajo neko zadrugo in trdijo, da imajo take in take zgodovinske pravice, na katere se sklicujejo. Dejstvo pa je, da ta zadruga komi-

sionarjev ni od nobenega oblastnega foruma kontrolirana. Dogaja se, da pride potnik na postajo in ne more dobiti postreščka (poleg tega je še pomanjkanje prevoznih sredstev), vidiš pa jih po vseh vogalih v mestu. Predlagal bi, da MLO pregleda to stvar in da zadrugo komisionarjev in postreškov spravi pod nek krov, ki bo imel kompetenco držati red v tej zadrugi.

Ponavljam svoje predloge: V zvezi s preobrazbo lica Ljubljane bi bilo potrebno, da se morda izda odlok o obveznem kontroliranju idejnih projektov in da se zadolži odsek za lokalno obrt in komunalo, da pregleda projekte. Drugič, da se dopolni odlok o snagi in redu v mestu. Tudi to se mi ne zdi umestno, da če pusti stranka zaboj za smeti čez 9. uro na cesti, pride miličnik in jo kaznuje z 20 dinarji kazni. Če pa stranka strese skozi okno celó preprogo, pa to ni na mestu kaznivo dejanje in gre do sodnika za prekrške. Tak prekršek pride v obravnavo čez pet mesecev in kazen nima učinka. Tudi v tem pogledu naj bi imel miličnik pravico ukrepati na licu mesta. Tretji predlog: da bi se usposobilo vsaj eno od mestnih kopališč. Četrty predlog: da bi se hotel »Turist«
dogradil vsaj v pritličju, da bi se ti prostori dali v promet, ker če bomo čakali na popolno dograditev, bodo prostori še drugo leto prazni. Tam lahko izkoristimo tudi vrt, ki jih v Ljubljani primanjkuje. Imeli bi spet nov lokal, ki bi bil zelo priročen za vsakega našega potujočega državljana pa tudi za inozemca.

Suhadole Anton:

V zvezi z gostinstvom in turizmom se v glavnem govori o centru in kvečjemu še o Ježici in Špici, pozablja pa se na Bokalce in ves ta konec, čeprav se cele trume ljudi hodi kopat na Jez na Bokalce. Zdi se mi, da je tu za kopanje bolj primerno kot pa na Iliriji, če se voda samo dvakrat na leto menja. Ljudje, ki se hodijo tja kopat, pa nimajo nobene ugodnosti. Nobenega bifeja ni, obstoja samo zelo majhen prostor 3 x 4 m, kamor se komaj stlačijo ljudje, ki so po navadi razgrajači, ne pa okrepčila potrebni ljudje. Tovariš pred menoj je poudaril, da primanjkuje v Ljubljani vrtov. Vsak Ljubljančan, ki je čez teden med štirimi stenami, bo gotovo raje šel v nedeljo na periferijo, kot pa da bi se stiskal v Dajdamu. Pri Dolgem mostu imamo najlepši vrt v celi Ljubljani, pa je popolnoma mrtev in ga nihče ne uporablja. Tam je bila pred 20 leti gostilna in je delovala vseskozi tudi med vojno. Že dalj časa se name-rava tam zopet odpreti gostilno, toda do danes se stvar še ni uredila. Bilo je že toliko urejeno, da je bila soba prenovljena, čez noč pa se je vselila neka stranka in je še danes notri. Prostori so taki, kot so za gostilno potrebni, tako da je malo tako primernih prostorov. Preje se je

gostinstvo rajona IV. za te stvari brigalo, danes pa tega ni več. Ni dvoma, da bi se bilo treba za to zavzeti, in naj bi si Poverjeništvu za gostinstvo te prostore ogledalo.

Druga stvar, o čemer hočem še govoriti, pa je, kar je že omenil predgovornik glede fasad, ki se obnavljajo v Ljubljani. Rekel bi, da nas je zadela neka majska mrzlica, da se obnavljajo fasade itd., cela stvar pa je bila premalo premišljena. Bil je dan nalog, napraviti fasade do 1. maja, nihče pa se ni vprašal, če je to mogoče. Danes ni več toliko vprašanje materiala, pač pa je vprašanje finančnih sredstev. Povedal bi en primer. Naše podjetje je dobilo nalog urediti Daj-dam. Na razpolago je bilo 40.000 dinarjev. Ko so vsi obrtniki pregledali, kaj bi bilo potrebno napraviti, smo ugotovili, da izpod 150.000 dinarjev dela ni mogoče izvršiti. Videli smo, da so predvsem potrebne ureditve sanitarne naprave, kuhinja, klet, shramba, torej tisti prostori, ki jih gost ne vidi in ki so najbolj važni za vzdrževanje čistoče. Postavilo se je vprašanje, ali naj se lotimo samo zunanjega izgleda, ali naj zgrabimo za tisto, kar je bilo skrito in zelo potrebno. Napravili smo tisto, kar je bilo nujno potrebno, in mislim, da smo storili prav. Glede barve fasad v Šelenburgovi ulici bi omenil to, da je danes vprašanje, ali naj tudi v bodoče delamo temne ulice ali svetle. Sedaj je Šelenburgova ulica temna in je pravzaprav en sam dimnik. Ko jo bomo pa prenovili, bo svetla in bo imela čisto drugačno lice. Takega mišljenja nisem samo jaz, ampak tudi navzoči arhitekt. Škoda je, da se je s to stvarjo prekinilo. Potrebno bi bilo prenoviti vse hiše do Na-ma. Mislim, da je izgled na vsak način boljši sedaj kot pa je bil prej, ko so bili žlebovi pokvarjeni in je omet odpadal.

Žagar Tomišević Fani:

K čistoči Ljubljane bi omenila sledeče: Pod viaduktom sem videla cestnega pometača, ki je vihtel metlo in klet: »Človek vedno pometa, pa je vedno umazano.« Res je. Na cesti so bile tri črte, prva je bila od raztresenega apna, druga od drobnega peska, tretja pa od premoga. Mislim, da bi morali prometni miličniki opozarjati tudi voznike, ki prevajajo material in ponesnažijo ceste. To je posebno na Masarykovi cesti. Tako se prvič smeti cesta, razen tega pa se izgublja tudi dragoceni material. Izgleda, da taki malomarni vozniki, ki tako razsipajo material, ne čutijo nobene odgovornosti in da jih nihče ne kontrolira.

Ob razpravljanju o turizmu naj omenim še pomanjkanje prenočišč v Ljubljani. Predlagala bi, da bi ob priložnosti razpravljali tudi o potrebi prenočišč v Ljubljani za našo mladino, za dijake. Komisija naj bi se informirala le pri tov. Ljubiču v Cankarjevem domu, pa bo videla,

koliko težkoč je imel tovariš Ljubič, ko je moral odklanjati prenočevanje raznih otrok, ki so prišli na izlet v Ljubljano, ker imajo zavodi prepovedano sprejemati kogar koli v prenočišče. Danes, ko se toliko posvečamo vzgoji mladine, bi se lahko potrudili tudi za rešitev tega vprašanja, kajti mladina mora videti druge kraje. Največ prošenj za prenočišča je bilo iz drugih republik. Ministrstvo za prosveto je bilo prisiljeno odsvetovati obiske v Ljubljano, ker otroci niso imeli kje prenočevati. Mnogo prošenj je prišlo tudi s podeželja. Učitelji žele pripeljati otroke v Ljubljano ali pa jih peljejo na Gorenjsko in se spotoma ustavijo v Ljubljani. To vprašanje bo še bolj pereče, ko bo začelo delovati Društvo prijateljev mladine. Razumljivo je, da ne bomo mogli preskrbeti kakšnih razkošnih prenočišč, poskrbeti pa bi morali vsaj za skromne, čiste prostore in postelje, kjer bi bile na razpolago tudi brezalkoholne pijače, da ne bi bila mladina prisiljena hoditi v gostilne. Predlagam, da Komisija za turizem prouči tudi to vprašanje in se bo prepričala, da je to vprašanje res potrebno rešiti.

Inž. Bežek Niko:

Dovolite, da pojasnim vprašanje barvanja fasad. Zaradi poškodb, ki jih je povzročil sneg, in zaradi slabih žlebov je bilo treba v Ljubljani mnogo fasad obnoviti, posebno prebarvati. Pri tem pa je neka tehnična ovira. Še vedno nimamo dobrih zemeljskih barv. Te zemeljske barve so se v stari Jugoslaviji uvažale, zato si pomagamo zaenkrat z materialom, ki je pri roki, to se pravi, da barvamo fasade z naravnim peskom oziroma z mivko, kateri primešamo apno. Mislim, da bela srajca ni tako nemogoča in je večkrat lahko bolj sigurna kakor pisana. Kar se tiče opreme gostiln, ima vsak arhitekt hotenje, napraviti čim boljše in čim lepše. Tudi tukaj so skoraj vedno po sredi objektivne težave. Danes nimamo raznovrstnega materiala in tudi z izvedbo je še težko. Kar se pa tiče kopališča, bi na kratko omenil — dajmo že enkrat deklarirati celo obrežje Save kot naravno kopališče. Zato je potrebno voditi borbo za očiščenje reke. Danes imamo trolejbus in upamo, da bomo s trolejbusom lahko v polni meri izkoristili to naše naravno kopališče. Ne osporavam, da so potrebna nova moderna pokrita ali umetna kopališča v mestu, vendar mislim, da bo poteklo še dosti časa, da jih bomo dobili. Kar se pa tiče fasad, bi rekel še: Okusi in klofute so različni.

Prešern Mirko:

Pred enim letom smo obravnavali vprašanje izpraznitve velesejma v Ljubljani. Takrat smo delno uspeli in napravljen je bil prehod skozi drevored. Danes, ko obravnavamo v celoti probleme turizma in gostin-

stva, moramo ponovno načeti to vprašanje. To stvar bi podkrepil s sledečega stališča. Mnogo podjetij in ustanov prireja razne proslave in zabave. Ker žele biti kolektivi sami zase in ker je pomanjkanje prostorov, prireajo take zabave in proslave v ustanovah samih, ki pa so po navadi v sklopu stanovanj in zato prihajajo stalno pritožbe zaradi kajenja nočnega miru. Dal bi konkreten predlog: V Dragi, kjer je bil bivši »Gustroj«, je danes delavnica kmetijsko-strojne postaje, ki zaposluje ca 40 ljudi. To podjetje sedaj nima dela. Prostori pa so zelo primerni. Je upravno poslopje, so lepe zračne delavnice, predvsem pa ogromno prostora za garažiranje avtomobilov. Predlagam, da bi se vprašanje izpraznitve veleseljma vzelo resneje in ponovno v diskusijo. Na ta način bi bilo rešeno vprašanje razstavnih in zabavnih prostorov. Prepričan sem, da v kolikor bi se pojavilo finančno vprašanje, da bi prostore koristniki sami obnovili.

Slapničar Jože:

Tovariš poverjenik je navedel, da je bilo decembra 1950. leta 75 menz z 12.700 abonenti, marca 1952 pa 40 menz s 6700 abonenti. To, da se je število menz znižalo, se mi zdi pravilno, ne bo pa pravilno, da se je znižalo število abonentov kar za 6000, kajti v Ljubljani imamo vedno več delavcev in ne vem, kam hodijo ti ljudje jest. Poročilo se jih ni toliko, da bi imeli urejeno prehrano v lastnem gospodinjstvu. Poleg tega se spominjam, da je čital, da ima od 40 menz 38 menz izgubo. Abonenti se pritožujejo, da se hrana slabša, da so manjši obroki in da se bo hrana podražila, čeprav so se cene živežu precej znižale. Marca meseca še ni bilo 55% akumulacije in zato ne more biti tu vzrok prej navedenim dejstvom. Upravičeno se lahko vprašamo: od kod to. Prej menze niso delale z izgubo, sedaj pa naenkrat čujemo o izgubah menz. Če pogledamo menze prej, vidimo, da so menze tudi prej večinoma delale z izgubo, ki so jo krile deloma s tem, da so dobivale dotacije iz proračuna, menze pa, ki so bile last podjetij, pa so krile izgube s tako imenovanim nadplanskim dobičkom. Takrat delavci niso bili zainteresirani, da bi se trudili za nadplanski dobiček, ker niso imeli od njega nobenih neposrednih koristi. Sedaj delavci vedó, da je prejšnji nadplanski ali sedanjí ekstra-dobiček del plačnega fonda in so se uprli, da bi iz teh virov plačevali izgube menz, češ zakaj bi mi plačevali za tiste, ki jedo po menzah. Na nek način je treba to urediti. Hrana v delavski menzi stane 2900 dinarjev mesečno, delavec nizke skupine pa dobi mesečno v najboljšem primeru 3000 dinarjev plače v denarju. Tu ni nobenega sorazmerja. Priporočljivo bi bilo, da bi se ustanovile menze, kjer bi stala hrana približno 1900 dinarjev, kakor je predlagal tovariš Štefan.

Čital sem tudi, da so menze le 60% izrabljene. Menim, da je to zato, ker nimajo vedno enako abonentov na hrani, uslužbencev pa imajo vedno zaposlenih enako število. Največ stroškov odpade na plače uslužbencev. To ni čudno, saj so v menzi, ki ima n. pr. 150 abonentov, zaposleni tile ljudje: šef, knjigovodja, tisti, ki deli bloke, nabavljač, skladiščnik, štiri kuharice (ker delajo samo po osem ur), štiri servirke itd. Vsak zahteva za nadurno delo še posebej plačo. Mislim, da bi bilo pravilno, da bi v menzah uvedli daljši delovni čas, to je po 10 ali 12 ur, kajti delavec mora delati pri stroju 8 ur res intenzivno, medtem ko delo kuharice ali servirke ni ves čas intenzivno. Razumljivo mi je, da odvajajo akumulacijo v podjetjih, kjer proizvajajo, ne razumem pa, da se mora plačevati akumulacija v menzah, kjer pripravljajo hrano. Tudi tu bi bilo treba nekaj ukreniti. Akumulacija bo podražila hrano za 4 do 8 dinarjev glede na število abonentov. Predlagano je bilo, da bi nekatere menze ukinili, ker so premalo izkoriščene. Nekatera podjetja, katera imajo sezonske delavce (kot so gradbena podjetja, gozdarska in kmetijska), bodo morala imeti menze. Sezonski delavci so zaradi tega, ker prihajajo s podeželja, navajeni mnogo jesti in jim moramo dati dovoljno in močno hrano.

Dovolite mi še nekaj pripomb k barvanju fasad, in sicer na račun tistih, ki odrejaajo barvanje fasad. Zaradi fasad so se prepirali in razpravljali ves mesec, od podjetja pa zahtevajo, da izvrši v tednu dni tisto, o čemer so se prepirali mesec dni. Zdi se mi, da to ni pametno. Čeprav so ves mesec razpravljali, vendar niso sestavljeni proračuni tako, kot bi morali biti. Za obnovitev pročelja je treba pričeti pri strehi, pri žlebovih itd. Danes je to mogoče urediti in popraviti. Če bomo delali še naprej tako, bomo lice Ljubljane uniformirali, ker bodo vse hiše imele enake fasade.

Avšič Jaka:

Predsednik skupščine je dobil pismo, ki ga bom prečital: »Predsedniku skupščine MLO, Vladimirju Krivicu, tu. V debati o turizmu in gostinstvu se je omenilo, da se je 'Ilirija' lansko leto le dvakrat izpraznila. To ne odgovarja resnici. Voda je pod stalnim nadzorstvom sanitarne inšpekcije in se je redno menjavala, menda vsake tri tedne. Kar se tiče izgradnje kopališča na 'Koleziji', moramo pripomniti, da MLO ni kazal nobenega interesa. Tako je Plavalna zveza Slovenije le z razumevanjem tov. ministra Borisa Kraigherja izgradila celo poti okoli Kolezije. Plavalna zveza Slovenije želi izgraditi tudi Kolezijo in tam vzdati tudi filter in kabine. V sedanjih spremenjenih gospodarskih prilikah pa

to ni mogoče brez pomoči MLO Ljubljane. Načelnik gospodarskega odbora Plavalne zveze Slovenije inž. Skaberne.«

Kar se tiče Kolezije bi omenil to, da smo na Izvršilnem odboru govorili o tem in da smo imeli željo, zgraditi to kopališče, napraviti kabine, poti itd., ampak brž ko smo prišli na gospodarski račun, je treba najprej iskati sredstev. Dobro vidimo potrebe, ki jih ima Ljubljana in teh potreb je mnogo. Nekatere so bolj važne, druge manj, nekatere zahtevajo večja sredstva, druge manjša, ampak skoraj vse zahtevajo določena sredstva. Kar se tiče proračuna, smo doživeli to, da smo od zahtevanih 1.400.000.000 prišli najprej na okrog 500 milijonov za vse potrebe, sedaj pa smo dosegli 650 milijonov. Potrebno je, da vsi delamo na tem, da bomo od Predsedstva vlade oziroma Gospodarskega sveta dobili nekaj več, da bomo lahko krili vsaj redne potrebe, kajti s sedanjim proračunom ne moremo kriti niti $\frac{3}{4}$ rednih potreb, kaj šele da bi kaj gradili. Za obnovitev kopališča Kolezije je bila dobra volja, toda če bo to mogoče izpeljati, je pa vprašanje. So tudi še druge stvari v centru in izven nerešene. Gledamo, da bi čim bolj rentabilno uporabili sredstva, ki jih imamo. Treba je gledati, da vsak dinar uporabimo tako, da bo od njega čim več koristi. Obstoja kolektiv, ki o tem razpravlja in upamo, da bodo razpoložljiva sredstva uporabljena premišljeno in tako, kakor današnje prilike najboljše zahtevajo.

V gostinstvu se precej dela. So se pa na nekaterih mestih morda pričela dela preveč širokega obsega. To je sedaj vprašanje. Če začneš neko stvar površno popravljati, se znajde nekdo, ki pravi: Potrebno je bilo začeti s streho. To je tudi res. Če imaš pa malo denarja, je pa vprašanje, ali je treba urediti bolj za oko, ali je treba iti k temeljiti izgradnji. Pri vsakem konkretnem problemu smo vzeli tisto, kar je bilo mogoče. Tako smo sedaj v sredini mesta pričeli urejati lokale, kar je pravilno, po drugi strani pa se obnavljajo tudi fasade. Popravljajo se strehe, ki so bile poškodovane od snega. Upoštevati je treba tudi to, da so dohodki od zgradb zelo majhni. Naša Uprava zgradb ima majhne dohodke, vsega skupaj okoli 80 milijonov v celem letu. Iz tega je treba plačati hišnike, vzdrževati dvigala in druge stvari in tako ne pridemo do večjih del. To je težak problem. Če bi hoteli ta problem reševati tako, kot bi ga morali, bi se morale najemnine dvigniti. To bi bilo zopet nevzdržno za sedanje stanje. Najemnine bi bilo mogoče zvišati le pri nekaterih lokalih, ki imajo velik promet in plačujejo majhne najemnine. Če bi v tem smislu spremenili stanovanjski zakon, da bi Uprava zgradb dobila večje najemnine, bi popravili ne samo stare hiše, ampak tudi zgradili nove stavbe. Vse te probleme je treba gledati kompleksno. Ne moremo enega problema oddvojiti in ga zajeti v popolnosti, ampak je treba dohodke razdeliti na celoto, in sicer tako, da za-

dovoljimo vsaj najnujnejšim potrebam. To pa je seveda vprašanje budžeta in o budžetu bomo še razpravljali.

Kar se tiče regulacije mesta, ima naš Regulacijski urad pripravljene načrte in bo treba razpravljati o regulacijskem načrtu Ljubljane. Kar se tiče barv fasad, bi vsak želel, da bi bile bolj raznovrstne, toda bela barva tudi ne bo motila, belina še prekmalu osivi in poleg tega teh fasad ni toliko, da bi kazile mesto. Pred 4 leti sem bil na Dunaju in sem videl, da so pritličja hiš belo popleskali in mesto je dobilo boljši in lepši izgled. Govorili smo že o tem, da se za vsa podobna dela vpraša za mnenje arhitekta in da se dela načrtno. Povsod pa naletimo na problem denarja, ker smo pač na gospodarskem računu in je prav, da smo, ker sedaj pravilneje rešujemo te probleme. Prav tako je vprašanje menz. Na vso moč zbijamo cene, toda ne moremo predlagati, da bi se akumulacija menz zmanjšala, ker je akumulacija itak minimalna, samo tolikšna, kolikor je potrebno, da plačajo uslužbenci v menzah svoj prispevek za lastno socialno zavarovanje. Najvažneje je, da najdemo notranje rezerve ne samo v menzah, ampak v vseh podjetjih. Dolžnost vsakega odbornika je, da gleda, kje so še notranje rezerve, kje se še prepočasi dela, kje se razmetava denar, namesto da bi se ga s pridom uporabljalo, da na ta način postopoma pridemo do večje storilnosti. Ta problem je neprestano pred nami in ga bo potrebno še nadalje reševati. Kolikor večjo storilnost bodo imela podjetja, kolikor bolj bodo ustanove varčevale, toliko več sredstev bo na razpolago, in potem bomo lahko zgradili ceste in druge komunalne naprave. Treba je, da se o teh stvareh diskutira, da bi imeli vse potrebe pred očmi, ker bomo tako dobili več energije, da prvič ustvarimo sredstva in drugič, da kontroliramo, da se ta sredstva pravilno uporabljajo.

Inž. Stare Ostoj:

Ker smo toliko govorili o gospodarskem računu, bi se oglasil pri vprašanju obnove naših stavb. Vsi vemo, da je danes težko dvigniti najemnine za stanovanja, ker bi bil to hud udarec za delovno ljudstvo. Kljub temu pa mislim, da bi lahko nekaj napravili v teh letih, ne nekaj generalnega, ampak nekaj ukrepov, ki bi izboljšali situacijo. V preteklih letih, ko smo imeli karte in bone, smo bili vsi negospodarski in nismo znali ceniti našega zaslužka v obliki bonov in nakaznic. Ista je bila situacija tudi v stanovanjskem fondu, ki se ni pravzaprav do danes še nič spremenil, medtem ko smo pri plačah občutili spremembe. Predlagam, da bi se stancvanjsko vprašanje čimprej resno preštudiralo. Ne mislim tako, da bi se dvignile najemnine, temveč da bi se najemnine pravično razdelile med posamezne koristnike stanovanj. Nekateri

silijo v zelo komfortna stanovanja, plačujejo pa minimalne najemnine. Ljudje, ki imajo slaba stanovanja, plačujejo enake najemnine. Razen tega imamo protežirance iz predvojnih časov, katerim so gospodarji hiš odmerili majhno najemnino in še danes plačujejo najemnine po istem ključu in s tem oškodujejo naš skupni fond. Predlagam, naj se sprejme sklep, da se kategorizirajo stanovanja in določijo tarife, ne glede na to, kdo je koristnik. Če noče plačati določene najemnine, naj gre v manj komfortno stanovanje. Na ta način bi tudi omilili stanovanjsko krizo.

(Predsednik skupščine opozori diskutanta, da stanovanjsko vprašanje ni na dnevnem redu in da je bil že zadnjič sprejet sklep o kategorizaciji stanovanj.)

To vprašanje je povezano z vprašanjem izboljšanja izgleda mesta, zato sem se ga dotaknil. Mi hočemo izboljšati zgradbe, nimamo pa za to sredstev in na privatnike nismo dovolj pritiskali, da bi sami nekaj stavb obnovili. Sem proti temu, da bi razmetavali denar za to, da bi na oko nekaj lepega naredili, na drugi strani pa bi propadale strehe, odtočne cevi itd. Rajši naj se popravi tisto, zaradi česar stavba trpi. Lažje bomo prenašali slab izgled mesta, kot pa večjo škodo.

Omenjen je bil delovni čas v gostinskih obratih. Resnica je, da je delo v gostinskih obratih precej različno od dela fizičnih delavcev. Hišne pomočnice in gospodinje delajo ves dan in nihče ne gleda na njih delovni čas. Pridružujem se predlogu, da bi se delovni čas lahko podaljšal brez škode za zdravje.

Kot zadnjo točko bi omenil še vprašanje, ki ga je sprožil dr. Pretnar v zvezi z Baragovim semeniščem v Ljubljani. Ta stavba je bila že mnogokrat predmet diskusij in že petkrat so bile spremembe o tem, kakšnemu namenu naj služi. Prenehajmo že s kršitvami naših sklepov in bodimo trdni ter ne pogrevajmo stvari, ki jo pogrevamo že nekaj let po osvoboditvi.

Di Batista Franc:

Ko govorimo o lepem licu našega mesta, bi se na kratko dotaknil razsvetljave nekaterih ulic in cest. V predmestju so nekatere ulice brez razsvetljave, t. j. n. pr. na Guncljah. Prosili smo »Javno razsvetljavo«, da je namestila žarnice in jih zaščitila. Žarnice so namestili, toda ker jih niso zaščitili, so gorele samo 14 dni. S tem se dela precejšnja škoda. Treba bi bilo dati vodotesne svetiljke, da bi žarnice dlje časa gorele.

Dalje bi še omenil table, ki označujejo, koliko je neka vas oddaljena od mesta. Pri Guncljah je tabla, kjer piše, da je vas oddaljena 1 km, dejansko pa se vas tam pričenja.

Kovačič Leo:

Kritika, katero izrekajo bodisi ljudski odborniki, bodisi državljani in katera je izrečena zato, da bi bilo naše delo boljše, zato da bi odstranili napake, je pozitivna, zdrava in potrebna. Nikakor pa se ne morem strinjati s kritiko, ki je izrečena s posebnim namenom, katera kritizira vso našo ljudsko oblast, češ da ljudska oblast noče nič storiti za potrebe Ljubljane.

Glede kopališča v Koleziji bi pripomnil, da je popolnoma neutemeljena kritika, da MLO ni imel nobenega razumevanja za Kolezijo. Če pogledamo le to, kdo je dal sredstva za Kolezijo, vidimo, da je ta sredstva dal MLO in bivša občina. Ko je v času graditve primanjkovalo materiala, je MLO stopil v stik s Plavalno zvezo, ki je bila zainteresirana pri uporabi tega kopališča, in mislim, da je prav, če sodeluje v korist prebivalcev oblast in šport. MLO je brez težav prepustil Kolezijo Plavalni zvezi s pogojem, da Zveza prepusti centralno kopališče za potrebe naših prebivalcev.

MLO je kasneje ugotovil, da kopališče Kolezija ni izkoriščana, ker ga je uporabljalo le nekaj športnikov, potrebe po kopališčih pa so v Ljubljani velike in je zato bil MLO mnenja, da je treba preurediti kopališče Kolezija za javnost. Plavalna zveza se je temu upirala in šele po daljših pregovorih pristala, da bi se zgradile kabine ter se kopališče ob določenih pogojih prepusti javnosti. Medtem je prišlo do novega finančnega sistema, ki je onemogočil gradnjo Kolezije. Kolikor smo delali s Plavalno zvezo, smo mislili, da dela iskreno in z istimi nameni kot mi, to je, da damo naši skupnosti čim več. Znano je, da smo morali v tistem času opustiti še mnogo gradenj, in to gradenj zelo važnih objektov kakor tudi stanovanj in še drugo. Zato menim, da je ta način kritike zlonameren, ker je Skaberne poznal vso zadevo, ker je osebno sodeloval pri naših pogovorih. Obsojam tak način kritike in sem mnenja, da ga obsoja vsak, ki mu je korist naših prebivalcev in našega mesta pri srcu. Mislim, da je Izvršilni odbor MLO že dokazal, da je za kritiko sprejemljiv, saj je mnoge primere na podlagi kritike tudi spremenil, seveda v kolikor so bili dani pogoji.

Bukovec Lojze:

Glede fasad in izdelav načrtov bi imel marsikaj pripomniti. Remont IV je v preteklem mesecu začel prevažati lestve in plohe in vpraševali smo se, zakaj to delajo. Povedali so, da bodo uredili fasade. Ko so že začeli delati, so zvedeli, da ne morejo delati naprej, ker nimajo potrebne privolitve s strani Sveta za komunalne in gradbene zadeve MLO. Medčasno se je situacija tako spremenila, da je bilo

treba upoštevati kritiko, da ne gre pobeliti le pol hiše, saj je taka hiša podobna dobro oblečenemu človeku, ki je kosmat in neurejen v obraz. Nato je bilo odrejeno, da bodo prebelili vso hišo. Vprašal sem podjetje Remont IV, kdaj bodo nadaljevali z delom. Odgovorili so, da jim preté s kaznovanji, ker nimajo pismenega dovoljenja in tako stojé odri že 14 dni, ne da bi kaj delali. Na razne intervencije pri samem podjetju so odgovorili, da na telefonski pogovor nič ne dadó, če ne dobim dovoljenja. Pred nekaj dnevi sem dobil dovoljenje, vendar bo delo končano šele do 15. maja in ne do prvega maja.

Nekaj bi še pripomnil o reklamnih napisih. Podjetje »Tkanina« je dalo v izdelavo napis Mestnemu projektivnemu biroju. Izdelali so sedem črk in pred nekaj dnevi smo dobili račun, v katerem je bilo navedeno v obračunu 190 norma ur, kar je zneslo 33.750 dinarjev ali ena črka po 3500 dinarjev, kar pa je le delni obračun. Tega ne morem razumeti. Zaradi tega bo ta napis zelo drag, razen tega pa je bilo na računu pripisano, če ne boste v osmih dneh plačali, boste kaznovani. Izdelan pa je bil le načrt za razsvetljavo. Kaj takega je vredno vsega obsojanja. Če bodo tako delali, bodo lahko pisali norma ure na račun lenuhov.

Suhadole Anton:

Prosim, da se vnese v zapisnik, da to ni bilo podjetje Remont IV, temveč Remont II.

Jelenc Aleš:

Ko govorimo o turizmu, je videz hiš vsega mesta nadvse važen in to je danes potrdila tudi diskusija. Menim, da je povsem upravičeno opozorilo pred tipizacijo spričo tega, kar v zadnjem času opažamo pri urejanju naših gostinskih lokalov. Tu pa je treba videti dvojé. Prvenstveno je za videz lokalov odgovoren naročnik, ki v popravila vloži denar. Ti naročniki bodo morali misliti samostojneje. Investitorji bi morali vsaj vedeti, kaj hočejo, sedaj pa zahtevajo od arhitekta, da ve vse sam. Sprašujejo tako njega kot zidarje brez kakršnega koli programa. Tako je treba tudi tu iskati vzroke tipizacije. Ne more biti drugače, kot je, ker je te načrte delal za obnovo gostinskih podjetij en arhitekt, t. j. arhitekt Osolin, in potem je nam lahko tudi razumljivo, da imamo samo rdeče barve, če je ta barva všeč arhitektu. Nato smo že opozorili pristojne direkcije, t. j. glede tipizacije. Še enkrat poudarjam, da investorji delajo brez programa in vse prepuščajo arhitektom, ki so nato prisiljeni napraviti po svoje.

Pri tej tipizaciji moramo upoštevati, da so naša podjetja vse bolj samostojna in so investitorji, pa bi zato morala premisliti, kaj in v kolikšnem času je mogoče izvršiti solidno delo.

Glede fasad bi pripomnil, da so nekatere pripombe v resnici upravičene, ne bi pa se strinjal s tem, da tega, kar delamo iz obstoječih možnosti in sredstev, ne bi mogli zagotoviti kvalitete. Dolžnost nas vseh, tako oblastvenih organov, zlasti pa tistih, ki delo naročajo, je, da s podjetjem, pri katerem naročajo delo, sklenejo pogodbe. S tem bi odgovoril tudi tovarišu Bukovcu. Njegovo podjetje je naročilo, da Mestni projektivni biro nariše črke. Podjetje, ki delo prevzame, ima določeno stopnjo družbene akumulacije in če se naročniku zdi predrago, se more obrniti na drug projektivni zavod. Podjetje najbrž ni sklenilo pogodbe. Kriv je tisti, ki je tako drago črko naročil, če se o tem prej ni posvetoval. Zavedati se moramo, da moramo pospeševati zdravo konkurenčno borbo, ne pa da naročamo slepo in brez odgovornosti. S tem bi mogel odgovoriti tudi na razpravo o tipizaciji. Če bi bil trgovec, bi hotel imeti urejen napis po svojem okusu, in sicer tako, za katero bi mislil, da mi bo privabila kupce. Pri teh stvareh smo bili do sedaj preveč popustljivi.

V gradbenem oddelku mnogi zahtevajo nemogoče od nas, da bi dobili gradbena dovoljenja, kar brez načrtov in kar v dveh urah. Če se takim zahtevam upremo, nas zmerjajo z birokracijo ter nas hočejo prisiliti, da bi izdali dovoljenje. Vse to se odraža nato pri delih in tudi s tem je povezana kritika. Mislim, da iz tega moremo razvideti, da je treba stvari bolje pripraviti. S tem ne mislim, da bi zavlačevali izdajanje dovoljenj s pretvezo temeljitih priprav in da tega dela ne bi ekspeditivno reševali. Še enkrat bi želel poudariti, da tisti, ki plačajo dela, tudi z gospodarskega stališča pripravijo delo.

Kar je bilo danes govora o javnih kopališčih, ne bi rad ponaavljal. Pripominjam le nekaj o kopališču na Ljubljani. Mestni ljudski odbor je pokrenil vse možnosti, da bi se vprašanje kopališča na Ljubljani rešilo. Pripomniti moram, da smo pri vseh organih naleteli na precej gluha ušesa. Da bi rešili ta problem, bi bilo potrebno, da bi »Tovarna usnja« na Vrhniki, o čemer je že govoril tovariš dr. Ravnikar, popravila čistilne naprave, katere je odstranila zaradi tega, da je prihranila dvojne delovnih mest, ki sta bili potrebni za vzdrževanje teh naprav. Sedaj gredo vsi odpadki direktno v Ljubljano. Predlagali smo, da vsaj to, kar je mogoče napraviti brez kakih velikih stroškov, zabetonirajo nazaj in že s tem bi za 45% izboljšali stanje kužnosti vode napram sedanjemu stanju. Nevarnost bi bila na ta način delno odstranjena. O tem smo se že razgovarjali, ko je bilo govora o kopališču na Ljubljani. Zato predlagam, da bi naša skupščina zahtevala od »To-

varne usnja« na Vrhniki, da mora omenjena dela izvršiti, kajti pri tolikih kopalcih ne more biti vprašanje finančnih sredstev, da tega ne bi izvršili. Vem, da s tem problem ne bo rešen do kraja. Hkrati pa mislim, da bo v letošnjem letu rešeno vprašanje drugega dela tega problema, t. j. asaniranje kanala Galjevica, ki se steka v Ljubljano. Za kopanje bodo imeli naši prebivalci boljše pogoje tudi s trolejbusno zvezo na Savo, razen tega pa nameravamo za sezono uvesti avtobusni promet do Sore.

Skupščino bi še obvestil, kaj je Izvršilni odbor pokrenil za polepšanje izgleda mesta. Inž. Jakopič je že omenil, da je bila konferenca na Svetu za gradbene in komunalne zadeve LRS, na katero so pokli-pravljali, kako polepšati videz mest prav z ozirom na turizem in tudi za naše domače ljudi. Med mestnimi ljudskimi odbori je bilo sprejeto tekmovanje za polepšanje videza, ker je mesto Celje napovedalo to tekmovanje. To tekmovanje seveda ne bo le enkratno, saj bomo morali imeti ta cilj stalno pred očmi. V Ljubljani smo to organizirali takole. Najprej bi izvršili dela, pri katerih mora imeti vsak človek le dobro voljo, in sicer, da očisti tisto, kar je mogoče očistiti. V drugi del smo uvrstili dela, ki zahtevajo večjih finančnih sredstev, v tretji del pa dela, ki bodo imela večje regulacijske posege v mesto. Po drugem in tretjem delu predvidenega načrta v Ljubljani že delamo. Da bi to čim bolje izvedli, smo v okviru našega Sveta organizirali iz vrst uslužben-cev Mestnega ljudskega odbora 96 tovarišev, od katerih je vsak dobil določeno področje, kjer bo bedel nad vsem, tako nad cestami, kot nad izložbami do dvorišč, vež in stopnišč. Ti uslužbenci morajo zainteresirati terenske organizacije in aktive in jim povedati, kaj je treba napraviti. Ta akcija že teče tri tedne. Nekje bomo mogli izvesti tudi sankcije proti neizvrševalcem ukrepov, ki so bili sprejeti v od-lokih. Menim, da bomo na ta način uspeli polepšati videz mesta z majhnimi stroški, seveda pa je to delo odvisno od ljudi in naših orga-nizacij, da bodo vse kršitve tudi prijavili.

V današnjem razpravljanju je bil omenjen tudi kolodvor in me-nim, da je prav, da smo začeli razpravljati o njem. Lanskega leta jeseni je bila sestavljena komisija, ki je morala pregledati kolodvor in predlagati ukrepe, s katerimi bi stanje na kolodvoru izboljšali. Ta komisija je to delo tudi opravila, od vseh ukrepov, ki jih je pa pred-lagala, pa je bilo izvršeno le nova razsvetljava na kolodvoru, ter da so bile odstranjene tudi barake. To, da bi premarkirali ves peron, pre-belili čakalnice in peron, pa niso storili, izgovarjajoč se, da direkcija železnic nima denarja. Menim, da bomo morali to energičneje zahte-vati, saj je treba izgled kolodvora na vsak način izboljšati. Mnogo

kritike je bilo izrečene tudi na račun kolodvorske restavracije, ta pa je sedaj prešla pod upravo MLO in mi bomo morali to restavracijo urediti primerno vsem potrebam.

Štefan Edi:

Tovariš Jelenc je omenil popravljanje izgleda kolodvora. Omejenjena komisija je napravila določen načrt, ki pa ni bil izveden. Za izboljšanje gostinske postrežbe na kolodvoru smo odprli dvoje ut za postrežbo potnikov z mrzlo hrano. S 1. aprilom smo organizirali prodajo jedil ob vlaku. Tovariši iz železnice so nam tudi pomagali, da bo zgrajen vrt in uta, kjer bo gostinsko osebje streglo s toplimi in mrzlimi jedili, ker je prenašanje jedil preko perona predaleč. Ustanovili bomo tudi podružnico Turističnega urada na kolodvoru, kajti Putnik, ki bi moral organizirati na kolodvoru podoben urad, menjalnico denarja itd., tega ni storil. Zato je naš Turistični urad prevzel delo in začel poslovati. To je velikega pomena, kajti dogaja se celo, da tujci ne morejo kupiti kart, ker ne morejo zamenjati denarja.

Kar je bilo rečeno glede kritike gostinskih podjetij, se mi zdi povsem prav in menim, da je te kritike le še premalo. Prav je, da kritizirajo ljudje, če je klobasa na klavnici po 60 dinarjev, v gostilni pa po 100 dinarjev ali celo po 180 dinarjev. Pri takih cenah je nek direktor našega podjetja dejal, če bi bilo podjetje njegovo, bi stala klobasa le 5 dinarjev in menim, da takih direktorjev ne potrebujemo in jih moramo le še bolj kritizirati. S kritiko je mogoče popraviti take primere. Seveda pa mora biti kritika konkretna glede na osebo in podjetje.

Glede šolanja gostinskega osebja pripominjam, da ne potrebujemo univerze za naš gostinski kader, temveč je treba vzgajati ljudi v podjetjih, kjer se bodo v treh letih naučili mnogo več kot v šoli, zlasti če bodo imeli poleg praktičnega učenja še teoretični pouk v nadaljevalni šoli ali v trimesečnem strnjenem pouku. Menim, da bomo na ta način dobili tudi najboljše direktorje, ker bodo ti poznali vse faze dela. Na vsak način bomo morali odpreti vajeniško šolo in tečaje. Učiti se morajo tudi jezikov, kar je za tujski promet nujno potrebno. S tem bomo morali začeti že s 1. septembrom. Pravijo, da so na Svetu mnenja deljena, da so nekateri za šolo, drugi pa ne. Poudarjam, kolikor tega problema ne bi rešili z vrha, bo moral Mestni ljudski odbor organizirati šolo na lastno pobudo.

Menim, da podaljševati delovni čas z uredbo v gostinstvu ni treba, ker bo to uredil sam družbeni plan. Podjetja so že sama prišla do spoznanja, kako je treba urediti delo, da bi znižali stroške. Tako so

začeli odpuščati odvišne ljudi, baje 89 uslužbencev, in prav gotovo je, da morajo zato drugi delati malo več. Mislim, da se tudi ne bo več dogajalo, da bo natakar že ob 8. uri zvečer postavljajl stole na mizo.

Postreškom v našem mestu je treba določiti nek prostor. Delovni človek zelo težko najde postreščka, ker ti postopajo po mestu, namesto da bi imeli stalne prostore. Treba je pregledati tudi pravila njihove zadruge. Sedanja zadruga se mi zdi je zadruga nekdanjih psotreščkov. Določiti jim je treba tudi tarife, kajti postreščki zelo pretirano zaračunavajo in so ob stalnem preseljevanju državnih uradov prišli do lepih denarjev na neupravičen način. Tako visoka zaračunavanja zahtevajo potem tudi od delovnega človeka, ki jih pa ne zmore plačati. Menim tudi, da bi naši hoteli kot so »Union« in »Slon« morali imeti svoje postreščke, katere bi potnik opazil že na kolodvoru takoj ob izstopu iz vlaka.

Mnogo smo govorili tudi o hotelu »Turist« in o 42 milijonih dinarjev, katerih nimamo in lep čas še ne bomo imeli. Potrebno je, da bi uredili spodnje prostore, ki bi takoj lahko služili za gostinski promet, sicer se utegne zgoditi, da bo to poslopje prazno še tri leta, preden bomo dobili 42 milijonov dinarjev. Zato je treba pohiteti, da uredimo prvo nadstropje in namestimo postelje za množične izlete itd. Za prenočišča naj uporabljajo hoteli tudi kavče, katere naj bi postavili v sobe, če bi se izletniki s tem strinjali.

Dr. Ravnikar Tone:

Ne bi se strinjal s predlogom tovariša Jelenca, ki bi zahteval, da bi »Tovarna usnja« na Vrhniki le obnovila nekdanje naprave in s katerimi bi izboljšali vodo le za 40%. Če bi le to zahtevali, bi le dajali tovarni v roke argument, ki bi pokopal nas same, češ če sme 60% nesnage odtekat v Ljubljano, ne bo večje nesreče, če odteka še ostalih 40%. V državah, kjer higiena pomeni več kot prazne besede, ne smejo odpadne vode, ki so tako močno okužene kot so te na Vrhniki, odtekat neprečiščene niti v vaški potok, kaj šele v reko, ki teče skozi veliko mesto in služi tudi kot največje kopališče v mestu. Mislim, da moramo zahtevati, da tovarna uredi vse čistilne naprave tako kot je treba.

Krese Leopold:

Načel bom nemara stvari, ki morda v dnevnem redu niso predvidene, vendar pa jih je načela naša razprava. Razpravljajl bi predvsem o komunalnih zadevah in v zvezi s tem tudi o postavljenih zahtevah. V letošnjem letu smo mnogo več sredstev namenili za izboljšanje komunalnih naprav, kar smo delali tudi že lani. Sedaj naletimo na ljudi, ki

zahtevajo, da bi napravili vse ono, kar je bilo v desetletjih zamujeno, kar pa seveda ni mogoče. Naša dolžnost pa je, da napravimo vse, kar je mogoče narediti. Čudim se nekaterim diskutantom, ki so razpravljali tako, kot da jim ni všeč celo to, da vse to delamo. Razburjali so se zaradi barv in prav imajo, toda barve lahko produciramo, ker imamo dovolj surovinskih virov, in ljudje s primernim znanjem bi morali razmišljati, kako bi izdelovali barve doma. Neki tovariš me je včeraj opozoril na ljudi, ki postajajo ob Tyrševi cesti in Ajdovščini in kritizirajo, da je bilo vse uničeno, sedaj so pa začeli postavljati odre in zapravljajo denar. Ni jim všeč slabo stanje naših komunalnih naprav, niti jim ni všeč popravljanje naših komunalnih naprav. Zdi se mi, da je celo nekaj ljudi med nami, ki so podobnih misli.

Spregovoril bi še n. pr. o proslavah 1. maja. Dajali smo že težke milijone za take naše praznike, za razno razsvetljavo, vence itd. Letos pa smo se odločili, da bomo za ta praznik tudi olepšali naše mesto, vendar z deli, ki bodo trajnejšega značaja. Zato tudi zahtevamo, da ljudje iz podjetij veliko naredijo. Povedal bom, da sem pol ure hodil sem ter tja in opazoval delavca, ki je pol ure sedel. Ko sem vprašal delovodjo zakaj ne kontrolira dela, se je začudil, češ kaj ga bom jaz priganjal. Naši tovariši direktorji bi morali pogledati tudi te probleme, ne pa se zadirati vedno nad birokracijo. Prav se mi zdi, kar je dejal tovariš Jelenc glede naročil in cen. Pri nas bomo oddajali dela tudi v Kranj ali Kamnik, če bodo tamkajšnja podjetja bolje in ceneje izvršila dela. Že mnogokrat smo naglasili, da je vsa izvršena dela treba prevzeti komisijsko, ne pa da se delo prevzame brez vsake odgovornosti in brez vsakega pregleda. Poglejmo n. pr. kako je pri fasadah. Tu ne gre le za barve. Delo samo je zelo površno izvršeno in izvršeno za drag denar. Par nalivov bo povzročilo, da bodo stene prav take kot so bile pred čiščenjem. Nekdaj so stene strgali in umivali in šele potem belili, danes pa belijo zunanje stene tako, kot kuhinje. Naši tovariši bodo morali o teh problemih razmišljati.

Treba je skleniti pogodbe s podjetji. Če pa dela ne nadzorujemo, pridemo do izgub in prav nam je. Že sem navedel primer Dečjih jaslí, ko smo vedno kupovali material pa je izginilo sedaj to, sedaj ono, kupili smo drugič, tretjič, tamkajšnji delavci in uslužbenci podjetja pa so si zidali hiše iz našega materiala. Mislim, da je to treba vendarle pregledati in premisliti, kakor tudi boriti se za to, da bomo za 1. maj nekaj napravili. Res je, da pravočasno nismo dobili denarja. Denar imamo šele 10 dni, zato pa je treba malo pohiteti in vnesti v delo neko zavest. Saj to lahko dosežemo za tak praznik, kot je 1. maj.

Ne bom ponavljal tega, o čemer sta govorila že tovariš Jelenc in tovariš Štefan. Vem, da je marsikatera kritika zelo pozitivna in jo je treba

priznati. Na svoj račun moramo prevzeti kritiko glede ureditve hotela Turiſt, kajti tu smo docela nasledli. Źeleli smo, da bi bil hotel Œtrukelj obnovljen, toda prvič je bilo naračunano, da bo stalo delo 20 milij., drugič 30 milij., sedaj pa že 42 milij. Vsi smo zagovarjali staliſče in tudi tovariſ predsednik, ga je zagovarjal, da je treba najprej urediti spodnje prostore, da bo podjetje začelo obratovati. Naša napaka pa je bila v tem, da smo se premalo potegovali za to in to kritiko je treba sprejeti ter to popraviti. V bodoče se nam kaj takega ne sme dogoditi, saj bi lahko nekaj milijonov že zasluŹili.

V razpravi o menzah je tovariſ Slapničar ponovno dejal, da je v nekaterih menzah še preveč administrativnega osebja. Res je, da je treba delavcu veliko jesti, treba pa se je za to tudi boriti. Če ne odgo-varja nabavljaa v menzi, moramo pač lenuhe začeti odpuſčati in v men-zah se je treba boriti za kvaliteto in znižanje stroſkov. Pripomniti mo-ram, da je v Ljubljani hrana najcenejša, res pa je tudi, da ni dovoljna in da je še predraga. Še veliko je mogoče izboljšati.

Źelel bi še nekaj pripomniti glede kopaliſč. Zelo značilno se mi zdi podtikanje in pripombe v dopisu, kjer je omenjeno tako, kot ne bi imeli nikakega razumevanja za fizkulturo. Zdi se mi, da je ljudska oblast da-jala fizkulturi veliko preveč v tem smislu, kako so se ta sredstva tro-ſila. Sredstva smo dajali zato, da bi se fizkultura omasovala, kar je cilj fizkulture v socialistični drŹavi, da bi pritegnili mladino, nikakor pa ne zato, da bi gojili malomeſčane, ki se nam ob prvi priliki izneverijo, čim ne damo dovolj dotacij, kot so to razni Lajevci. V takih primerih ljudje celo govore, da razni prekrſki niso nič hudega, čeſ ſla sta za kruhom in da to ni tako hudo. Letos ſtedimo zato, da bomo lahko gradili fizkulturne objekte v bodočnosti. Taki funkcionarji naj gredo kamor hočejo (take funkcionarje naj vzame vrag) in čim prej gredo, tem bolje bo za našo mladino. Če je MLO dajal sredstva, jih je dajal zato, da bi jih uŹivali slovenski pionirji in slovenska mladina, ne pa razni Lajevci in Palmetove. Dali smo 2 milijona za drsaliſče in zato je to drsaliſče namenjeno prevzgoji ljudstva, ne pa dvem zvezdam. Tudi kopaliſče smo gradili za odprt krog ljudi. Napaka je le, da je bilo pre-dano ljudem, ki niso sposobni v našem duhu voditi teh ustanov. Naj-bolj milo rečeno, je to v omenjenem primeru črna nehvaleŹnost. Ne-davno smo dali spet 5 milijonov dinarjev, in ta denar ni bil pravilno uporabljen, ker so se z denarjem okoristili samo nekateri. Na taka me-sta moramo dati ljudi, ki bodo znali omasoviti naša druſtva. Po mestu se čujejo razne anekdote, kot n. pr., da ſo na neki konferenci Ilirije tekmovali v tem, kdo bo imel čim manjše minimalke. BliŹa se dan pio-nirjev. Izgleda, da ni druſtva, ki bi bilo sposobno za ta dan organizirati

tekme za pionirje. Zakaj se ne bi izvedla tekma s skirami, to bi bilo lahko izvedljivo. Toda naša društva mislijo, da se tekmovanja izvedejo le, če imaš med njimi nekaj zvezd. O vsem tem bo nujno govoriti še drugod, kajti stanje v drugih jugoslovanskih mestih je že mnogo boljše.

Štefan Edi:

Glede predloga o reorganizaciji gostinske mreže, ki ga je predlagala Komisija za gostinstvo, bi pripomnil, da gostinsko podjetje v kopališču Ježica ne bi moglo ostati samostojno podjetje, ker je v sedmih mesecih imelo le 140.000 dinarjev prometa, s čimer ne bi moglo vzdrževati uslužbencev. Tudi hotel »Bellevue«, v katerem je mnogo gostov v poletni sezoni, bomo morali vključiti k hotelu »Slon«. Pri spremembah smo upoštevali gospodarski račun, kjer morata biti nameščena računovodja in direktor, česar pa majhna podjetja ne prenesejo, niti taka podjetja ne, ki imajo po 60 do 90.000 dinarjev prometa. Zato smo več manjših podjetij vključili pod eno upravo. Strinjam se, da vključimo v kavarno »Tabor« še gostilno »Pri Jerneju« in tudi glede kavarne »Majcen« predlagam, da ji priključimo poslovalnico, ki jo je predlagala Komisija. Z ostalimi predlogi pa se ne bi strinjal.

Gradič Miha:

Dovolite mi nekaj pripomb k porazdelitvi podjetij. S tovarišem Štefanom se povsem strinjam glede gostinske poslovalnice v kopališču na Ježici. Želel pa bi pripomniti, da imajo mnoga tudi večja podjetja v zakupu privatniki, čeprav bi ta podjetja bila lahko tudi samostojna. Zato menim, da bi to lahko pri reorganizaciji spremenili in odpovedali privatnikom, ki imajo v zakupu večja podjetja, zakupne pogodbe.

V mislih imam n. pr. gostilno pri »Kačiču« in morda še gostilno »Salit«, kateri bi bilo mogoče priključiti k večji gostilni kot n. pr. h kavarni »Majcen«. Tudi gostilno v kopališču na Ježici bi bilo umestno priključiti h kavarni »Majcen«, in sicer zaradi tega, ker je kavarna v poletnem času pasivna, gostilna v kopališču pa pozimi. Tudi strežno osebje bi tako po potrebi lahko menjali.

Opazil sem, da je tudi na Ježici par gostiln v socialističnem zakupu, ki bi jih bilo mogoče uspešno voditi v socialističnem sektorju.

Krese Leopold:

K razpravam o gostinstvu v Ljubljani bi pripomnil, da je po mojem mnenju v Ljubljani že dovolj gostiln, kajti boriti se moramo tudi proti pijančevanju. Morda je kaka gostilna potrebna še v predmestju, sicer jih je pa dovolj.

Glede združevanja gostinskih podjetij sem mišljenja, da je treba združevati čim manj, saj se sicer delovni kolektivi ne bodo borili za svoj obstoj. Gostilna pač ni lekarna in se mora potegovati za svoj zaslužek. Če so lahko kavarne živele prej in če lahko dobro gredo tudi sedaj, če jih damo v socialistični zakup in to morda celo tistim ljudem, ki so sedaj v teh podjetjih upravniki, morajo uspevati tudi pod našim vodstvom. Mislim, da tudi za kolektive to ne bi bilo vzpodbudno. V predmestju, pa mislim, da bi bilo celo še potrebno dajati v socialistični zakup, in sicer gostilne, kjer je lahko zaposlen le en človek. V nedeljo sem bil v neki taki gostilni in tam sta v eni uri postregla mož in žena 200 gostov in to dobro postregla! V teh podjetjih je mnogo važnejše vprašanje naše kontrole; da bomo preprečili špekulacijo, da bomo onemogočili izigravanje predpisov. Če pa tega socialistični zakupniki ne izpolnjujejo, sem za to, da jim vzamemo socialistični zakup. Drugje pa prav nič ne izgubimo. Zakupi manjših gostiln se še niso preživeli.

Štefan Edi:

Pripomnil bi, da ima kavarna »Majcen« največ 70.000 dinarjev mesečno prometa, poleti pa samo 40.000.

Predsednik skupščine naglasi, da sta predložena dva predloga: prvi, ki je za združitev nekaterih gostinskih obratov, in drugi, ki je proti. Končno Štefan Edi poda še tretji predlog.

Štefan Edi predlaga, da ostane kavarna »Majcen« samostojno podjetje, gostilna v kopališču na Ježici pa se dá v zakup poštenemu človeku, dopolnitev opreme te gostilne pa financira komunalni oddelek. S tem odstopam od prejšnjega predloga.

Predsednik skupščine dá predlog na glasovanje.

Soglasno sprejeto!

Skupščina nato sprejme naslednje sklepe glede reorganizacije gostinskega omrežja:

1. Sedanja rajonska gostinska podjetja oziroma uprave se sporazumno z rajoni v današnjem obsegu in sestavu prenesejo v pristojnost MLO.
2. MLO ukine rajonske uprave ter izvede likvidacijski postopek. Likvidacijsko komisijo imenuje Poverjeništvo za trgovino, gostinstvo in turizem v sporazumu s prejšnjimi rajonskimi poverjeniki.
3. Dosedanja rajonska gostinska podjetja se priključijo obstoječim gostinskim obratom MLO, oziroma se ustanove nova gostinska podjetja:

I. Priključitve:

1. **Gostinskemu podjetju »Hotel Turist«** se priključi buffet »Eks-pres« na Masarykovi cesti, buffet »Jadran« na Miklošičevi cesti in buffet »Split« na Vidovdanski cesti in obrat »Grozd« na Titovi cesti.
2. **Gostinskemu podjetju »Sokol«** se priključita obrat »Kolovrat«, Pred Škofijo, in obrat »Pod gradom« na Vodnikovem trgu.
3. **Gostinskemu podjetju »Stari Tišler«** se priključi obrat »Istra« v Kolodvorski ulici.
4. **Gostinskemu podjetju »Činkole«** se priključi obrat »Na Poljanah«.
5. **Gostinskemu podjetju »Zelena jama«** (pri Kemični tovarni) se priključi obrati »Pri grozdu« v Ciglarjevi ulici, »Pri dobri kapljici« na Ljubljanski cesti in buffet »Zmaj« na Šmartinski cesti.
6. **Gostinskemu podjetju »Daj-Dam«** se priključi obrat »Operna klet« v Župančičevi ulici.

II. Ustanovitve novih gostinskih podjetij:

1. **Ustanovi se gostinsko podjetje »Krim«** z obrati »Krim« na Dolenjski cesti št. 20, »Dolenjc« na Dolenjski cesti št. 1 in obrat »Zeleni hrib« na Dolenjski cesti št. 23.
2. **Ustanovi se gostinsko podjetje »Belokranjec«** z obrati »Belokranjec« v Florjanski ulici 4 in »Amerikanec« v Florjanski ulici 20.
3. **Ustanovi se gostinsko podjetje »Primorje«** z obrati »Primorje« v Medvedovi ulici in »Split« v Kavškovi ulici.
4. **Ustanovi se gostinsko podjetje kavarna »Bežigrad«.**
5. **Ustanovi se gostinsko podjetje »Planica«** z obrati »Bežigrajski hram« v Hranilniški ulici in »Planica« na Titovi cesti.
6. **Ustanovi se gostinsko podjetje »Podgora«** z obrati »Turist« v Št. Vidu, »Guncle« v Gunceljah in obratom »Kolodvor« v Vižmarjih.
7. **Ustanovi se gostinsko podjetje »Majolka«** z obrati »Majolka« na Celovški cesti, »Jama« na Šišenski cesti in »Slepi Janez« na Celovški cesti.
8. **Ustanovi se gostinsko podjetje kavarna »Tabor«** z obrati kavarna »Tabor« in gostinskim obratom »Pri Jerneju« na Šentpeterski cesti.
9. **Ustanovi se gostinsko podjetje »Pri Nacetu«** z obrati »Pri Nacetu« na Šmartinski cesti, buffetom »Friškovec« in buffetom »Meksika« na Jegličevi cesti.

10. **Ustanovi se gostinsko podjetje »Planinka«** z obrati »Planinka« na Zaloški cesti, »Klešnik« v Zeleni jami, »Proletarec« v Ulici Vide Pregarčeve, »Triglav« na Zaloški cesti in »Pri stričku« v Kodrovi ulici.
11. **Ustanovi se gostinsko podjetje »Pri Lovcu«** z obrati »Pri Lovcu« na Rimski cesti št. 24 in obratom »Borštnikov hram« na Borštnikovem trgu.
12. **Ustanovi se gostinsko podjetje »Glince«** z obrati »Glince« na Tržaški cesti št. 77 in obratom »Na križišču« na Tržaški cesti 131.
13. **Gostinski obrat Kopališče na Ježici** se odda v socialistični zakup, upravljanje kopališča pa prevzame Svet za gradbene in komunalne zadeve MLO.

2. POROČILO KOMISIJE ZA PROUČITEV PROBLEMA VZGOJE MLADINE

Poroča predsednik komisije Bolé Dušan:

Na VIII. rednem zasedanju MLO so tovariši ljudski odborniki izrazili zaskrbljenost glede nekaterih nezdravih pojavov nad našo mladino, predvsem kar se tiče tujih, našemu socialističnemu razvoju nasprotujočih vplivov, ki jih na mladino imajo ali skušajo prenašati razni ostanki starih družbenih razredov in nazadnjaških ideologij. Izvire in vzroke oživljanja teh reakcionarnih pojavov v našem družbenem življenju je med tem temeljito analiziral VII. plenum CK KPS in v svojem znanem pismu pokazal tudi načine borbe proti njim in katere sile bodo pri tem odigrale odločilno vlogo. To pismo je v naši javnosti: v partijskih in množičnih organizacijah, v ljudsko-prosvetnih in kulturnih društvih, dalje v ustanovah, ki se pečajo z vzgojo naše mladine in drugod, izzvalo živahno dejavnost. Povsod pretresajo situacijo in podvzemajo tudi konkretne sklepe in ukrepe.

Komisija za proučitev problema vzgoje mladine pri MLO je razumela svojo nalogo tako, da v najsplošnejših obrisih seznani Mestno ljudsko skupščino z nekaterimi najvažnejšimi pojavi in problemi vzgoje naše mladine — s katerimi se sicer najpodrobneje bavi vrsta drugih organizacij — hkrati pa da prikaže nekaj nalog, pri katerih MLO lahko v dokajšnji meri pomaga ter da opozori posamezne Svete IO MLO ter ljudske odbornike na nekatere probleme, ki bi se dali, če zadenejo nanje pri svojem delu, z njihovo pomočjo hitreje in uspešneje reševati.

Kateri glavni faktorji so, ki danes oblikujejo našega otroka in mladostnika? Predvsem dom, šola, vzgojne in mladinske organizacije, ki ga oblikujejo neposredno; nanj ima močan vpliv družbena stvarnost

sama — naše življenje kot celota; v nemajhni meri se odraža tudi vpliv ulice, zlasti pri mestni mladini, ki se je iz raznih razlogov oddaljila vplivu neposrednih vzgojnih faktorjev. Gre torej za to, da izločimo negativne faktorje, ostale pa moramo napraviti za resnično sposobne, da bodo zavestno vzgajali poštene, progresivne državljane.

Problem, ki je najobčutljivejši in ki je tudi sprožil predlog za osnove te komisije, je predvsem vpliv klera in drugih reakcionarnih krogov in činiteljev na razvoj naše mladine, na formiranje njenega svetovnega nazora in odnosa do naše družbene stvarnosti. Z izločitvijo verouka iz šole je sicer storjen važen korak, vendar, kakor smo tudi predvidevali, samo s tem vprašanje progresivne vzgoje in zmanjšanje reakcionarnega vpliva na mladino ne more stopiti bistveno naprej.

Do meseca januarja 1952, ko se je verouk poučevalo po osnovnih in srednjih šolah, je v Ljubljani bilo 17 veroučiteljev — duhovnikov — članov CMD. Dejanska udeležba pri verouku v mesecu decembru je bila naslednja:

		3116	
osnovna šola	2265	35%	(vpisanih = 47%)
nižja srednja šola	920	20%	
višja srednja šola	0		

Upoštevati pa moramo, da se je verouk poučevalo samo v nižjih razredih srednje šole.

Trenutno poučuje verouk 24 duhovnikov, od katerih je 17 članov CMD, 7 pa nečlanov. Pouk se vrši v 19 od 27 ljubljanskih cerkva. Udeležba pri verouku v cerkvi je približno naslednja:

osnovnošolcev	1.900	29%
nižja srednja šola	800	18%
višja srednja šola	150	4%
skupaj		2.850

V začetku poučevanja verouka v cerkvi je duhovščina začela poučevati po sistemu šolskega pouka, celo po razredih. Ker pa to ni dovoljeno, se sedaj verouk v glavnem poučuje po skupinah: za prvoobhajance, za birmance in po letih starosti. Skrbno pazijo, da je verouk oburah, ko je mladina prosta.

Udeležba mladine višjih razredov srednjih šol je kmalu po začetku nekoliko padla (v frančiškanski cerkvi od 200 na 100, v šentpeterski cerkvi pa so morali verouk za višje razrede odpovedati, ker sploh ni bilo udeležbe). Trenuten padec števila mladine, ki obiskuje verouk, nas ne sme uspravati. Metode privabljanja mladine v cerkev so sedaj postale še bolj prefinjene in vsiljivejše. V cerkvenih vežah izvešajo naravnost

moderno reklamo. Močno propagando vrši duhovščina s prižnic, razne tercialke pa okrog posameznih cerkva hodijo po hišah in propagirajo udeležbo, ponekod pa celo manjše skupine otrok same poučujejo. Mladina, ki obiskuje verouk v cerkvi in ki je pod vplivom reakcionarnih staršev in duhovnika, izvaja pritisk na ostalo mladino, da bi se udeležila verouka brez dovoljenja staršev. Zlasti se ta pritisk opaza na otroke aktivistov, in tam, kjer starši ne posvečajo dovolj pažnje vzgoji, tudi ne ostane brez učinka. Primerov za to je obilo. Taki pojavi pritiska so tudi na srednjih šolah (na klasični gimnaziji so posamezni dijaki agitirali za posečanje verouka. Na bežigraske gimnaziji so n. pr. dijaki, ki posečajo verouk, izvajali kolektiven pritisk na sina našega vodilnega funkcionarja itd.). Lahko smo prepričani, da taki pojavi verske nestrpnosti, ki imajo nujno politično ozadje, na naših šolah ne nastajajo spontano, temveč so spretno inspirirani po duhovščini in reakcionarnih roditeljih. Zlasti je dovzetna za ta vpliv ženska mladina. Trdovratnost tega elementa je razvidna tudi iz tega, da na pr. vizitatorica sester usmiljenk še danes izvršuje preko redovnic pregled nad vsemi sestrami, ki so sicer večinoma še v redu, smejo pa sprejeti po njeni odobritvi tudi službo in tako ostanejo de facto še v redu delujoč po navodilih vizitatorice.

Da bi si napravili čim popolnejšo sliko o vplivu, ki ga še imata cerkev in kler, naj navedemo še nekaj zanimivih podatkov o ljubljanskem duhovskem semenišču. Letos je na ljubljanskem bogoslovju skupno 71 bogoslovcev (iz ljubljanske škofije 26, iz lavantinske 28, bogoslovcev-salezijancev 10, iz goriške administrature 10). Lani je bilo posvečenih 23 novomašnikov, ki so bili bogoslovci še iz časa okupacije, letos pa bo na novo posvečenih 13, ki so se vpisali v bogoslovje že po osvojitvi.

Letos je v I. letniku 19 novih bogoslovcev, predvideni pa so tudi kandidati za prihodnje leto v nič manjšem številu. Ta kader se črpa predvsem iz kmečkih vrst, zlasti iz gimnazij v Novem mestu, Murski Soboti in Celju, so pa tudi primeri prestopa z drugih fakultet (z medicine 1 primer). Klasična gimnazija v Ljubljani v dobri meri zalaga semenišče z novim kadrom. Lani je iz ljubljanske klasične gimnazije odšlo na študij teologije 8 dijakov in tudi letos je tam precej kandidatov za teologijo, (med njimi tudi sin advokata, bivšega liberalnega političnega prvaka). V zadnjem letniku klasične gimnazije je še nekaj gojencev bivših škofovih zavodov. Pa tudi drugače je za »idejno kontinuiteto« preskrbljeno: pri verouku v frančiškanski cerkvi, n. pr., ki ga obiskujejo večinoma dijaki klasične gimnazije, veroučitelj spretno odgovarja na vprašanja o idealistični in materialistični filozofiji, izpostavljajoč materialistično pojmovanje ironiziranju in zasmehu. Take metode sicer niso nič novega, jasno pa je, da bodo uspešne in uporabljive toliko časa,

dokler bodo lahko izkoriščale številne velike vrzeli v našem srednješolskem pouku in metodah nasploh, zlasti pa še kar se tiče pouka v filozofskih predmetih.

Učinki klerikalnega vpliva, ki se povezuje z vsemi mogočimi drugimi reakcionarnimi pojmovanji, se opažajo tudi na univerzi. Tako je nedavno skupina študentov filozofije redno pohajala na nekatera predavanja na teološki fakulteti. Ti klerikalno usmerjeni študentje in še nekateri drugi, ki se prištevajo k zapadnjaškemu in anarhičnemu pojmovanju demokracije, izzivajo diskusije s tem, da postavljajo čisto nesmiselne trditve (n. pr. »glasba ni umetnost« v slavističnem seminarju), češ, nujno je postavljati nasprotujoča si mnenja, ker samo tako se lahko razvije diskusija in borba mnenj. V vseh takih diskusijah pa končno preidejo v direktne napade na našo družbeno stvarnost.

Reakcionarni, dekadentski in razredno sovražni vplivi se odražajo med odraslo srednje- in visokošolsko mladino n. pr. tudi v trditvah, ki skušajo kompromitirati progresivne duhove v naši in svetovni kulturni zgodovini. Nekaj takih primerov: Prešeren je epigon Petrarke, od katerega je »prepisal« Sonetni venec. Kopitar in Gregorčič sta veliko več napravila za slovenski narod, pa sta potisnjena v ozadje. Podobno napadajo Puškina, Balzaca, Maksima Gorkega, povzdigujejo pa razne dekadentne zapadnjaške vzore (Sartra, Anouilha in pod.) — vse pod firmo visoke kulturne kvalitete. Med intelektualno mladino se tudi v precejšnji meri podcenjujejo naše materialne pridobitve, hkrati pa povzdigujejo tehnični dosežki na Zahodu.

To je samo nekaj primerov, ki kažejo, kako je reakcija zainteresirana, da bi nam odtujila mladino in da ima pri tem neke uspehe.

Ti pojavi seveda niso od včera, niti niso prišli nenadejano. Predvsem smo lahko predvidevali, da bodo sovražni elementi skušali razvoj naše socialistične demokracije po svoje tolmačiti in izkoristiti zase. Jasno je, zakaj skušajo vplivati zlasti na mladino: tu zadenejo najbolj v živo, kajti mladina je poroštvo za prihodnost. Danes naša mladina nima več tistih političnih izkušenj, kot jih imamo mi in jih je imela mladina neposredno po vojni, ker je do neke mere že oddaljena od neposrednih doživetij narodnoosvobodilne borbe; obdobje njene najintenzivnejše rasti je padlo namreč šele v povojna leta. Na naših srednjih šolah in na univerzi pa moramo upoštevati tudi še dejstvo, da socialni sestav te mladine še vedno ne nudi pravilne slike razmerja družbenih sil v naši stvarnosti; da še ni v zadostni meri vključena mladina proletarskega porekla. Naj za ilustracijo navedem nekaj statističnih podatkov za ljubljanske srednje šole (gimnazije, učiteljske in vzgojiteljska srednja šola skupno):

Vse mladine na teh šolah je 8639, od tega iz družin:

delavcev	15%
kmetov	11%
(1.5 zadružniki, 0.5 veliki kmetje)	
obrtnikov	10%
(3% zadružni obrtniki)	
uslužb., namešč., upokoj.	60%
ostalo	4%

Na ljubljanskem učiteljišču:

delavci	21%
kmetje	29%
obrtniki	15%
(sami privatni obrtniki!)	
uslužb., namešč., upokoj.	35%

Gornje številke nam pokažejo, da prevladujejo otroci nameščencev, uslužbencev, kmetov in obrtnikov, torej na prvi pogled malomeščanskega izvora, in le 15% je delavske mladine. Vendar pa je pri visokem odstotku nameščenske mladine treba pripomniti, da nam ne daje točne slike o njenem socialnem poreklu. Teh 60% vsebuje dve skrajnosti: tu so všteti otroci naših delovnih ljudi, ki jih je ljudska revolucija dvignila in usposobila za vodilne položaje v naši družbi, pa tudi otroci razlašene buržoazije, deklasiranih slojev, bivših industrijcev, podjetnikov, trgovcev, gostilničarjev, ki so danes po raznih službah v uradniškem aparatu (to je velika pomanjkljivost te statistike). Na splošno lahko rečemo, da se je odstotek proletarske mladine v šolah v primeri s predvojnimi stanjem dvignil, vendar še ne ustreza odstotku delavstva v splošni poklicni statistiki, niti vlogi, ki jo danes ima proletariat v naši družbi. Pa tudi v šolah, kjer prevladuje proletarska mladina (v raznih tehnikumih, strokovnih, vajeniških šolah) še vedno imamo dober odstotek mladine iz konservativnega okolja ali polproletarskega in celo lumpenproletarskega izvora, ki laže podlega tujim vplivom.

Pa tudi sami smo pri presoji naše mladine in njene zmogljivosti v marsičem grešili. Mi pogosto gledamo na mladega človeka kot na že dovršeno osebnost, smatramo za samo po sebi umevno, da mora biti že razredno opredeljen in marsikdaj tudi zahtevamo od njega ravnanja, kot da bi že vse to bil. Mlad človek si šele ustvarja svoj svetovni nazor in hoče biti v mnogih stvareh na čistem, hoče marsikje v globino, in teh njegovih iskanj prepogosto ne razumemo in jih zato tudi napačno sodimo. K mlademu človeku moramo pristopiti s strpnostjo vzgojitelja, mentorja, tolmača vseh življenjskih pojavov in to ne samo z odklanja-

njem reakcionarnih stališč ali površno, temveč z resnično globokim posegom v te probleme. Če pa mu tega ne damo v dovoljni meri, če ga, kadar greši, zavračamo brez zadostnega odgovora, sami ustvarjamo priliko, da to izkoristijo drugi. Zato ne moremo trditi, da so za take pojave med našo mladino krivi samo sovražni elementi, temveč moramo iskati krivde tudi pri nas samih, v našem nepravilnem ali pomanjkljivem delu ali pa vsaj v zanemarjanju in podcenjevanju vzgojnih problemov. Torej ne samo političen, temveč predvsem tudi vzgojni problem.

Ali pa smo tudi v političnem oziru storili vse, da bi tam, kjer družba v najvišji meri vpliva na vzgojo mlade generacije, v šoli, ustvarili vse take pogoje, ki bi zadostili tem potrebam?

Prva zahteva, ki jo stavljamo na našo šolo in vzgojitelje — od osnovne do univerze — je, da nam našo mladino vzgaja v znanstvenem duhu, v duhu vladajoče ideologije naše družbe, ter da šola odraža našo socialistično stvarnost. Pri nas smo takoj po osvoboditvi pregledali vzgojiteljski kader na šolah in odstranili tiste ljudi, ki so se med okupacijo kompromitirali ali manifestirali ljudstvu sovražen duh. Postavili smo izredno strog kriterij tudi za sprejem gojencev na učiteljske. Mnogi učiteljski kadri, ki so študirali med okupacijo, niso smeli polagati učiteljskega izpita. V pomanjkanju učiteljskega kadra smo na učiteljska mesta postavljali tečajnike, ki so se na šolah marsikdaj bolje obnesli od poklicnih učiteljev — absolventov, prav zato, ker smo tečajnike izbirali med mladimi, politično pozitivno usmerjenimi ljudmi, ki so imeli veselje za vzgojiteljski poklic in se zavedali svoje dolžnosti ter so svoje pomanjkljivo strokovno znanje v praksi kmalu izpopolnili.

Toda v vsej tej naši politiki nismo bili dovolj dosledni. Mnogi izmed tistih, n. pr., ki so bili odstranjeni od učiteljske mature, so pozneje maturirali na gimnaziji, se vpisali na filozofsko fakulteto, postali profesorji in bili tudi nastavljeni — nihče ni tega več kontroliral. V pomanjkanju učnega kadra so šolske oblasti pozneje izdale poziv, da se morajo učitelji iz drugih poklicev vrniti na šole — med temi je bilo tudi takih, ki so že enkrat bili odstranjeni od pouka. Ni bilo torej ne doslednosti, ne načrtnosti in tudi ne perspektivnosti (seveda so bili tudi objektivni vzroki za to!) glede usposabljanja in nameščanja vzgojiteljskega naraščaja. Zato imamo danes na šolah precej vzgojiteljev, ki so indiferentni do naše družbene stvarnosti — večkrat pa tudi primere sovražnega nastopanja. Gotovo je, da nam taki ljudje ne morejo in ne smejo vzgajati naše mladine, da bodo morali spremeniti svoj odnos ali pa se zaposliti na takem delu, kjer bodo neškodljivi.

Kot nujna naloga se postavlja tudi zaostritev kriterija za sprejem gojencev na učiteljske, kamor spadajo samo dijaki, ki imajo i politične i vse druge pogoje, da se razvijejo v dobre vzgojitelje. Tako se nam ne

bo dogajalo, da bi šele pred maturo ugotavljali odstotek tistih, ki jim lahko izročimo vzgojo naših otrok. Pregledati je tudi internate, ki v nekaterih primerih nudijo zatočišče tudi politično negativnim gojencem. (Tako je n. pr. v Domu Anice Černejeve, kjer je po površnem pregledu 157 deklet — večinoma učiteljšnic, ki se izživljajo v mysticismu in s tem padajo v klerikalizem.)

Glede vzgojiteljskega naraščaja za srednje šole je bilo doslej še manj ali pa sploh nikakega sistematičnega in perspektivnega dela. Seveda gre tu za izredno širok problem — za cel kompleks vprašanj, ki jih ne more reševati samo ta ali oni forum, ta ali ona organizacija, in ki zadevajo i srednjo šolo i tiste fakultete na univerzi, ki vzgajajo profsorski naraščaj. Sèm spada tudi Višja pedagoška šola. Prilike na humanistični gimnaziji in na filozofski fakulteti nam kažejo, da je prav na teh šolah največ občutljivih problemov, ki njih reševanje terja mnogo časa, načrtnega dela in usmerjanja ne samo šolskih oblastvenih organov, temveč predvsem tudi naših političnih organizacij, pa tudi profsorskih društev in mladinske organizacije. Eno je gotovo: ne moremo prepuščati stihiji, da bi prevladala na teh važnih institucijah, niti nam ni vseeno, kdo bo tu prišel na učna mesta, niti kakšni so in kako so usmerjeni dijaki in študentje — bodoči vzgojitelji srednješolske generacije. Na te šole moramo pošiljati najboljše pedagoge — ljudi naprednega mišljenja, s širokim obzorjem in ne samo ozko strokovno zainteresirane. Razmisлити bo treba tudi o tem, da mobiliziramo za to delo sposobne vzgojitelje, ki so jih aktivistične naloge trenutno prisilile k drugemu delu.

Med dobrim delom starejšega, pa tudi mlajšega vzgojiteljskega kadra na naših srednjih šolah je še vedno premalo ali sploh nobenega zanimanja za politično in ideološko vzgojo naše mladine. Samo uradno opravljanje dolžnosti, samo tako imenovana »strokovnost«, ki se pojmuje kot nekaj, kar je izolirano od življenja, je vsekakor premalo za vzgojitelja. To je komodno stališče, ki krije v sebi nepravilno pojmovanje »znanosti« kot nečesa neizpremenljivega, enkrat za vselej določenega, dogmatičnega in mrtvega. Ta tip profesorja je osebno neprizadet, nezainteresiran, predmete tolmači objektivistično — pojasnjujoč samo dejstva — prepuščajoč, naj mladina sama išče odgovora na svetovno-nazorska vprašanja. Četudi te ravnodušnosti ne moremo sicer nasploh ocenjevati, kot da izvira iz sovražnega razpoloženja do naše stvarnosti, objektivno pa je tako stališče škodljivo in nedopustno. Za njo pa se kaj lahko skrivajo izrazito sovražni primeri, ki pa jih je včasih težko odkriti, ker sovražnik nastopa taktično in neopazno seje med mladino svoj vpliv. Kaj bi n. pr. dalje dejali o profesorju zgodovine, ki prikaže idealistično in materialistično stališče ob nekem zgodovinskem dogodku, sam pa se ne opredeli? Imamo pa tudi take primere, da se »vzgojitelj«

v šoli strogo pridržuje programa in poučuje v duhu nekakega dvomljivega materializma, v svojem privatnem življenju pa se vdaja mysticizmu. To slednje je nedvomno vzgoja k dvoličnosti, hinavščini in nekarakternosti.

Že omenjena indiferentnost se med proforskim kadrom kaže tudi v neki zaprtosti vase, izogibanju diskusij in borbi mnenj o takih perečih problemih, v zapiranju oči pred negativnimi pojavi med vzgojniki in mladino. Če taki pojavi so, potem se jim ne bomo izognili, če jih eostavno zanikamo ali pa prikazujemo v rožnati razsvetljavi, kar je tendenca med precejšnjim delom naših profesorjev. Vsekakor pa sem prepričan, da tega ne bo nihče razumel kot nekako pavšalno obsodbo velikega dela naših profesorjev. To bi bilo povsem nápak. In mislim, da bi bil tudi rezultat take napačne sodbe nezadovoljiv, ker bi s tem dosegli le to, da bi diskusijo o teh vprašanjih samo zadušili. Toda ti problemi so in o njih se je treba iskreno pogovoriti. Prav je, da je pretresanje teh pomanjkljivosti naše šole, moralnega in političnega stanja med mladino in vzgojitelji v središču zanimanja naše javnosti. Toda glavni delež k tej razpravi o šoli bodo vendar morali prispevati, naravno, vzgojitelji sami. Vsi vemo, da je velika večina naših profesorjev in učiteljev v bistvu zdrava, da so med njimi nemalo številni požrtvovalni delavci, ki večino svojega časa žrtvujejo ne samo vzgoji mladine v šoli, temveč tudi izobraževanju delovnih mas izven šole, mladinskemu delu izven šole; z načrtnim, bolj sistematičnim delom, s pomočjo zainteresirane javnosti ne bo težko mobilizirati zdravega jedra našega vzgojiteljskega kadra za intenzivnejše reševanje šolskega, pa tudi drugih vprašanj mladinske vzgoje. Primerno torišče za tako delo so zlasti proforska in učiteljska društva, ki bodo tako našla svojo pravo vsebino. Ob takem pravilnem delu bodo ukrepi, ki jih v zadnjem času podvzemajo naše šolske oblasti za odstranitev nepoboljšljivih sovražnih posameznikov med učnim kadrom po naših šolah, deležni razumevanja vse naše javnosti in tudi vzgojiteljev samih, kajti jasno je vsakomur, da naša socialistična skupnost ne more trpeti, da bi taki idejno tuji in brezvestni ljudje mladino zavajali, jo desorientirali in odtuževali naši skupnosti. Najmanj pa bomo dopuščali, da bi si lastili monopol za moralno vzgojo naše mladine tisti, ki jih je narodnoosvobodilna borba razkrinkala kot zločince in jih moralno diskvalificirala, ker dobro vemo, da bi ti ljudje bili vsak trenutek pripravljeni na novo izdajstvo.

Dalje je tudi vprašanje izvenšolskega dela z mladino ter pomoči dijaškim društvom in mladinski organizaciji prav tako važna naloga vzgojiteljev. To je ogromno področje dela. V organizaciji najmlajše mladine — pri pionirjih — je organizirane okrog 40% te mladine, ki delujejo aktivno v svojih krožkih, nominalno včlanjenih pa okrog 80%.

Organizacija Ljudske mladine Slovenije zajema, po precej netočni pomanjkljivi statistiki, nad 19.600 ljubljanske mladine v starosti od 15 do 25 let, izven organizacije pa je okrog 600 mladincev. Po teh podatkih je gimnazijska mladina zajeta v organizacijo skoro stoo odstotno, med neorganiziranimi pa je nad polovico izvenšolska mladina, delavska, vajeniška in druga, kar je seveda zelo težko kontrolirati. Seveda moramo na te slednje podatke gledati s kritičnim očesom. Od te mladine je, po približni cenitvi, komaj nekaj nad polovico — največ do 60% — res bolj ali manj aktivno udeležene pri delu organizacije, ostalo pa predstavlja predvsem članstvo na papirju. Poleg svoje politične organizacije je mladina v veliki meri aktivna v raznih kulturnih, športnih društvih, Partizanu, taborniški organizaciji, Ljudski tehniki itd. itd. (V teh raznih društvih je največ srednješolske, najmanj pa delavske in vajeniške mladine.) Na naših srednjih šolah je v zadnjem času močno porastlo število raznih krožkov — literarnih, tehničnih, prirodoslovnih in drugih, na univerzi je zaživelo društvo študentske mladine itd. Nad vsebino dejavnosti in udeležbo mladine v društvih je pregled zelo površen, marsikje pa sploh ni pregleda. Med mladino po teh društvih se marsikje opažajo nezdrave tendence, ki se nasploh izražajo v težnji, da se ta mladina iztrga iz organizacije Ljudske mladine, češ da je mladinska politična organizacija nepotrebna in da zadostuje zgolj udejstvovanje v društvih.

Delovanje vzgojiteljev v izvenšolskih mladinskih organizacijah je na srednji šoli bolj pomanjkljivo kot na osnovnih šolah. Seveda ne gre tu le za sodelovanje profesorjev samih, čeprav bo prav tu treba večje aktivizacije, temveč za sodelovanje vseh, ki jim je vzgoja mladega rodu pri srcu. Zlasti je važna skrb za dvig idejnosti in smotrnosti dela v najrazličnejših mladinskih društvih, iskanje oblik za neprisiljeno idejno-politično aktivizacijo in usmerjanje mladine — to naj bi bila naloga predvsem naših pedagogov, dalje Društva prijateljev mladine, prav tako pa seveda tudi mladinske politične organizacije same, ki se bo z intenzivnim delom zavednih mladincev v teh društvih vsidrala in vplivala na mladino.

Tu pa je še en problem, ki ga je treba na tem mestu omeniti. Velika ovira za razmah in pravilen razvoj te izvenšolske mladinske dejavnosti je pomanjkanje pravih prostorov. Ob začetku šolskega leta smo v poročilu tov. Peternela dobili sliko o nezadovoljivih materialnih osnovah za razvoj našega šolstva, zlasti kar se tiče šolskih prostorov. V večini ljubljanskih šolskih zavodov se zategadelj mora vršiti deljen pouk. Vsestransko izboljšanje v tem pogledu je, seveda, v največji meri odvisno od našega splošnega gospodarskega in družbenega razvoja. Vendar pa poleg vseh takih perečih problemov, kot je pomanjkanje stano-

vanjskih, šolskih in poslovnih prostorov, le ne smemo zanemarjati ali potiskati na zadnje mesto vprašanja prostorov tudi za izvenšolsko mladinsko udejstvovanje, temveč v okviru možnosti dati tej nujni potrebi tisto pozornost, ki jo to vprašanje zahteva. Po večini naših šol so knjižnice; čitalnic, kjer bi mladina lahko pregledovala in brala revije in dobivala napotke od svojih vzgojiteljev, pa ni skoro nikjer. Mladina marsikje nima možnosti, da bi se shajala in pretresala raznovrstne probleme. Ljubljana s tako velikim številom srednješolcev bi morala imeti vsaj nekaj srednješolskih klubov. Srednješolski klub v Mariboru je n. pr. pokazal zelo pozitivne rezultate glede povezovanja srednješolcev iz raznih zavodov, pa tudi glede razčiščevanja raznih problemov, ki tarejo mladino. Ljubljanske mladinske organizacije nimajo še svojega doma, kjer bi se mladina shajala. (V Beogradu imajo pet večjih stavb za mladinske domove, v Zagrebu je mladinski dom nameščen v veliki 7-nadstropni stavbi.) V perspektivi je treba računati, da bo treba to pomanjkljivost čimprej odstraniti z dnevnega reda.

Tudi glede sodelovanja med domom in šolo je treba ugotoviti, da na srednjih šolah to sodelovanje ni tako razvito kot na osnovni šoli. Nasploh pa velja o roditeljskih sestankih pripomniti, da potekajo v veliki meri bolj kot nekako informiranje o učnih uspehih učencev in se vse premalo poglobljajo v vzgojne probleme. Skupna posvetovanja med učitelji ali profesorji in starši o vzgoji mladine (zlasti še srednješolske, ker imamo tu opravka z doraščajočim mladostnikom v dobi pubertete z vsemi njenimi zamotanimi problemi), bi nedvomno dala prosvetnim delavcem globljega in izostrenega pogleda ter jasnejšo sliko o konkretnih nalogah in oblikah vzgoje mladine ter o njenem izvenšolskem življenju na vseh področjih, hkrati pa pomagala tudi staršem. Le v poznavanju celotnega kompleksa izživljanja mladine pa tudi posameznih individualnih primerov bo dana možnost, da bo šola tudi mladostnika, ki ima od doma napačno vzgojo, usmerjala in vzgajala v poštenega državljana.

V tem smislu bi morali poglobiti tudi delo s šolskimi sveti na terenu, ki se sedaj bavijo vse preveč samo z gospodarskimi vprašanji. Pri volitvah v te svete je treba izbirati ljudi, ki bodo zainteresirani tudi za vzgojna vprašanja in ki bodo lahko kritično premostrivali tudi vzgojne probleme na svojem področju in nanje posredno ali neposredno opozarjali učitelje ali profesorje.

Velika pomanjkljivost Ljubljane je, da se nismo še v zadostni meri zavzeli za oživitev in razširjenje Društva prijateljev mladine. Poleg tega, da bi se to Društvo podrobno bavilo s proučevanjem mladinskih in vzgojnih vprašanj (kako je to potrebno, nam kažejo malo prej navedena dejstva, da o mladinski dejavnosti in razmerah v raznih

društvih ni pravega vpogleda), poleg tega bi bila torej njegova izredno važna naloga tudi v tem, da za te probleme zainteresira med drugimi faktorji, ki se pečajo z vzgojo, tudi starše, in predvsem, da vzgojno vpliva nanje. Veliko sicer koristi poljudno-znanstvena vzgojna revija »Mladi svet«, ki je staršem v močno oporo, vendar to ne zadostuje. Med starši je veliko zanimanje in potreba po takem delovanju. Vzpodbuden je vzgled Društva prijateljev mladine na Viču, ki je v zadnjem času imelo že dvojne predavanj za starše. Prav te dni pričanja tudi tečaj za starše z vzgojnimi in zdravstvenimi temami, ki ga je ob sodelovanju z Društvom pripravila ljubljanska Ljudska univerza in ki jo je treba pri tem delu podpreti in starše opozoriti na ta predavanja.

Pri proučevanju razmer v dijaških in vajeniških domovih je bilo — po podatkih MK LMS — ugotovljeno, da vzgojne metode marsikje ne ustrezajo namenu. V domovih nekaterih strokovnih šol uporabljajo čisto komandantske in karcerske metode vzgoje brez vsakega prepričevanja. Tako je n. pr. uprava doma Srednje gostinske šole kaznovala dijake za vsak najmanjši prestop s tem, da niso imeli ob nedeljah izhoda in podobno. V šoli za poštno-telegrafsko-telefonske mehanike hodijo gojenci povsod v stroju: v šolo, po hrano, iz šole, na mladinski sestanek itd. Disciplina v takih domovih je sicer potrebna, toda vzgajati je treba zavestno disciplino; taka kasarniška disciplina pa ima lahko za posledico samo to, da se gojenci razdivjajo in razuzdajo, brž ko se je osvobodijo.

Vse premalo se tudi pazi, kakšni so vzgojitelji po takih zavodih. Prav v šoli PTT mehanikov je za vzgojitelja (prefekta) človek, ki je bil zaradi nepravilnega odnosa do mladine in sploh do dela izključen iz Partije in odpuščen iz podjetja Tiskanina v Kranju. Drug tak nerazumljiv primer je, kako je mogel priti na mesto vzgojitelja v Domu vajencev v Kersnikovi ulici nekdo, ki je bil zaradi kriminala že kaznovan, ki nima ne strokovnih ne političnih kvalitet za to delo, in ki je bil ponovno osumljen zaradi tatvine v domu. V internatu Tehnične srednje šole sta bila tudi dva taka nazovi-vzgojitelja v preiskavi zaradi kriminalnih dejanj. V zadnjih par primerih se je že posredovalo in so bili ti ljudje odpuščeni.

Delavska mladina po podjetjih je povsod vključena v sindikalno organizacijo, poleg tega pa bi morala za mladinske probleme in vzgojo se posebej skrbeti tudi mladinska organizacija. Vendar imamo pogoste primere, da se strokovna, politična in kulturna vzgoja mladine v sindikatu podcenjuje in zapostavlja, mladinska organizacija pa je, brez pomoči starejših in izkušenih političnih delavcev, mnogo prešibka, da bi zajela vso mladino in pravilno vršila svojo moralno-politično vzgojno nalogo. Tako je n. pr. veliki mladinski kolektiv Litostroja v mnogih

ozirih prepuščen sam sebi; mladina ni slaba, toda nima pravega vodstva; prav vse organizacije starejših so sicer pripravljene sodelovati z nasveti, toda to je odločno premalo. Potrebna bi bila neposredna pomoč starejših izkušenih ljudi, temeljito, požrtvovalno delo sredi mladine same z načini in sredstvi, ki mladino zanimajo in privlačijo. S takim delom, s tako pomočjo mladinski organizaciji bi dosegli ne samo strokovni in kulturni dvig delavske mladine, temveč bi vzgojili tudi pravilen odnos do dela, do vseh problemov delovnega kolektiva, okrepili bi njeno proletarsko revolucionarnost in jo spoznali z vsemi gospodarskimi in političnimi problemi, ki jih mora danes poznati sleherni delavec, če hoče sodelovati v upravljanju svojega podjetja.

Ob uvajanju novega finančnega sistema in racionalnega gospodarjenja moramo podčrtati še en nezdrav pojav, ki bi v doglednem času lahko imel zelo nevšečne posledice, in sicer pojav odpuščanja mladinske delovne sile s pretvezo njene neracionalnosti in neizkušenosti. Razumljivo bi bilo, če gre n. pr. za delamrznost ali premajhno voljo za učenje in podobno. Toda v nekaterih naših podjetjih se je dogodilo tudi, da so odpustili celo mladince-funkcionarje mladinske organizacije. Proti odpuščanju mladinske delovne sile kot splošnemu pojavu se moramo vsekakor boriti, saj nam gre vendar za to, da mlade delavce čimprej strokovno usposobimo, da zavzamejo svoje mesto v produkciji namesto starejših, ki odhajajo v pokoj, zlasti pa tam, kjer je za dosego kvalifikacije potrebna daljša učna doba. Grajanja vreden je primer odpustitve 16 mladih delavcev v Blasnikovi tiskarni — torej v grafični stroki, kjer je učna doba vsaj 6 let in je vprašanje zdravega, politično zrelega narščaja že itak pereče.

Taki z dela odpuščeni mladinci, zlasti če so neodvisni od staršev in se morajo sami vzdrževati, postanejo, ko ostanejo brez dela, moralno ogrožen element, ki lahko v veliki meri zapade vplivu ulice in brezdelja. Podobno je tudi pri mladini, ki pride s podeželja, išoč dela in tava okrog brez zaposlitve. Tako se je n. pr. neki mladinec iz Kranja obrnil po pomoč na MK mladine v Ljubljani. Povedal je, da so mu starše poklali belogardisti. Prišel je v Ljubljano, da bi se vpisal v šolo, ker pa ni imel rojstnega lista, ni bil sprejet in je tri dni taval po mestu brez sredstev; ker ni mogel najti zaposlitve, je odpotoval naprej v Zagreb — s trebuhom za kruhom. Ob takih primerih se nam kot nujno vsiljuje vprašanje ustanovitve prehodnega doma za ljudi, ki so izven Ljubljane in čakajo zaposlitve v mestu, zlasti nezaščitene mladince.

Tudi vplivi ulične vzgoje se v precejšnji meri kažejo med mladino. Največkrat gre za mladino, katere starši vzgojo zanemarjajo ali pa je sploh brez staršev, v največ primerih pa gre za otroke moralno diskva-

lificiranih staršev ali pijancev. Samo kaznovanje staršev v takih primerih ne bo mnogo pomagalo. Če so otroci tako daleč zanemarjeni in pokvarjeni, da škodljivo vplivajo na svojo okolico, jih je treba odvzeti staršem in spraviti v zavod.

Iz poročila javnega tožilstva za Ljubljano na enem zadnjih zasedanj MLO smo slišali tudi o pojavih mladinske kriminalitete. Takih pojavov je tudi med srednješolsko in celo med univerzitetno mladino (primer, da so v akcijo ponarejanja bonov bili vpleteni tudi nekateri študenti). Opozoriti pa bi hotel na to, da bi v primerih kriminala šolskih obveznikov morale naše sodne oblasti najtesneje sodelovati z vzgojitelji in se medsebojno obveščati. Ob pojavih mladinske kriminalitete se moramo zavedati, da so ostanki razlaščenih razredov in kapitalistične miselnosti zainteresirani na tem, da razkrajajo in moralno razvrednotijo našo mladino, kjer niso povzročitelji kriminalnih dejanj direktno prav ti deklasirani elementi. Kraje in utaje pa se pojavljajo tudi med delavsko mladino, zaposleno po raznih podjetjih. Tu gre predvsem za vprašanje pravilnega odnosa do ljudske imovine, problem, ki ga je treba prav tako gledati s stališča negativnih vplivov preteklosti.

Nadalje je potrebno resno zastaviti vprašanje primerov pijančevanja, posurovelosti in moralnih prestopkov med mladino. Anketa MO AFŽ je dognala, da je med nezakonskimi materami v Ljubljani 20% starih od 16 do 20 let, nadaljnjih 20% pa od 20 do 24 let. Samo v I. rajonu je bilo v zadnjem času 9 primerov prostitucije med dekleti, starimi od 16 do 22 let, ki so večinoma iz družin, kjer ni prav nobenih pogojev za pravilno vzgojo. Jasno je, da se bomo morali proti takim žalostnim ostankom stare družbe še dolgo boriti, dokler ne bodo izkoreninjeni, lahko pa trdimo, da že danes niso več samo pogoji materialne eksistence, pomanjkanje ali česa podobnega osnovni vzrok tem pojavom. V povojnem, neurejenem revolucionarnem času, med propadlimi družbenimi sloji, med nezavednim, često korumpiranim elementom lumpenproletarskega izvora med mladino, prepuščeno ulici, je še vedno nešteto vzrokov za nastajanje brezprizorištv. **Toda marsikdaj so nekateri teh vzrokov na dlani in mi se ne borimo v zadostni meri, da bi jih odpravili.** Vprašajmo n. pr., ali se pravilno izvajajo kontrole in ali se s premislekom izdajajo dovoljenja za razne nekulturne pleske, ki so se razpasli po raznih odurnih, umazanih lokalih zlasti po predmestju, ki trajajo pozno v noč, kjer se pogosto tudi pijančuje in se dogajajo še druge nemogoče stvari. Večina obiskovalcev teh plesov je moška in ženska mladina — posebno tista, ki je ne more nihče nadzorovati. Tako je bilo n. pr. v gostilni pri Lasanu v Šiški, na kopalšču na Ježici, v neki podrtiji v Kolodvorski ulici vse, dokler jo niso

porušili itd. Takih primerov je po raznih zakotnih lokalih po Ljubljani gotovo še več. Nihče se ne bo protivil, če se mladina in sploh vsi delovni ljudje pošteno zabavajo v primernih prostorih, ki so pod upravo odgovornih ljudi — toda taka legla bi bilo treba vsekakor izkoreniniti.

Marsikdaj pa tudi nekateri takozvani »sindikálni« plesi in plesne vaje ne posegajo mnogo nad tako raven, kakor je to bilo n. pr. v Vojno-trgovačkem poduzeću ali v železniški kurilnici. Učenci tovarne Rog so plesali celo 4 krat na teden pozno v noč in podobno. Če dalje pogledamo nočne lokale po mestu, bomo tudi ob poznih urah opazili, da je med gosti veliko število mladine. Disciplinski predpisi za šolsko mladino in oblastveni odlok Mestnega LO za vso mladino zabranjujejo ponočevanje mladine, vendar kake ostrejšje kontrole nad izvajanjem teh predpisov ni opaziti. Dalo bi se morda urediti tako, da bi po potrebi določili za mladinska plesišča dostojne lokale, kjer bi se mladina shajala in bi se zlahka in neprisiljeno dalo urediti potreben nadzor. Tudi takozvane plesne vaje srednješolske mladine so večkrat na dokaj nizkem nivoju in pogosto brez posebnega nadzorstva vzgojiteljev. V telovadnem društvu na Viču in Narodnem domu n. pr. pri plesnih vajah še vedno ni nadzorstva. Če bi se take prireditve vršile n. pr. pod vodstvom plesnega vaditelja, ki ima vzgojiteljske sposobnosti ali pa če bi se z mladino nevsiljivo in tovariško zabavali tudi njihovi učitelji — potem bi prireditev dobila značaj, kakršen ji gre — namreč šole lepega vedenja in zdrave družabne zabave.

*

To poročilo že zaradi predmeta, ki ga obravnava, našteva v glavnem le negativne pojave, ki so med našo mladino, zato pa si, seveda, ne smemo na tej osnovi ustvariti neke splošne, preveč pesimistične slike. Ogromna večina naše mladine je zdrava in je to že neštetokrat pokazala. Toda treba jo je — kot vsak doraščajoči mladi rod — oblikovati. V vseh dobah je obstajal problem doraščajočih mladih ljudi, problem njihove rasti, ki ni bil nikoli brez težav in tudi ne brez raznih zaskrbljajočih pojavov. Ko mi danes te probleme jasno in odkrito postavljamo, ko o njih razpravljamo in sklepamo, je to samo znak velike družbene skrbi za razvoj naše mladine, skrbi, kakršne niso bile deležne mlade generacije v preteklosti. Samo jasna slika o položaju nam bo omogočila pravilne zaključke in nam pokazala pot, da te težkoče prebredemo.

Kako zaposliti vso našo mladino, od predšolske do odrasle, z zdravno dejavnostjo, ki privlači psiho mladostnika, kako ji nuditi zdrave

zabave, kako izpopolniti vzgojne metode in kako organizirati delo, da bi izločili sovražne vplive ter vzgojili slehernega mladince v duhu naše socialistične stvarnosti, je obsežen problem, ki je že dolgo predmet razpravljanja in tudi praktičnega udejstvovanja ne samo v krogih, ki so za to izrečno poklicani, temveč v vseh naših organizacijah, ustanovah, društvih, med vzgojitelji in prijatelji mladine.

V smislu svoje diskusije je komisija za proučitev problema vzgoje mladine poleg zaključkov, ki so bili že podani v zgornjem poročilu in ki so deloma že predmet proučevanja po zadevnih oblastvenih in drugih organih, sklenila predložiti še naslednje sugestije in predloge, ki bi jih MLO s svojim posredovanjem in ukrepi mogel uresničiti ali vplivati na njih reševanje:

Poskrbeti bi bilo za to, da bi se šolam omogočile lastne kinopredstave z dobrimi filmi, na katere bi povabili tudi starše. Tako bi se okrepila tudi vez med šolo in domom. Poskrbeti bi bilo treba zlasti za to, da bi v inozemstvu nabavljali več dobrih mladinskih filmov in sploh večje število kvalitetnih filmov.

Iz arhivov naše filmske produkcije bi bilo treba potegniti na dan vse dobre dokumentarne partizanske in druge filme, ki jih danes nikjer ni več videti, in jih pogosteje predvajati (n. pr. pri matinejah za mladino).

Po filmu »Kekec«, s katerim je naša filmska produkcija pokazala, da se dá tudi s skromnimi finančnimi sredstvi doseči zadovoljiv uspeh, naj ne bo daljšega odmora, preden bo zopet mladina dobila nov film.

Naša gledališča, v prvi vrsti pa Mestno gledališče, naj vzamejo na repertoar več mladinskih iger. Trenutno se dela na osnovanju posebnega amaterskega mladinskega gledališča (pri Mestnem gledališču), kjer bi lahko nastopale razne igralske skupine pionirjev iz vse Ljubljane, kar je treba v vsakem oziru podpreti.

Lutkovne igre lepo uspevajo in so zelo dobro vzgojno sredstvo za najmlajše. Uvesti je treba v večji meri organiziran obisk šolske mladine pri lutkarskih predstavah. Z lutkarstvom naj se seznanijo tudi učiteljskičniki, kar jim bo v pomoč pri prosvetnem delu na podeželju.

Letošnje prireditve »Novoletne jelke« so bile dokaj neurejene. Nekateri otroci so bili obdarjeni v ustanovi staršev, na terenu in še kje drugje z več bogatimi darili — medtem so bili nekateri obdarjeni le malenkostno, kar vsekakor ne vpliva vzgojno. »Novoletna jelka« je predvsem družinski praznik in bi bilo treba za darila iz skupnih sred-

stev poskrbeti samo tam, kjer socialne razmere to zahtevajo. Zamisel, naj bi vsi sindikati oddali za to namenjen denar v skupen fond, bi bilo treba za prínodno »Novoletno jelko« uresničiti.

Svet za socialno skrbstvo sporazumno s Svetom za prosveto in kulturo MLO naj poskrbi za ureditev in higiensko vzdrževanje dose-danjih in novih otroških igrišč. Čimprej bi bilo treba odpreti tudi otroške vrtce brez hrane, ki naj prevzamejo zaprta otroška igrišča, ki bi tako prišla bolj do veljave. Ti vrtci z igrišči naj bodo v neposredni bližini šole ter pod vodstvom šolske uprave.

Pospeši naj se preselitev centralne pionirske knjižnice v prostore Mestne knjižnice, ki se je preselila. Mladinski in pionirski tisk je s podražitvijo papirja in tiskarskih uslug postal težko dostopen mladini, kar priča padec naklade teh listov. Treba je najti možnosti za sub-vencioniranje. Tudi v šolskih proračunih šolske knjižnice naj se po možnosti ne črtajo predložene postavke, temveč naj se tam, kjer mla-dina drugih knjižnic nima na razpolago, te postavke še povečajo (za oba zadnja predloga obstoje realne možnosti izvedbe z dotacijo Sveta za znanost in kulturo LRS).

Delo v društvenih telovadnicah bi moralo postati zanimivejše, da bi se telovadnice napolnile, mladina pa odtrgala pohajkovanju na ulici. Zato naj Mestni fizkulturni odbor vpliva na vsa telovadna društva, da bodo skrbela za dober vaditeljski naraščaj ter da organizirajo večje angažiranje šolskih učiteljev telovadbe pri »Partizanu«. Pereče je tudi vprašanje ureditve in usposobitve telovadnic v Narodnem domu in na Taboru; misliti je tudi, kako čim racionalneje izkoristiti obstoječe telo-vadne prostore, kako urediti vprašanje fizkulture v rajonih, ki nimajo telovadnic (n. pr. rajon Moste) in rešiti vprašanje telovadnice za uni-verzitetno mladino.

Šole naj bi prirejale medsebojna telovadna tekmovanja v raznih disciplinah pa tudi v kulturnih nastopih.

Svet za prosveto ter zdravstvo in socialno skrbstvo MLO — skupaj z množičnimi organizacijami in društvi, zlasti Društvom pri-jateljcev mladine, naj poskrbi za dobro izbiro vzgojiteljskega osebja in za vzgojno vsebino letovanj in taborenj ljubljanske mladine. Po-sebno lep uspeh nam lahko dajo dnevna letovanja, kjer moramo pri-tegniti k vzdrževanju v večji meri tudi starše — in tako z relativno majhnimi stroški lahko organiziramo množično udeležbo mladine, zato je treba njih vzgojni plati posvetiti vso pozornost.

Sodstvo za prekrške pri MLO naj energičneje rešuje predloge šolskih vodstev glede kaznovanja malomarnih staršev, ki ne pošiljajo

svojih otrok redno v šolo. Izvajati je tudi ostrejšše sankcije proti staršem, ki mladino prepuščajo ulici.

Zaostriti je izbiro vzgojiteljskega kadra v ustanovah za predšolsko vzgojo mladine ter izbiro vzgojiteljev (prefektov) v dijaških in vaje-niških domovih. Nune, ki zavzemajo prostore v internatu Tehnične srednje šole, je treba čimprej preseliti drugam.

Bolj energično je treba izvajati odlok MLO zaradi ponočevanja mladine in zato najti primernega načina (morda ob sodelovanju z družbenimi organizacijami). Gostinske obrate, ki mladini iz dobička-željnosti brezvestno točijo alkoholne pijače, je treba za kršitev zakona eksemplarično kaznovati. Na pomoč pri izvajanju teh ukrepov je treba pozvati slehernega državljana.

Pregledajo naj se gostinski lokali tudi s stališča prirejanja raznih zabav, zlasti plesov, ter naj se prepovedo vsa neprimerna, zakotna plesišča, dovoljenja za ples pa izdajajo samo v kulturno urejenih prostorih, kjer uprava lahko prevzame odgovornost za dostojno raven takih prireditev.

V najbližji perspektivi je treba kot večjo, izredno nujno nalogo rešiti vprašanje poslopja za Mladinski dom v Ljubljani. Dalje je nujna tudi ustanovitev prehodnega doma za ljudi, zlasti za mladino izven Ljubljane, ki čaka na zaposlitev v mestu, ter doma za moralno ogro-ženo mladino v starosti od 7 do 14 let, odvzeto staršem. Za to slednje je konkreten predlog: dograditi je treba čimprej poslopje na Viču, ki je namenjeno za šolo in Dom učencev v gospodarstvu. Učenke v go-spodarstvu, ki so sedaj na Rakovniku, naj se preselijo v dom na Viču, dom na Rakovniku pa naj se uporabi za dom moralno ogrožene mladine v starosti od 7 do 14 let.

Mestni ljudski odbor z vsemi svojimi institucijami naj povsod, kjer se pokaže res neizogibna potreba za materialno pomoč pri vzgoji mla-dine in mladinskem udejstvovanju, te probleme rešuje s stališča pri-oritete.

*

Razumljivo je, da se v takem kratkem poročilu ni mogoče do-takniti vseh vprašanj, ki tvorijo problem vzgoje naše mladine, kaj šele, da bi jih podrobneje obdelali. Če smo opozorili na nekatere najvaž-nejše stvari in s tem pospešili, da se bodo Izvršni odbor in vsak član te skupščine ob vsaki priliki za njih zavzeli ter jih z razumevanjem pomagali reševati, bo to že uspeh.

Predlagam zasedanju, da vzame te predloge v pretres, jih v di-skusiji še izpopolni in odobri.

POROČILO O PREGLEDU MLADINSKIH DOMOV MESTNEGA LJUDSKEGA ODBORA LJUBLJANA

Poroča Arko Niko, predsednik komisije:

Anketna komisija za pregled socialno-zdravstvenih ustanov MLO je do sedaj pregledala sledeče mladinske ustanove:

1. Dom Titove mladine v Mostah,
2. Dom Malči Beličeve na Viču,
3. Dom Vide Janežičeve,
4. Dom Majde Vrhovnikove,
5. Dom Ivana Cankarja,
6. Dom Anice Černejeve,
7. Dom učencev v gospodarstvu,
8. Dom učenk v gospodarstvu.

Domova Titove mladine in Malči Beličeve sta mladinska domova, kjer so otroci od 7. do 14. leta. Obe ustanovi sta proračunski in sta vzdrževani od Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo MLO. V teh dveh domovih so otroci, ki so obojestranske ali enostranske sirote, moralno ogroženi otroci, vojvodinski otroci in otroci staršev, ki so zaprti. V večini primerov so to težko vzgojljivi otroci, mnogo pa je tudi defektnih.

Prav tako je proračunska ustanova Dom Vide Janežičeve, kjer so duševno defektni otroci. Ostale ustanove pa so na samostojnem gospodarskem računu. Domovi Majde Vrhovnikove, Anice Černejeve in Ivana Cankarja so srednješolski internati, zadnja dva pa sta domova za učence in učenke v gospodarstvu. Vsi ti domovi pa so pod vodstvom Sveta za prosveto in kulturo LRS.

Gospodarska vprašanja ustanov s samostojnim finansiranjem so bila zelo pereča v začetku samostojnega poslovanja, ko se te ustanove še niso znašle in je bil prehod od skoro brezplačnega oskrbovanja na plačevanje sorazmerno visoke oskrbovalnine zelo občuten. V teh ustanovah krije država stroške za investicije, vzgojno in zdravstveno osebje, ostale stroške pa krijejo starši oziroma za otroke brez staršev skrbniški organ. Sedaj znaša oskrbovalnina v teh domovih 3000 din mesečno. Pri analizi posameznih postavk ugotovimo, da je še vedno nesorazmeren odnos med stroški za prehrano in ostalimi režijskimi stroški. N. pr. v Domu Majde Vrhovnikove znaša hrana 57.57%, režija pa 42.43%, v Domu Anice Černejeve pa hrana 60%, režija 40%. Režija je torej še vedno previsoka in jo bo treba še znižati. Komisija je ugotovila, da se povsod lahko zniža administrativno in tehnično osebje. To velja zlasti za mesto ekonoma, ki je v sedanjih že urejenih prilikah res nepotrebno. Skoro v vseh domovih lahko znižajo administrativni in tehnični perso-

nal za 10%. V nekaterih domovih so že uvedli, da gojenci opravljajo nekatera dela sami, kar je popolnoma pravilno. Od tega ima mladina samo korist, ker se priuči delu. Seveda pa ta dela mladine ne smejo obremenjevati in ovirati pri študiju, temveč morajo biti primerna njihovi starosti in zmogljivosti. Na primer, prav bi bilo, da se dekleta priučijo hišnim poslom, da si sama zlikajo in zakrpajo svoje osebno perilo ter po možnosti pomagajo tudi pri kuhinjskih delih. Veliki izdatki v naših domovih predstavljajo pranje perila, zlasti postelnega, ki ga skoro povsod oddajajo v pralnico »Labod«, kjer stane samo pranje ene rjuhe 25 din. Da se to poceni, predlaga komisija Ljudskemu odboru, da se za vse socialno-zdravstvene ustanove Mestnega ljudskega odbora uredi skupna pralnica, krpalnica in likalnica. Ustanovitev takega podjetja bi v veliki meri znižala režijo, obenem pa tudi olajšala delo v domovih.

V srednješolskih internatih je še vedno velika skrb uprav, kako bodo plačevale osebje in vzdrževale zgradbo v počitniških mesecih, ko gojencev ne bo. Kot izgleda, bo nujno potrebna v teh mesecih posameznim domovom denarna pomoč.

Stroški vzdrževanja prostorov so visoki in se morajo kriti iz prispevkov dijakov, ker krije država le stroške za investicije nad 50.000 din navzgor. Nepravilno pa je, da morajo za popravila, ki veljajo za daljšo dobo, plačevati samo dijaki tekočega šolskega leta, n. pr. zidavo ali popravilo štedilnika, popravilo kopalnice, namestitve tušev itd.

Za nabavo ozimnic naj bi se dalo v mesecu avgustu upravi internatov denarna sredstva kot brezobrestno posojilo, ki bi ga uprava obracunala ob zaključku koledarskega leta.

Primerjava gospodarjenja proračunskih ustanov in gospodarjenja ustanov s samostojnim financiranjem nam pokaže, da je gospodarjenje v drugih mnogo racionalnejše kot v prvih.

Proračun Doma Titove mladine znaša za tekoče leto 10,260.200 din, **kar znaša 102.602 din letno ali 8550 din mesečno na enega otroka.** V Domu Malči Beličeve znaša proračun 7,202.400 din ali 90.000 din na enega gojenca letno oziroma 8330 din mesečno, kar je kljub temu, da je otrok v domu preskrbljen tudi z obleko, res previsoko. **Normativ za enega gojenca je mesečno 6200 din ali 74.000 din letno.** Razumljivo je, da bosta ta dva proračuna občutno znižana, kar povzroča upravam teh domov zelo veliko zaskrbljenost, zlasti jih skrbi obleka otrok, in to posebno še tistih, ki bodo z novim šolskim letom dom zapustili. Samo za obleko imajo v Domu Titove mladine za 200 otrok predvideno 3,833.000 din in v Domu Malči Beličeve 1,120.000 din. V obeh proračunih je postavka za hrano osebja, in sicer v Domu Titove mladine 500.000 din in v Domu Malči Beličeve 400.000 din. To hrano pa osebje plačuje

in se ta denar odvaja v proračun. Zato bi predlagali, da se ta postavka iz proračuna črta, prispevki za hrano pa naj se nakazujejo na postavko 4/33 poz. prehrana za gojence. Nadalje so v proračunu Doma Malči Beličeve tudi predvideni stroški za otroški vrtec. Menimo, da je to nepravilno, ker bi ta ustanova morala biti na samostojnem gospodarskem računu in se naj zato iz proračuna izdvoji.

Prav tako kot so ustanove s samostojnim gospodarskim finansiranjem bile prisiljene pristopiti k skrbnejšemu gospodarstvu, bodo morale tudi proračunske ustanove razmisliti, kako in kje znižati režijo. Morale bodo vplivati na starše, da bodo kljub temu, da sedaj po novi uredbi ne dobivajo otroškega dodatka za otroke, ki so v domovih, skrbeli za otrokovo obleko, kar so vsekakor dolžni skrbeti.

Zdravstveno stanje mladine v domovih je zadovoljivo. V vseh domovih so lepo urejene in vzdrževane bolniške sobe. Kakšnih težjih obolenj ne zaznamujejo. Vsi domovi imajo svojega hišnega zdravnika. Zelo površni pa so zdravniški pregledi otrok ob vstopu v dom, nad čemer so se vsi upravniki zelo pritožili.

Splošno higiensko stanje, predvsem glede čistoče, je primerno. Slabše so higienske prilike v Domu učencev v gospodarstvu, kjer so tudi stenice in je nujno potrebna ciklonizacija prostorov. Skoro v nobenem Domu otroci nimajo dnevno na razpolago tople vode za umivanje, kar je zlasti neprimerno za dekleta in pa za vajence, ki pridejo zelo zamazani z dela.

Hrana je v vseh domovih dobra in količinsko ter po izbiri ustreza. Povprečna vrednost kalorij je ca 2600. Nezadostna pa je hrana v Domu učencev v gospodarstvu, kjer so se gojenci sami zelo potožili, da je hrana slaba in nezadostna. Ko smo pregledali zapiske porabljene hrane, smo ugotovili, da bi za osnovna živila količinsko hrana morala ustrezati, absolutno pa je premajhna količina mesa, komaj 60 do 70 kg na 124 ljudi mesečno. Izgleda, da tu nekaj ni v redu in bi zato komisija predlagala, da se to preišče. Pri vajencih, ki opravljajo fizično delo in nekateri celo zelo težko, pa je hrana izredno važna.

Za vse mladinske ustanove bo potrebno enotno rešiti vprašanje privatnih stanovanj v domovih, ki so vezana na določeno funkcijo v zavodu in katera osebje noče izprazniti, čeravno je njegovo službeno razmerje z zavodom prenehalo. Vprašanje uradnih stanovanj bi moral Stanovanjski urad temeljito proučiti in izdati primerne ukrepe, ki bodo zaščitili mladino pred nezdravim utesnjevanjem.

Vse učilnice v domovih je potrebno opremiti z zadostno močnimi žarnicami, tako da bo osvetljenost delovnega prostora znašala vsaj 50 luxov. To bodo dosegli, ako bodo na vsak m² tal vzeli vsaj 10 vatov. Na pr. za učilnico 49 m² vsaj 500 vatov. Sedanja stopnja osvetljenosti

je porazna, saj znaša osvetljenost večina komaj eno petino one najnižje, ki jo za učilnice predvidevamo. Da trpi pri taki osvetljenosti vid, da bodo zaradi tega nastopale okvare vida in v zvezi s tem manj kvaliteta delovna sila in velik izdatek za nabavo očal, je tudi za nestrokovnjaka jasno. Vse domove je potrebno postopoma oskrbeti z jedilnim priborom, predvsem z noži, kar je z zdravstvenega in vzgojnega stališča važno.

Stranišča je potrebno opremiti s klozetnim papirjem iz epidemio-
loških razlogov, kakor tudi kot preventivno sredstvo proti zamakanju
kanalov, kar je v naših domovih zelo pogosto in zelo drago.

Ženskim internatom bi bilo potrebno omogočiti kolektivni nakup
podvez, kajti šestkratni faktor je nakup tega sanitetnega materiala
zaradi visoke cene onemogočil.

Na splošno smo ugotovili, da je v naših domovih vse premalo do-
mačnosti in topline, kot jo najde otrok v družini. Na primer v Domu
učencev v gospodarstvu se mladina popoldne, ko je prosta, potika po
stavbi brez pravega dela ali pa nekontrolirana pohaja po mestu. V zim-
skem času ni bilo nobenega kurjenega prostora razen sušilnic, kjer bi
se lahko zbirali, čitali knjige, igrali šah ali pa kako drugače izkoristili
svoj prosti čas. V tem pogledu bi se morale naše uprave res poglobiti,
kako nadomestiti otroku rodni dom, skrbeti bi morale za vsestranski
razvoj otroka, navajati jih na delavnost, opravljanje manjših del in jim
pripraviti dom, kjer bi se dobro počutili.

Lahko ugotovimo, da se v tem pogledu trudita naša mladinska
domova Titove mladine in Malči Beličeve, od koder tudi otroci zelo težko
odhajajo, ko dovršijo nižjo gimnazijo in morajo v srednješolski internat
ali pa v domove za učence v gospodarstvu. Taka ločitev je za otroka
v vseh primerih zelo težka. Ugotovilo se je, da se v drugem internatu
pol leta sploh ne znajdejo. Zato bi komisija predlagala, da se prouči
predlog upravnice Titovega doma, da bi se ta ločitev ne izvajala tako
kruto in da bi otroci, zlasti otroci brez staršev, ostali v istem domu do
dovršitve gimnazije, da bi jim ta Dom nadomestil rodni dom, kamor
bi se tudi še kasneje v življenju vračali po nasvete.

Zasedba je v vseh domovih zadovoljiva. V novembru, decembru
in v prvem polletju je sicer nekaj dijakov zapustilo internate, ki so ali
opustili študij, če so bili slabi dijaki, ali pa so se namestili po privatnih
stanovanjih. To število ni bistveno vplivalo na zasedbo, ker so bili ti
internati zasedeni preko kapacitete.

Komisija je v vseh 8 obiskanih domovih opazila več problemov
vzgojnega in socialnega značaja, na katere se nam zdi primerno opo-
zoriti skupščino, ker so zelo pereči, ter bo treba nekatere rešiti takoj,

druge, ki so odvisni od določenih materialnih pogojev, pa seveda pozneje.

Problem vzgojnega osebja: Delo vzgojnega osebja v domovih je izredno težko in odgovorno. Z ozirom na to bi bilo treba ta mesta kadrovsko primerno izpopolnjevati. Vendar tega nismo opazili povsod. Najtežje delo je nedvomno v Domu Titove mladine, Domu Malči Beličeve in Domu Vide Janežičeve. V prvih dveh domovih so socialno ogroženi otroci ter otroci sirote, v tretjem pa duševno zaostali otroci. Za vzgojo teh otrok je potreben kvalificiran kader, ki mora tem v velikem odstotku težko vzgojljivim otrokom nuditi maksimalno pomoč pri učenju ter jim hkrati nadomeščati starše in dom. To pa je možno samo v primeru, kjer se vzgojitelj sam odloči za to mesto ter se temu poslu povsem posveti. Tega danes iz razumljivih razlogov ni. Mesta so zasedena od ljudi, ki si žele čimprej nazaj v šolo, ali pa od ljudi, ki so si želeli v Ljubljano ter zato sprejeli ta mesta. Komisija sicer ni opazila primerov malomarnega in neodgovornega odnosa do otrok, opazila pa je, da vzgojni kader vse premalo skrbi za ideološki razvoj mladine, to zlasti v srednješolskih internatih. Iz razgovora z gojenkami Doma Anice Černejeve smo ugotovili, da ima mladina vse premalo opore pri svojih vzgojiteljih. Tovarišice so navedle konkreten primer, da je profesorica na učiteljišču odgovorila učenki na postavljeno vprašanje o postanku sveta, da materialistična teorija o postanku sveta ni znanstveno še dokazana in utemeljena.

V Domu Anice Černejeve so vzgojiteljice kvalificirane učiteljice, v Domu Ivana Cankarja pa študentje, bivši gojenci Doma, ki po za-trdilu upravnika kljub študiju na univerzi uspešno opravljajo svoje vzgojno delo.

Težje pa je v Domu učencev in učenk v gospodarstvu. Mladina v teh letih mora imeti posebno dobre in sposobne vzgojitelje, ki lahko najdejo z njimi stik, jih razumejo in na napake, ki so v teh letih povsem razumljive, tudi primerno reagirajo. V Domu učencev v go-spodarstvu smo naleteli na primer, da je moral vzgojitelj skrbeti za ogrevanje prostora in donašanje kuriva, namesto da bi to vršili učenci sami in se on sam bavil z vzgojo. Dom učenk je v tem pogledu boljši.

Domovi Malči Beličeve, Titove mladine in Vide Janežičeve so popolnoma zasedeni, prošenj oziroma potreb za oddajo otrok v te do-move pa je več kakor je njihova kapaciteta. Tudi to je problem, na katerega bo treba misliti, saj gre tu predvsem za otroke-sirote, parti-zanske in ostale ter za otroke, ki jih je treba radi nezdrave moralne in socialne okolice izolirati. Dolžnost teh domov je, da vzgajajo otroke v zdrave in koristne člane družbe. Skrb za te otroke se ne konča z dovršeno osnovno šolo, temveč gre naprej. Otroci, ki kažejo veselje

do učenja, dobijo zavetje v Domu Ivana Cankarja in Anice Černejeve, ostali pa v Domu učencev in učenk v gospodarstvu. Problem nastane po končanem šolanju. Z 18. leti se na primer izuči obrti, postane pomočnica ter mora Dom učenk v gospodarstvu zapustiti. Domovi, ki vodijo skrb za usodo teh bivših svojih gojencev, opažajo pozitivne uspehe svojega dela. Mnogokrat pa obratno. Otroci so prišli nazaj k staršem, zapadli njihovemu vplivu ter vplivu okolice in ves trud ter naposled tudi materialna pomoč je bila zaman. Problem je torej: a) kakšne preventivne ukrepe podvzeti, da preprečimo moralno ogroženost otrok, b) kako vse otroke, ki so socialno in moralno ogroženi, pravočasno izolirati, in c) kako po zapustitvi Doma zagotoviti, da ne bo otrok prišel spet nazaj v okolje, iz katerega smo ga nekoč zaradi nujnosti morali odtegniti.

Domova Ivana Cankarja in Anice Černejeve sta primorana včasih sprejeti tudi težko vzgojljive otroke, kar se komisiji ne zdi pravilno. Oba domova bi morali smatrati kot študijska domova z normalno razvitimi ter moralno nepokvarjenimi otroci. Dejstvo je, da mladina na tej stopnji vidi v teh sovrstnikih s takimi ali drugačnimi odkloni nekeke junake in vzore, ki jih skuša osvojiti. Za take primere bi morali imeti v Ljubljani prehodni dom z opazovalno stanico, kjer bi pedagogi skupno z zdravniki-psihiatri proučili otrokov značaj in prilike, v katerih je otrok živel, in bi na osnovi teh zaključkov namestili otroka v ustrezni Dom. Naj navedemo samo dva primera, ki dokazujeta, kako nujen je v Ljubljani take vrste prehodni dom: V Domu Anice Černejeve je bila sprejeta deklica z odločbo skrbniškega organa, da živi otrok v slabih socialnih razmerah. Mnogo kasneje pa je uprava ugotovila, da je deklico, staro 12 let, že zlorabljal njen nemoralni oče. In drug primer: v Domu Titove mladine so začasno namestili neko deklico, ki je bila določena za vzgajališče v Višnji gori. Upravnica je dekletce zadržala in ugotovila, da je otrok dober in ubogljiv, da je samo neodgovorna rejnica bila kriva otrokovim napakam, zaradi katerih ga je skrbniški organ predlagal za vzgajališče.

Zelo moramo kritizirati odločbe, s katerimi je mladina oddana v domove. Utemeljitve teh odločb so skrajno površne. Iz njih uprava Doma ne izve, kakšnega otroka je sprejela v zavod in zakaj ga je sprejela. Iz odločbe bi moralo biti jasno razvidno, iz kakšne družine je otrok izšel, v kakšnih prilikah je živel, kakšno je njegovo zdravstveno stanje in zakaj je bil oddan v zavod.

Problem v domovih so vojvodinski otroci. Nekateri od teh otrok so dobili gvezo s starši, ki so v inozemstvu ali pa s sorodniki, ki živijo v Jugoslaviji. Preko Rdečega križa bi bilo nujno izvesti repatriacijo teh otrok. Ravno tako naj se pusti otroke k sorodnikom, v kolikor

seveda oni na to pristanejo in imajo moralne kvalifikacije za vzgojo otroka. To so namreč povsem razviti otroci, ki v šoli ne uspevajo zaradi neznanja slovenščine, v domovih pa zasedajo mesta socialno ogroženim otrokom.

V Domu Vide Janežičeve so debilni ter inbecilni otroci, in sicer: inbecilni težje stopnje, kar je velika ovira pri pedagoškem delu. Ako se smatra zavod za stalen dom, potem je tak izbor nepravilen. Ako pa vrši dom tudi triažo, potem je potrebno, da težko inbecilne izločimo iz tega sklopa.

Dom potrebuje delavnico, ki je za izurjene telesne spretnosti in za poznejšo izbiro poklica za otroke, ki se lahko vključujejo edinole v manualno delo, prvi pogoj.

Težave so z vključitvijo teh otrok v razna podjetja zaradi izobrazbe za določen poklic. Vsa podjetja se jih branijo, češ da so slabša delovna sila. Praksa pa je pokazala, da ti delavci prednjačijo pri opravljanju mehaničnih del, pogosto pred normalno razvitimi in je zato izposlovati uredbo, da mora vsako visokomehanizirano podjetje z delom na tekoči trak sprejeti določen procent učencev in učenk v gospodarstvu iz tega Doma.

Opazilo se je, da učiteljstvo pošilja prepozno otroke iz osnovnih šol v ta specialni zavod zaradi premajhne strokovne razgledanosti v tem vprašanju. Priporočati je, da bi se za učitelje prvih razredov osnovnih šol priredil poseben tečaj o vprašanju duševno zaostale dece. Le s presolanjem teh otrok v najzgodnejši šolski dobi lahko pričakujemo polvoljne rezultate.

Sedanje varuhinje, ki imajo le osnovno šolo, bi bilo treba nadomestiti z boljše kvalificiranim osebjem, po možnosti z vzgojiteljicami predšolske dobe, ki bodo imele primerne pedagoške prijeme in večje razumevanje za higiensko raven v zavodu, ki jo je pri tovrstni deci sicer težko držati na primerni višini.

Domovi naj se ne uporabljajo kot prenočišča za razne skupine ljudi, ki potujejo v Ljubljano. Take skupine so prinašale v domove razni mrčes, nehote kvarijo inventar itd. Svet za ljudsko zdravstvo bi moral izdati odredbo o prepovedi prenočevanja kakršnihkoli ekskurzij v domovih.

Pri vseh domovih bi morali poživiti delo domskih svetov, ki bi pomagali pri gospodarskih in vzgojnih vprašanjih. Nadalje bi morali dati domovi iniciativo za ustanovitev Društev prijateljev mladine, ki bi lahko izrastle iz teh domskih svetov in prevzeli skrb za posamezne domove.

Končno se komisiji zdi pravilno in umestno, da iznese pomisleke upravnika enega obiskanih domov (s katerim se strinjajo tudi ostali

upravniki), t. j. problem sindikata uslužbencev vzgojnih domov. Prvotno so bili vzgojitelji skupno s tehničnim in administrativnim uslužbenstvom v isti podružnici. Kasneje so višji sindikalni forumi izvršili reorganizacijo ter dirigirali vzgojitelje vseh domov v sindikat prosvetnih delavcev, tehnično osebje v komunalce itd. Po njihovem mišljenju ta reorganizacija ni najboljša ter bi bilo nujno potrebno izvesti zopet staro obliko, en sindikat v enem domu, ker so le s tako obliko uspešno vzgajali pomožno osebje, ki je važen člen razvijanja pravilnega življenja v Domu.

Predsednik na predlog nekaterih ljudskih odbornikov preloži razpravo o obeh poročilih na naslednji dan 23. aprila 1952 in preide na tretjo točko dnevnega reda.

3. SPREJETJE NEKATERIH ODLOKOV IN ODLOČB

Poroča Naglič Stane, poročevalec Komisije za odloke in sklepe:

Ustanovitev Mestne hranilnice

I

Ukinjene so bile Državna investicijska banka, Komunalna banka ter Banka za investiranje zadrug, posle teh bank pa je prevzela Narodna banka, in sicer zato, da se lahko iz enega centra kontrolira celotno gospodarstvo, t. j. preko družbene evidence oziroma preko proračuna. Ostale pa so še nekatere stvari, ki bi Narodno banko preveč bremenile; n. pr. zbiranje hranilnih vlog, tekoči računi privatnikov, dajanje potrošniških kreditov itd. Za te posle so predvidene po krajih in mestih krajevne oziroma mestne hranilnice. Zato tudi Komisija za odloke in sklepe predlaga, da se ustanovi v Ljubljani Mestna hranilnica, ki bi zbiralala hranilne vloge, vodila tekoče račune privatnikom, dajala kratkoročne in dolgoročne kredite, n. pr. za nakup pohištva, za gradnje hišic itd. Ta banka bi dajala tudi Mestnemu ljudskemu odboru za izvajanje komunalnih del in stanovanjske gradnje sredstva oziroma kredite, ki bi jih zbrala na podlagi hranilnih vlog. Sedaj imamo približno 93 milijonov hranilnih vlog. 70% tega denarja bi mogli dajati za kredit. Iz razlike med aktivnimi in pasivnimi obrestmi pa bi se krili stroški hranilnice. Mestna hranilnica bi prevzela tudi obligacijske posle mesta Ljubljane in drugih posojil. Če bi n. pr. MLO razpisal posojilo, bi te posle izvršila Mestna hranilnica. Mestna hranilnica naj bi prodajala tudi srečke državne in druge loterije, prodajala davčne marke, kar je do sedaj delala Narodna banka. Nadalje bi zamenjavala poškodovane bankovce ter opravljala druga nevtralna bančna dela.

Preimenovanje dosedanjega gospodarskega podjetja »Zabavno gledališče« v ustanovo s samostojnim financiranjem.

Zabavno gledališče je bilo ustanovljeno leta 1950 kot državno gospodarsko podjetje. Ker pa to ne more biti v pravem pomenu besede, le če pogledamo uredbe o ustanovah s samostojnim financiranjem (Uradni list FLRJ št. 18-182/52), predlagamo, da se spremeni v ustanovo in se mu prizna svojstvo pravne osebe.

Poslovalo bi pod imenom Zabavno gledališče, Ljubljana. Ustanova bi prevzela vse premoženje kakor tudi vse pravice in obveznosti dosedanjega podjetja Zabavno gledališče. Na čelu ustanove bi bil upravnik, ki bi vodil neposredno poslovanje ustanove in bil naredbodajalec za izvrševanje predračuna dohodkov in izdatkov. Svèt za prosveto in kulturo MLO bi ga pooblastil, da bi imenoval člane kolektivnega organa za upravo te ustanove. Plače delavcev in uslužbencev bi se določale po predpisih o zaslužkih delavcev in uslužbencev v gospodarskih podjetjih ali pa po uredbi za državne uslužbence. Ustanova bi imela sklad za nagrajevanje delavcev in uslužbencev, sklad lastnih investicij in rezervni sklad, v te sklade pa bi se stekala samo sredstva iz dohodkov, ki bi jih ustanova dosegla s svojo osnovno dejavnostjo.

Predsednik skupščine dá predlog v razpravljanje.

Javijo se:

Inž. Lapajne Oblak-Sonja:

Ali predvidevate, da bi bilo Zabavno gledališče gospodarska ustanova?

Naglič Stane:

Naša Komisija je predvidevala, da bi bilo Zabavno gledališče gospodarsko podjetje.

Kovačič Leo:

Po mojem mnenju je Zabavno gledališče proračunska ustanova, ki je budžetirana in bi zato bilo nepravilno, da bi bili delavci in uslužbenci plačani po uredbi, ki velja za plače delavcev in uslužbencev v državnih podjetjih, ne pa kot umetniki, igralci (morda tudi laži-umetniki). Vprašal bi le še to, ali bo to aktivna ali pasivna ustanova in predlagam, da se točko o plačevanju delavcev in uslužbencev Zabavnega gledališča spremeni.

Šefic Ludvik:

Komisija za odloke in sklepe je razpravljala o predmetu ter odločila, da bo predlagala, naj bi bili delavci in uslužbenci Zabavnega gledališča plačani kot delavci in uslužbenci v podjetjih zato, da bi le-ti imeli več vzpodbude pri svojem delu.

Dr. Pretnar Jože:

Paziti bomo morali, da bo Gledališče v vsakem pogledu na dostojni višini. Če ga bomo vezali na Svět za prosveto in kulturo kot operativno-upravni organ, bo to zagotovljeno. Če bodo plače uslužbencev in stimulacija odvisne od uspeha, se bodo uslužbenci potrudili, da bo podjetje rentabilno. Če pa bodo uslužbenci fiksno plačani ne glede na uspeh, jim bo vseeno, kako uspeva podjetje.

Onič Franc:

Mislim, da je napačno Zabavno gledališče vzporejati s podjetjem, kjer imajo delavci pred seboj stroje in je od dela pri stroju odvisno, koliko store. Če bi zastopali tako stališče, bi lahko spremenili tudi Centralno gledališče v gospodarsko podjetje.

Dr. Pretnar Jože:

Od uslužbenca ne moremo takoj preskočiti k strojnemu delavcu in takega mišljenja smo mi iz Komisije. Da bi zagotovili kvaliteto, da ne bi gledališče delalo le z gledišča dobičkarstva ter preskakovalo spodobno mejo, pa smo mislili zagotoviti, da se podredi vodstvu.

Naglič Stane:

Če bodo plačani po uredbi za uslužbenca, se ne bodo potrudili, če pa bodo plačani po uredbi iz gospodarskih podjetij, bodo dosegli lepe dohodke.

Kovačič Leo:

Mislim, da je to gledanje že v osnovi popolnoma napačno. V vseh gospodarskih podjetjih je plačni fond urejen na norme in na akord in to tudi za nameščence, v kulturi pa tega pač ni mogoče postavljati. Vztrajam pri predlogu, da se odločba o ustanovitvi Gledališča spremeni v tem smislu.

Miklavič Zvonimir:

Rad bi pojasnil dosedanji položaj tega podjetja. Podjetje ima nekaj nameščencev, ki so stalno zaposleni, v glavnem pa ima honorarne nameščence. Uslužbenci imajo normo, po kateri morajo nastopati v tolikih in tolikih predstavah, da dobe svojo plačo. Vsako preko-račenje norme pa mu stimulirajo. Če nekdo ne doseže norme, mora to vrniti v prihodnji plači, razen v primeru bolezni. Za to podjetje ni bojazni, da bi bilo pasivno. Mislim pa, da je umestno, da se Zabavno gledališče spremeni v ustanovo in da so uslužbenci plačani po normah.

Šefic Ludvik:

Če so uslužbenci plačani po normah, kot je dejal tovariš Miklavič, ni bistvene razlike. Mislim, da je prav, da se Zabavno gledališče spremeni v ustanovo po drugi točki zakona, ki vsebuje gospodarske klavzule.

Predsednik skupščine dá predlog tovariša Nagliča in tovariša Kovačiča na glasovanje.

Večina odbornikov glasuje za predlog tovariša Kovačiča, t. j., da se v Zabavnem gledališču uvede plačevanje uslužbencev kot v ustanovah.

III

Razveljavitev sklepa o ustanovitvi podjetja »Sukno« in podjetja »Rašica«.

Mestna skupščina je na svojem VIII. rednem zasedanju, dne 20. decembra 1951 med drugim sklenila, da se ustanovita tudi podjetji »Sukno« in »Rašica«, in sicer prvo kot trgovsko podjetje z manufakturnim blagom, drugo pa kot podjetje s špecerijskim blagom. Formalni odločbi o ustanovitvi navedenih podjetij ste že izdani, podjetji pa še nista registrirani in zato pravno še ne obstojata.

Ker je že dosedanja praksa pokazala, da ni potrebe, da bi se poleg treh podjetij z manufakturnim blagom na drobno in enega podjetja na debelo ustanovilo še četrto podjetje z manufakturnim blagom; isto pa velja tudi za špecerijsko podjetje »Rašica«. Predlagamo, da se odločbi MLO o ustanovitvi trgovskih podjetij »Sukno« in »Rašica« odpravi.

Poslovalnice s premoženjem, ki so bile predvidene, da se dodele navedenima podjetjema, bodo priključene k ustreznim že obstoječim podjetjem.

IV

Sprememba firme podjetja »Odkupno podjetje Gostinstvo« v gospodarsko podjetje »Vino - Ljubljana«.

Poverjenišstvo za trgovino, gostinstvo in turizem MLO je skladno z določili uredbe o ustanavljanju in delu trgovskih podjetij izdalo odločbo o spremembi predmeta poslovanja podjetja »Odkupno podjetje Gostinstvo« tako, da je sedaj predmet poslovanja samo trgovina z alkoholnimi pijačami, medtem ko je do sedaj podjetje trgovalo tudi z živili. Podjetje v bodoče ne bo več preskrbovalo samo gostinskih podjetij mesta Ljubljane, temveč bo prodajalo pijače komurkoli.

V zvezi s tem predlagam, da se dosedanja firma tega podjetja spremeni v »Vino - Ljubljana«, trgovina z alkoholnimi in brezalkoholnimi pijačami na debelo.

V

Sprememba odloka o tržnem in sejmskem redu

22. člen odloka o tržnem in sejmskem redu določa, da se sme v posameznih konkretnih primerih izreči poleg denarne kazni tudi odvzem predmetov, s katerimi je bil storjen prekršek.

Ker je to določilo v nasprotju z določili temeljnega zakona o prekrških, ki določajo, da se sme odvzem predmetov predpisati samo z zakonom ali uredbo, predlaga Izvršilni odbor, da se 22. člen odloka o tržnem in sejmskem redu razveljavi.

Skupščina v zvezi s stavljenimi predlogi sprejme naslednje sklepe:

1. Ustanovi se Mestna hranilnica.
2. Dosedanje gospodarsko podjetje Zabavno gledališče se spremeni v ustanovo s samostojnim finansiranjem.
3. a) Razveljavi se sklep o ustanovitvi državnega gospodarskega podjetja »Sukno«, trgovsko podjetje z manufakturnim blagom.
b) Razveljavi se sklep o ustanovitvi državnega gospodarskega podjetja »Rašica«, trgovsko podjetje s špecerijskim blagom.
4. Spremeni se firma podjetja »Odkupno podjetje Gostinstvo« v državno gospodarsko podjetje »Vino - Ljubljana«.

5. Sprejme se odlok o prenehanju veljavnosti dosedanjega 22. člena odloka o tržnem in sejmskem redu.

Predsednik prekine zasedanje ob 23.30 in objavi, da se zasedanje nadaljuje 23. aprila ob 16. uri.

Sledi razprava na poročili o problemih vzgoje mladine in o stanju mladinskih domov. Razpravo vodi Maček Polde, podpredsednik.

Javijo se:

Demšar Antonija:

Slišali smo poročilo o vzgojnih domovih. Ker so z novim proračunom naši vzgojni domovi prizadeti in smo vsi, ki delamo v teh domovih, silno zaskrbljeni, dovolite, da se oglasim še jaz, ki delam sama v enem izmed mladinskih domov. Govorim v imenu mladinskih domov, ker poznam življenje in delo v njih.

V naše domove sprejemamo sirote brez staršev, socialno in moralno ogrožene. Povečini pridejo vsi otroci v dom skrajno zanemarjeni, ušivi, umazani, samo z eno cunjico na sebi in še ta je pozneje neuporabna. O kakšni vzgojenosti ni govora. Poleg vsega so otroci večinoma prišli iz okolja, ki je nasprotno naši stvarnosti. Naši vzgojni domovi niso več domovi v tem smislu besede, temveč so postali po sili razmer prava vzgajališča. V dobro našim domovom naj povem, da le malokatega otroka pošljemo naprej v Smlednik, ker vsakemu posamezniku posvetimo pozornost, vso skrb in ljubezen.

Tem zgubljenčkom, ki so že mnogokrat na poti kriminalitete, postane naš Dom njihov pravi dom, ki jim nadomešča očeta in mater in jim nudi vse tisto, kar ima otrok pri dobrih starših. Zato ni potrebna samo naša skrb, ljubezen, temveč je to nujno zvezano z velikimi materialnimi stroški. Zavedati pa se moramo, da kljub vsej prizadevnosti in požrtvovalnosti, ki jo celoten domski kolektiv vnaša v svoje delo, moremo le delno otroku nadomestiti materino toplino, tisto pravo družinsko vzgojo, ki jo uživa otrok v normalnih razmerah.

Predlog za proračun smo sestavljali sami praktiki s tega področja, ki živimo že po nekaj let z Domom in otroci. Zavedamo se svoje odgovornosti do države, zavedamo pa se tudi svoje odgovornosti za prevzgojo otrok. Priznam, da so naši proračuni precej visoki, pripominjam pa, da niso nastali visoki zaradi naše potrate, zaradi luksusa, temveč zaradi velikega dviga cen. Proračune smo sestavljali na podlagi starih, rednih proračunov, zvišali smo jih le s faktorjem podražitve. Na primer lansko leto je stala tona premoga 700 do 800 dinarjev, letos se je dvignila cena na 5000 dinarjev, prav tako se je podražila elektrika, vodarina, razne storitve in usluge: krojači, šivilje itd. Čujejo se očitki, da smo v domovih potratni v hrani. Pripominjam, da dobimo v Dom podhranjene otroke, ki jih dalje časa po vstopu ne moremo nasiti. V Objavah Sveta za kulturo in prosveto je objavljena tablica, po kateri naj se ravnaajo domovi. Za otroke stare od 7 do 14 let pride cena po tablici 2800 dinarjev na enega otroka. Nam pa se očita, da je preveč, če porabimo 2200 dinarjev na otroka. Hrano omejevat na račun otrokovega telesnega razvoja, je nedopustno.

S pristojnega mesta nam je bilo sporočeno, da se morajo proračuni treh mladinskih domov znižati za ca 7 milijonov. Pravijo, naj znižamo kar hočemo, znižano mora biti. Obupani stojimo pred dejstvom in se sprašujemo, kje naj začnemo zniževati. Mar pri osebju? Osebjem že itak komaj zmaguje delo, saj vsaka nameščena oseba dela mnogo nad rednimi urami in zato ne dobi nobenega plačila. Osebjem dela tudi ob nedeljah in praznikih. Očitano je bilo, da dela mati za svojega otroka 24 ur na dan, naš uslužbenec pa le 8 ur. Prvič, naši uslužbenci ne delajo po 8 ur, drugič, pa so to tudi matere, ki imajo doma može in otroke, za katere morajo skrbeti in jih zaradi prezaposlenosti že itak zanemarljajo. Naj znižamo postavke za kurivo, postavko odobrenega kredita namreč, da bo otroke zeblo. Naj znižamo razsvetljavo, vodo, kjer že itak štedimo do skrajnosti. Naj znižamo čistilna sredstva, da bodo živeli otroci v prahu, da se nam zaredi mrčes. Naj znižamo obleko, da bo otroka že od daleč poznati, da je sirota, kar bi pa zunanji otroci imenovali zavetiščarje kot nekoč, da mu bomo vzbudili na ta način pri vzgajanju samozvesti, poguma in odločnosti občutek manjvrednosti.

Predolgo bi bilo, če bi hotela govoriti o pomenu obleke za prevzgojo in vzgojo otrok v domovih. Ali naj znižamo pri učilih, da bodo zbirali v šoli pri otrocih za naše sirote, kot nekoč? Ali naj znižamo pri higieni, ki je tako važna posebno pri dekletih v puberteti. Ali naj znižamo pri postavki za slavnosti in izlete? Rečeno nam je bilo, da moramo to postavko črtati iz proračuna. To nam naša dolžnost do vzgoje teh otrok odločno prepoveduje. Šolski otroci gredo na izlet, naše sirote pa naj ostanejo doma, ker so sirote in nimajo denarja. V maju praznujemo Pionirski dan s praznikom pomladi. Pionirji vse domovine se veselijo, gredo na izlete, naša sirota pa naj sedi doma, ker ji je črtan kredit na tej postavki? In Novoletna jelka, radost naših otrok, naša sirota naj bo zopet prikrajšana veselja, ker je črtan kredit na tej postavki. Dalje kino, gledališče, otroške predstave in razstave, lutke, spoznavanje partizanskih krajev, vse to je potrebno za njih duševni razvoj. Naši otroci so vzeti povečini iz nasprotnega okolja. Bomo opravili kaj samo z besedo? Pokažimo mu film o naši borbi, naši graditvi, razveselimo ga z lutkami itd. Naj prevzame otroka navdušenje nad herojskim delom naših borcev in množic. Samo z besedo ne bomo dosegli tega, kar je nujno? Vzbuditi v otroku narodni ponos, ponos, da je Jugoslovan. Črtati to postavko? Ne, nikdar! dokler smo res vzgojitelji. Mislim, da se je zelo ponesrečeno izrazil starejši tovariš glede proračuna, ko je rekel: jaz ne hodim v kino, zakaj bi bilo potem to otroku treba.

Naj končam. Dovolite, da vam povem samo še eno. Doslej smo se z vsemi silami trudili, da izgine enkrat za vselej naziv sirota. Z novim proračunom se bo ta izraz sirota nujno še potenciral. Naši domovi, za

katerih ugled smo se nekaj let borili in smo ga dosegli tudi pri reakcionarjih, bo odločno padel. Naši zavodi ne bodo več domovi, temveč navadna sirotišča in naši otroci navadni sirotiščarji z občutkom manjvrednosti in zagrenjenosti. Mislim, da bi se v socialistični državi ne smelo dopustiti kaj takega. Gotovo je jasno, da je več vredno sto dobro vzgojenih otrok, ki bi sicer bili kriminalci, kot pa denar, ki se ga hoče prihraniti na račun graditve novih ljudi.

Če pa se še vztraja pri tem, je nujno, da se zniža kapaciteta domov. Bolje je imeti 50 otrok in jih vzgojiti, kot je treba, in jih ne ponižati na nivo stare zavetiščarske dobe, kot pa vzgajati ob tako okrnjenem proračunu 80 do 100 sirot ob občutku manjvrednosti. V tem primeru čaka socialno skrbstvo težka naloga, da izvede potrebno selekcijo in preveri, katere otroke bi lahko vrnili materam.

Kutin France:

Dopolnil bi včerajšnji referat o vzgoji in zaščiti mladine z nekaterimi podatki o najbolj senčni strani življenja naše mladine, to se pravi tiste strani, ko mladina že na osnovi zanemarjene vzgoje, oziroma zaradi negativnih pogojev, v katerih živi, pada v kriminaliteto in jo lahko tretiramo kot mladino, ki ni neoporečna. Navedel bom nekatere številke o mladinski kriminaliteti od 1. januarja do 20. aprila. Na osnovi analize posameznih primerov bi povedal, kje smo zapazili vzroke te kriminalitete in nakazal, kakšen način borbe proti kriminaliteti in za pravilno vzgojo mladine naj bi se uporabljal, da bi se izognili porasti mladinske kriminalitete. Od 1. januarja do 20. aprila imamo 108 primerov mladinskih kaznivih dejanj, in sicer: 24 primerov kaznivih dejanj zoper premoženje, to so lažje tatvine, 2 primera kaznivih dejanj zoper javno moralo, 8 primerov vlomov, 6 težjih tatvin, 6 goljufij, 3 primere povzročitve požara iz malomarnosti in 12 različnih drugih kaznivih dejanj. Pobegov iz vzgojnih domov v tem času je 22, od doma ali od dela pa 14. Razen tega imamo še 11 poskusov pobega preko meje iz avanturizma in 3 primere zanetenja požara iz malomarnosti, ker mladina ni bila dovolj nadzorovana. Med 133 storilci kaznivih dejanj je moških storilcev 97, ženskih pa 63. Po starosti so razdeljeni takole: do 14. leta 43, od 14. do 16. leta 36 in od 16. do 18. leta 54.

Kaj nam kažejo ti primeri? Vedeti moramo, da je po osvoboditvi mladina zaživela v novih materialnih pogojih. Geslo je bilo »vse za mladino!« kot je poudaril že tovariš Mitja Ribičič na svojem predavanju, toda skrb za vzgojo mladine se ni razvijala enakomerno s skrbjo za mladino v materialnem pogledu. Mislim pa, da je treba pogledati še en moment, in to je, da so to geslo »vse za mladino!« izkoriščali starši,

in sicer tisti, ki so mislili, da zaradi tega, ker je socialistična družba pripravljena dati vse za mladino, ker je pripravljena vsa materialna in druga sredstva uporabiti za razcvet in vzgojo mladine, odpade z njihovih ramen glavna dolžnost vzgoje mladine. Po primerih, ki smo jih mi obravnavali, je osnovni razlog, da so mladinci zašli v kriminaliteto, pri starših. In sicer imamo takele primere: Politično in moralno neuravnovešenost staršev, to se pravi neuravnovešeni družinski odnosi med očetom in materjo, ali pa politično nasprotovanje današnjemu družbenemu redu, to se pravi politično negativno usmerjeni starši. V več primerih imamo tudi politično sovražno nastrojene starše, n. pr. ko je oče padel kot domobranski oficir, mati pa je zaprta v ječi za več let zaradi političnega delikta. 15 let starega otroka vzdržujejo sorodniki, ki so tudi politično negativno usmerjeni. Zato ta otrok pade v družbi z ostalimi mladinci v kriminaliteto, postane kolovodja, čeprav moram reči, da kakega banditizma v današnji mladinski kriminaliteti ni opaziti. Imamo neke vrste skupinske kriminalitete, ki nastaja slučajno po stikih v šoli ali pa zaradi drugih okoliščin. To so politično negativno vzgojeni otroci in ostali zanemarjeni otroci, ki po medsebojnem vplivu zapadejo v kaznivo dejanje. Imamo primere kriminala v povratku. Pri ženski mladini imamo tudi primere nemoralnega izživljanja, v nekaterih primerih celo lahko že govorimo o prostituciji. Pri moški mladini ni primerov nemoralnih dejanj. Drugi razlog za mladinsko kriminaliteto, ki ga je že poudaril včeraj referent, je vzgajanje mladine doma v duhu mysticizma, kar povzroča pri otroku duševno razdvojenost. Otroek je morda v šoli vzgajan v pravilnem socialističnem duhu, doma pa ga starši vzgajajo v mysticizmu in zaradi tega čuti napram domačim odpor, smatra jih za zaostale ljudi, za reakcionarje in se začne družiti s tistimi otroci, za katere misli, da mu kažejo obraz samostojnosti. Odtrganost od družine in razdvojenost ga zapeljeta v negativno smer.

Nadaljnji vzrok je prepuščanje otrok vsakdanjemu vplivu brez določenega usmerjanja njihove vzgoje. Dalje, moralno defektni starši, v tem smislu, da so surovi, da ne vidijo v otroku otroka, ampak ga za vsako napako doma ali v šoli kaznujejo z brcami, gorjačo, stradanjem in podobno. Zanemarjanje materialne skrbi za otroka od strani neposrednih vzgojiteljev. Primeri, da oče-pijanec zapije otroški dodatek, otrok je prikrajšan za ta denar, mati mu ne more nuditi, kar je potrebno in v takih primerih kloni celo mati ter dopušča, da nosi otrok domov ukradene predmete, češ jaz ne vem, kje jih je vzel. Dalje imamo primere zatajevanja otrok. Nezakonska mati, ki ima tri otroke različnih očetov, zataji iz ne vem kakšnih vzrokov enega ali pa celo dva otroka ter ne prejema zanje otroških doklad. Razlog za zatajitev otroka

je lahko v mysticizmu ali pa so drugi vzroki, ki jih mati iskreno nikdar ne pove. To so razlogi, ki se nanašajo na starše.

Drugič je vpliv šole. Dejstvo je, da učiteljstvo v šolah kaže večkrat otroku neko neodločnost, kadar je govora o političnih temah in o družbenih temah. Otroci to bolj čutijo kot si marsikateri vzgojitelj predstavlja. Tu pa je tudi krivda staršev v odnosu do šole. Starši mnogokrat ne znajo utrjevati šolske discipline in šolske vzgoje pri svojih otrocih. Stik med šolo in starši je mnogo prerahel in če obstoja, obstoja samo v tem, da se starši zanimajo za rede svojih otrok in dostikrat starši po redih svojega otroka ocenjujejo šolo, ali je dobra ali ne. Taki starši pa ne čutijo nobene odgovornosti, da bi doma gradili in utrjevali tisto osnovno vzgojo, ki jo šola daje.

Dalje, vpliv mladinske organizacije. Vpliv mladinske organizacije nima pri otroku nobene koristi, če starši ne poznajo vsebine dela te mladinske organizacije, če ne poznajo namena in pomena te organizacije za vzgojo njihovega otroka, če popuščajo vajeti iz rok in mislijo, da je organizacija dolžna njihovega otroka vzgajati ter imajo za potrebno kvečjemu to, da ožigosajo mladinsko organizacijo za kako napako svoje otroka, ki se iz strahu pred kaznijo izgovori na mladinsko organizacijo. Starši tako ubijajo v otroku občutek za družbeno življenje, ki ga dobiva v mladinski organizaciji. Taki otroci se zagrene napram staršem in napram organizaciji in iščejo svojo pot, ki pa jih morda pripelje tja, kamor jih ne bi smela pripeljati. Roditeljski sestanki so po mojem mišljenju velik pozitiven faktor pri vzgoji otrok, pri sodelovanju med domom in šolo. Večkrat se staršem ne dá ničesar dopovedati, ker so duševno bolj zaostali kot otrok, ki zahteva razumnejše obravnavanje. Take starše bi bilo treba vzgajati. Predavanja za starše, ki se sedaj prirejajo, bodo marsikaterim staršem lahko odprla oči. Komur pa ne bodo, je treba poseči po prisilnih sredstvih, da se jim otroka odvzame, ali pa da se jih po zakonu tudi kaznuje.

V vzgojno-poboljševalnih domovih se mi zdi, da ni tako stanje, kakršno bi moralo biti, sicer ne bi imeli toliko primerov pobegov. Zdi se mi, da je rakova rana to, kar je povedal že referent, da vzgojno osebje komaj čaka na premestitev. Za Smlednik vem, da je tako. Vzgojitelji, ki so prišli na pol prisilno na tako službeno mesto, neprestano tarnajo, kako je posel s tako mladino težak, da nimajo za ta posel nobenega veselja in komaj čakajo, kdaj bodo prestavljeni na druga mesta. Zdi se mi, da bi morali v vzgojne domove pošiljati take ljudi, ki se lotijo dela s pametjo in veseljem, ki se zavedajo, da ob takih pogojih ne more biti pravega sistema vzgoje, če vzgojni kader kot celota ne ve, kakšen cilj zasleduje. Dalje je zanimivo, da nimamo nobenega primera, da bi kdor koli iz vzgojnega doma, iz katerega je mladinec

pobegnil, prišel k nam in se zanimal, kje je ta otrok bil, v kakšnih okoliščinah smo ga našli, kdo mu je dal hrano, kako se je obnašal, kakšne težave smo imeli z njim itd. Ravno tako nimamo nobenega primera, da bi se vzgojno osebje zanimalo, kako se otrok obnaša, ko pride na svobodo, ko je iz doma odpuščen. Takega zanimanja vsaj v Ljubljani nismo zasledili.

V javnem življenju je naša mladina premalo nadzorovana. Organi javnega reda bi morali na odgovorne faktorje v gostinskih obratih, zabaviščih in javnih lokalih bolj pritiskati in proti njim v primeru prekrškov določb o zaščiti mladine bolj ukrepati. Premalo pa v tem pogledu ukrepajo tudi drugi državni organi, ki so neposredno zadolženi za vzgojo mladine. Lansko jesen n. pr. so bile na klasični gimnaziji plesne vaje, ki pa so se razvile v tak hipodrom, da se je teren pritožil in da smo morali plesne vaje prepovedati, ker so matere na sestankih izjavljale, da ne dovoljujejo svojim hčeram obiskovati teh plesnih vaj, dasi nam je bilo rečeno, da so plesne vaje pod nadzorstvom vzgojiteljev. Odgovorno osebje v javnih lokalih, predvsem v zabavnih lokalih, se ne zaveda svoje odgovornosti za zaščito mladine, pa naj si bo to v gostilnah, v kinematografih ali drugje. Ko so v »Slogi« predvajali film »Dve sestri«, je bilo pol dvorane mladincev. Ko smo biljeterja vprašali, kako je upal pustiti mladince v dvorano, ker je predstava za mladino neprimerna, je odgovoril, da sam ne more ničesar napraviti. Res imamo tudi možnost kaznovanja, toda potrebno bi bilo, da bi se za to stvar zanimali tudi profesorji in vzgojitelji. Če bi od časa do časa prišel profesor na kontrolo predstav, mislim, da bi to prestrašilo mladino, da si ne bi upala zahajati k takim predstavam.

Vprašanje mladinskega tiska. Mladinski tisk pri nas vidno raste. Pogrešamo pa v našem mladinskem vzgojnem tisku to, da bi obravnavali pozitivne pa tudi negativne primere iz resničnega življenja, analizirane na vzgojen način. Pri nas bi se dobil marsikateri primer, ki bi ga mladinski pisatelj lahko analiziral in prikazal tako, kakor on zna v mladinskem tisku. Zdi se mi, da se vzgojitelji premalo poslužujejo konkretnih podatkov in dogodkov. K nam pride kvečjemu kak novinar po podatke, ki pa po navadi hoče napisati stvar tako, kakor se jih v zvezi z mladino ne sme pisati. Ni pa primerov, da bi prišel nekdo, ki bi posamezne primere analiziral v vzgojne namene.

Kakšna naj bi bila vloga državnih represivnih organov v zvezi z zaščito mladine? Represaliije bi morale biti usmerjene predvsem napram odgovornim osebam, t. j. napram staršem in drugim neposrednim vzgojiteljem ter napram tistim, o katerih sem prej govoril, ki upravljajo javne lokale in prirejajo javne prireditve, morda tudi napram tistim, ki so po službeni dolžnosti zadolženi za vzgojo in zaščito mladine.

V kolikor bomo uspeli ustvariti sistem preventivne zaščitne službe, mislim, da bomo imeli neverjetne uspehe. Pri nas pojavov kladeštva nimamo, kar je zelo zanimivo in značilno. To, da pri nas ni kladeštva, je dokaz, da mladinske kriminalitete ne povzroča družba, da jo povzročajo posamezniki, in sicer tisti škodljivi posamezniki, ki so sami družbi v breme in ki so breme družbi še posebej zaradi zanemarjene vzgoje svojih otrok. Delna krivda za to pade tudi na preslabo preventivno službo, ki še ni uspela sistematično zajezi teh primerov.

Kar se tiče deklet, sem že poudaril, da preko nemoralnega življenja padejo v kriminaliteto. Imamo primer mladoletnice vlomilke, in to v povratku. Začetek takega življenja pa je v nemorali, preko zvodništva starejše osebe. To je predvsem pri tistih dekletih, ki so zgodaj dozorele in ki zahajajo nekontrolirano zaradi tega, ker izgledajo polnoletne, preko svojih zvez v moško družbo, padejo v roko brezvestnim potepuhom in kriminalcem, ki jim najprej zrušijo njihovo osebno moralo, nato pa pride pohlep po denarju, po zabavi itd. — Materialnih sredstev nima in zaide v kriminal. Ne morem reči, da je teh primerov mnogo, so pa taki primeri, zato je zaščita ženske mladine še bolj potrebna pozornosti in trdnjših preventivnih ukrepov.

Mirtič Franček:

V celoti odobravam včerajšnje poročilo in diskusijo tovariša Kutina. Diskusija o vzgoji mladine v naši skupščini vzbuja v ljubljanski javnosti mnogo zanimanja. Ker je govora o kriminalu in ker zadnji čas sam delam na tem področju, bi tudi jaz povedal nekaj v zvezi s tem. Ni dvoma, da je kriminal najbolj drastičen pokazatelj vzgojenosti mladega rodu. Pozitivna oziroma negativna stran doraščajočega rodu se prav v teh stvareh najhitreje pokaže, mislim pa, da naša javnost v zvezi s kriminalnimi problemi nima vedno realne in stvarne ocene. Kolikor sem imel s temi stvarmi opravka, sem v glavnem srečal dve nasprotni mnenji: eni so mnenja, da mladinski kriminal pri nas pada, da ga je vedno manj, drugi pa menijo, da je skoraj vsa naša mladina zašla v kriminal in nemoralno. Taka ekstremna pojmovanja so neosnovana in bi nas lahko privedla na napačno pot. V zvezi s tem bi prišel na drug problem, in sicer na to, da smo informativno preko časopisja itd. o teh vprašanjih v Ljubljani premalo govorili. Zlasti časopisi tu niso igrali pomembnejše vloge. Takoj po skupščini, ko je bil sprejet odlok o varstvu mladine, sta »Slovenski poročevalec« in »Ljubljanski dnevnik« v par številkah o teh problemih pisala, potem pa je stvar utihnila in sedaj je popolnoma mrtva. Mislim, da je naloga ljudi, ki s tem materialom razpolagajo in ki imajo vsakodnevni vpogled v te probleme, da več o

tem pišejo, ker gre tu za naše nasledstvo. V zvezi z diskusijo tovariša Kutina bi navedel nekaj statističnih podatkov, ki naj bi prikazali stanje na tem področju po vojnih letih. Dejstvo je, da predvsem v industrijskih centrih Slovenije kriminal dokaj narašča zlasti v Mariboru in Ljubljani. Lani je bilo 169 primerov mladinskega kriminala. Preko sodišč je šlo 1949. leta 830 primerov, 1950. leta 562, 1951. leta 782 primerov. Če pogledamo število vseh obsojencev, je bilo od tega skupnega števila 1949. leta 5.3% mladincev, 1950. leta 5.2%, 1951. leta pa 6%, kar pomeni, da je z ozirom na povečanje števila kriminala sploh porastel tudi mladinski kriminal. Pri mladinskem kriminalu gre v glavnem za krajo, tatvine in vlome, kar nam priča, da si skuša mladina na nepošten način zagotoviti življenje, da hoče s tujimi sredstvi dobro živeti. Pri teh primerih kriminala gre v glavnem za delavsko mladino, čeprav tudi šolska in ostala mladina ni izključena. Ne mislim delavske mladine obremenjevati z negativnejšimi lastnostmi, kot pa jih imajo srednješolci, vajenci itd. Toda gre za ugotovljeno dejstvo, da je število ugotovljenih kriminalnih dejanj med delavsko mladino večje.

Popolnoma se strinjam z razlogi, ki jih je navedel tovariš Kutin. v kolikor prisostvujem obravnavam mladoletnikov pred sodiščem, opazam, da gre v glavnem za mlade delavce, ki so bili zaradi nesolidnega dela iz podjetja odpuščeni ter so zaradi tega zapadli v kriminal. Dan je že predlog na republiški komisiji, ki se s temi stvarmi bavi, da bi se to mladoletno mladino zakonsko zaščitilo v tem smislu, kot je svojčas izšla uredba o zaščiti žená. Sedaj, ko se od vsakega delavca zahteva maksimum znanja in tudi fizičnih moči, izgube mladi delavci svoje mesto, ker so bili navajeni doslej na lažje delo in na lažjo disciplino. Mislim, da bi bilo umestno ta predlog upoštevati. V referatu je bil omenjen primer Blasnikove tiskarne, kjer je bilo odpuščenih 15 mladih ljudi. Isto se je dogajalo v Litostroju in naštel bi lahko tudi druga podjetja. Tukaj gre za vprašanje ponašanja delavske mladine, kar vpliva na mladino sploh. Nadalje bi poudaril, da bi morale naše šole, tako osnovne šole kot gimnazije, v resnici postati vzgojno okolje za mladega človeka in da bi njihova naloga ne smela biti samo nuditi dijaku potrebno izobrazbo. Šola še ni dosegla svojega namena v vzgojnem pogledu. Na učiteljskih zborih bi se morale te stvari obravnavati. Prav tako mislim, da bi bilo treba v večji meri izkoristiti roditeljske svete. Po gimnazijah so bili roditeljski sveti sklicani samo po konferencah zaradi ocene in redov. Na teh roditeljskih sestankih pa je bilo malo govora o negativnih momentih, ki se pojavljajo pri mladih ljudeh. Na roditeljskih sestankih bi bilo ta vprašanja obravnavati in roditeljske sestanke pogosteje sklicevati.

Iz referata smo včeraj slišali, da v mnogih naših domovih — zlasti v vajeniških — opravljajo vzgojno funkcijo ljudje, ki zato nimajo niti moralnih niti političnih kvalit. Predlagam, da se preko oblastnih forumov vzpostavi ostra kontrola nad tem vzgojiteljskim kadrom in kdor ne ustreza za to mesto, nima smisla, da ga tam držimo. Vem za dobre študente, ki so pripravljeni honorarno prevzeti vlogo vzgojiteljev po domovih in ki bi jo strokovno in politično boljje izvrševali kot marsikateri vzgojitelj ter želi mnogo uspeha.

Nadaljnji problem, ki bi ga rad obravnaval, je športno udejstvo-
vanje naše mladine. V okviru Fizkulture zveze je nekaj sekcij tako imenovanega viteškega športa. V teh sekcijah se v glavnem udejstvuje samo mladina tistih krogov, ki so se svojčas ukvarjali s tem viteškim športom zato, ker so imeli za to sredstva. Delavske mladine v teh sekcijah ni. Tu gre v glavnem za teniško in sabljaško sekcijo. Seveda je težko predlagati kakšno umestno mero, ki bi to stvar razčistila. Mislim tudi, da sama mladinska organizacija temu ne bo kos. Te stvari bo treba na pametnejši način urediti, da te težje dostopne panoge športa približamo tudi delavski mladini. V teh športnih panogah imamo ljudi, ki niso naši najbolj iskreni prijatelji, zato bi bilo treba ta problem širše obravnavati.

Repinc Ivan:

Mladinska organizacija je te probleme, kateri so bili nakazani v referatu, že dolgo časa poskušala reševati. Predvsem je treba poudariti, da se je za probleme mladine zadnje čase začel zanimati širok krog ljudi in izraz tega je tudi razprava v naši skupščini. Za dosedanje delo mladinske organizacije bi v kratkih potezah lahko dal s strani organizacije táko karakteristiko: občutila se je premajhna skrb staršev za vzgojo mladine. Starši so nekako mislili, da je organizacija poklicana vzgajati mladino. Dalje je tudi šola premalo storila za vzgojo mladine. Glavna slabost mladinske organizacije pa je ta, da sta politični duh in borbenost, ki sta bila nekdaž za organizacijo značilna, zbledela in da je mladinska organizacija sama premalo postavljala na dnevni red vzgojna in moralna vprašanja. Ne mislim podrobneje govoriti o delu mladinske organizacije, pač pa pozivam vse člane odbora, da bi se udeležili letne konference mladine, ki bo v petek v dvorani Mestnega gledališča ob 8. uri, kjer bomo o teh stvareh obširneje govorili. V celoti se pridružujem mnenju tovarišev Kutina in Mirtiča. Rad pa bi poudaril nekatere stvari. Po šolah in tovarnah slišimo še vedno različne teorije, ki poudarjajo predvsem naslednje misli: zahteva po čisti znanosti, po čisti strokovnosti, zahteva, da se iz organizacij in društev izključi politično

delo, zahteva, da se iz šole odstrani politično delo. Kdo so nosilci teh parol. Te parole spretno lansirajo informbirojski in klerikalni elementi. Te parole so povezane s precejšnjim blatenjem mladinske organizacije, češ da mladinska organizacija ne zna vzgajati mladine, češ da je mladina pokvarjena in podobno. Sovražni elementi skušajo posamezne primere napačnega dela mladinskih organizacij, ki jih ne zanikamo, posplošiti in na podlagi tega ocenjevati mladinsko organizacijo. Na raznih sestankih se preveč poudarja, kako je mladina slabo vzgojena itd. Tudi 500 slabih primerov v Ljubljani ne more dajati karakteristike mladinski organizaciji Slovenije in na osnovi teh 500 primerov ni mogoče trditi, da je mladina pokvarjena, da je pod vodstvom Partije v nepravilnih rokah in podobno. To poudarjam zaradi tega, ker klerikalna reakcija skuša to utrditi. S tem pa ne zanikam, da pojavi in problemi kraje, pijančevanje itd. med delavsko mladino obstojajo, da med srednješolsko mladino obstojajo pojavi malomeščanstva, ki se predvsem odražajo v slabem odnosu do fizičnega dela. Če pa pogledamo, kdo so nosilci teh negativnih pojavov, bomo ugotovili, da to niso delavski sinovi, ampak da so to sinovi in hčere propadajočega meščanskega sloja, ki v današnji stvarnosti nima perspektive in zato išče utehe v takem izživiljanju. Jasno je tudi, da vsi ostanki preteklosti pri nas še niso izginili in borba proti ostankom preteklosti se čuti tudi v razvoju mladine. Poudarjam, da ne zanikam, da se za te probleme v bodoče ne bi bilo treba bolj pobrigati. V Litostroju živi v barakah mladina zbrana z vseh vetrov. Take primere imamo tudi drugod. Življenje v teh barakah ni dobro in se na psihologijo mladega človeka, ki tam živi, slabo odraža. Ne mislim reči, da naša država ni zadosti storila za mladino, pač pa se mi zdi, da so se posamezni delavski sveti, upravni odbori in podjetja za te probleme premalo zanimali. Konkretno je to primer Litostroja. O tem, da je naša država več kot katera koli druga država v svetu storila za mladino, pa mislim, da ni potrebno govoriti in bi se v tem pogledu s pesimističnim govorom tovarišice, ki je govorila prva, ne bi mogel v celoti strinjati. Hočem poudariti to, da o masovni pokvarjenosti in razuzdanosti mladine ne moremo govoriti. Kadar govorimo o mladini, premalo upoštevamo, da smo po osvoboditvi od mladine predvsem zahtevali fizično delo, kar je popolnoma pravilno in je tudi mladina svoje obveznosti do skupnosti storila in se vrnila iz raznih delovnih akcij po parkrat udarna.

Vprašanje odnosa do staršev: Organizacija je premalo vzbujala pri mladini ljubezen do staršev. Poudariti je treba, da se vpliv staršev in slabe vzgoje mnogokrat zelo pozna in naloga vseh organizacij — predvsem pa Društva prijateljev mladine — je te slabe vplive odstranjevati. Predlagam, da bi tovariši odborniki sprejeli sklep, da bi na svojem

terenu bili organizatorji in pobudniki Društev prijateljev mladine. Po-vedal bi samo en primer tega vpliva staršev. Sam sem doživel primer, ko je mati dovolila hčerki, ki je stara 12 let, da čita »Popolni zakon«. Mislim, da je naloga Društva prijateljev mladine in vseh organizacij, da opozarja povsod, kjer vidi primere surovega ali slabega obnašanja mladine. To naj bi bila skrb ne samo organizacije in organov milice, ampak skrb celotne družbe.

S pripombami glede vzgoje v šolah se popolnoma strinjam. Premalo se predvsem v srednjih šolah čuti karakter prosvetnega delavca kot vzgojitelja. Premalo se na roditeljskih sestankih obravnavajo vzgojni in politični problemi mladine. Mislim, da bi morali zahtevati, da se v šolah in v mladinski organizaciji odločno uvede antireligiozni kurz v učnem sistemu. Stvar bi morali postaviti tako: kdor se noče šolati v šolah, kjer se jasno vidi v programu antireligiozen kurz, naj ne poseča naše šole. To poudarim zaradi tega, ker se mnogokrat slišijo izgovori, da je to proces prevzgoje, da je potrebna za to daljša doba in s temi izgovori se opravičujejo tisti, ki nočejo odločnega protireligioznega kurza. Šolska oblastva, predvsem šolski inšpektorji bi se morali poglobiti v šolske naloge in se zamisliti nad sicer lepo slovensko napisano nalogo, toda z vsebinske strani nepravilno, reakcionarno, pesimistično nalogo. Vprašati bi se morali, od kod to izhaja.

Kar se tiče odpuščanja iz služb, se strinjam s tem, kar je rekel tovariš Mirtič, in ta predlog podpiram. V Ljubljani bi morali tudi mladini, ki se vozi iz okolice v Ljubljano v šolo ali na delo in ki mora na kolodvoru čakati na vlak, nuditi prostor, kjer bi lahko pisala naloge, čitala ali igrala, kjer bi pozimi koristno in pametno uporabila čas.

Drugi predlog glede mladinskega tiska bi bil naslednji. Res je, da se je mladinski tisk razmahnil, toda premalo smo storili za to, da bi nudili mladini tisk, ki bi ne bil drag, knjige, ki ne bi bile tako fino in lepo vezane, ampak broširane po nizkih cenah. V teh brošurah bi lahko mladini na popularen način prikazovali probleme socialistične izgradnje, obdelovali vprašanje religije in podobne stvari, kot Strossmayerjev govor. Po osvoboditvi nimamo nobene literature, ki bi na popularen način obravnavala antireligiozna vprašanja. Menim, da smo tudi glede ostale literature premalo storili. Mislim predvsem na pozitivno literaturo, ki bi jo lahko prevedli. Ugotavljamo, da mladina zelo malo pozna življenje in delo narodnih herojev. Ker je bila odtrgana od Narodnoosvobodilne borbe, zaradi svoje starosti ne pozna zgodovine mladinskega in delavskega gibanja. Tudi v učne knjige bi bilo treba vnesti več biografij naših narodnih herojev in drugih stvari, ki naj bi mladino spoznavale z zgodovino Narodnoosvobodilne borbe. Res je žalostno, da v Ljubljani nimamo prostora, za katerega bi lahko rekli, da je mladinski

dom, kljub temu, da so pred vojno obstojali mladinski oziroma študentski domovi, ki pa sedaj še niso izpraznjeni. Tu bi predlagal, da bi stavbo v drugem rajonu dali na razpolago mladinski organizaciji.

Zdešar Henrik:

Včeraj je tovariš Bolé v referatu navedel, da se ni mogel dotakniti vseh vprašanj, ker je to področje tako obširno, da ga ni mogoče obdelati v tako kratkem referatu. V današnji diskusiji so se tovariši dotaknili marsikaterih vprašanj, ki še podčrtavajo ugotovitve, ki so bile včeraj izrečene. Osebnostno se strinjam z vsemi predlogi, ki so bili iznešeni za izboljšanje vzgojnega dela naše mladine, rad bi pa še povedal, kako izgleda delo s tisto mladino, ki je šoloobvezna, ki jo moramo vzgajati, pri kateri ne moremo vršiti diferenciacije in jo izključiti iz šole ali ji braniti, da zasede določena mesta, to se pravi naše mladine, na katero vpliva predšolska doba v naših vrtcih, in tista, ki jo vzgajamo v osnovnih šolah in nižjih gimnazijah. Konkretno bi govoril o šolskem okolišu Prule, ki sem ga nekoliko spoznal. Ista situacija bo verjetno tudi drugod. Naš šolski okoliš obsega velik teritorij, in sicer je sestavljen iz petih terenskih organizacij OF. V tem šolskem okolišu imamo različno dejavnost, ki vpliva na vzgojo naše mladine. Najprej bi omenil tri kulturno-umetniška društva. V kulturno-umetniškem društvu »Franceta Prešerna« v Trnovem je vključenih 40 mladincev. Tu dela s pionirji starejša upokojena učiteljica. Temu društvu manjka prostorov. To je osnovni pogoj za delo društva, na katerega pa stalno pozabljamo. Dokler pionirjem ne bomo dali osnovnih pogojev za njihovo delo, je vse naše govorjenje zaman. Prostore, ki bi jih morali imeti pionirji, zaseda predvojaška vzgoja. To je v Karunovi ulici. Tu so fantje iz različnih vetrov, tudi iz krajev, kjer niso dobili preveč vzgoje. To vpliva na pionirje, ki se mešajo mednje. Ti fantje bi lahko imeli svoje vaje na Curkovi žagi, kjer je na razpolago velik prostor. Nujno bi bilo dati pionirjem prostor, posebno z ozirom na to, da farovž dela in priteguje mladino na različne načine. Na drugi strani imamo na tem področju bivšo dvorano Sokolskega društva, katero zaseda Triglav-film. Triglav-film zaseda cerkev pri Sv. Jožefu, ima svoje prostore v Št. Vidu in ima tudi to dvorano. Zdi se mi, če bi ljudje imeli več razumevanja za kulturno delo naše mladine, bi se našli prostori. Zavedati se moramo, da nima vse to območje pravzaprav nobenega prostora, kjer bi se mladina lahko izživljala. Drugo društvo je Kulturno-umetniško društvo »Ivan Rob«, ki ima 140 pionirjev. To društvo ima več sekcij. 140 pionirjev je precejšnja armada in z vsemi temi mladinci se bavi samo ena tovarišica, ki je sicer zelo prizadevna, ampak vsemu ni kos. Zbirališče pionirjev

je v Rožni ulici 29, kjer ima v najboljšem primeru prostor 25 pionirjev. To je teman, kletni prostor in ta prostor je na razpolago za celo področje, kjer je okrog 500 pionirjev. Obljubljeni so bili prostori, ki pa jih je samovoljno zasedel Okrajni ljudski odbor Ljubljana-okolica, ki je preselil menzo iz Florjanske ulice v te prostore. Tako pionirji nimajo nobenega prostora. Na tem območju pa dela Rakovnik, ki ima že dolgoletno tradicijo v svojem delovanju in ki je nudil mladini ogromno, da si jo je pridobil. Poleg tega sta še cerkvi Trnovo in Sv. Jakob. Vse to vpliva na vzgojo pionirjev. Rezultat tega delovanja je, da je bilo na tem področju 64% obiska verouka. Sedaj, ko se poučuje verouk v cerkvi, je ta odstotek padel za 14%, in sicer zato, ker so nekateri otroci nehali hoditi k verouku iz terenskih razlogov, drugi pa so zopet začeli hoditi k verouku. Imam vtis, če bi imeli prostore za delo s pionirji in če bi za to delo pošteno zagrabili, da bi mnogo otrok odtrgali temu vplivu. Moramo pa se sistematično s pionirji baviti. Sedaj raziskujejo, če je to res, da pri Sv. Jakobu učitelji zmerjajo otroke, ki ne hodijo k verouku, z razbojniki.

Drugi pogoj, ob katerem delamo na tej šoli, je, da imamo 740 učencev, 11 šolskih sob in 21 učiteljev. Od teh učiteljev so 4 stari preko 50 let. Povprečna starost učiteljev je preko 40 let. Pet jih je na bolniškem dopustu. Vse učiteljice so matere z otroci. Polno je objektivnih težav, zaradi katerih se ne morejo posvetiti šoli tako, kakor bi se bilo treba. Dalje živi v šolskem okolišu samo 9 vzgojiteljev. Treba bi bilo doseči, da bi bil grô šolskih vzgojiteljev vezan na okoliš. Druga težkoča šole je v tem, da je šola zasedena po 8 ustanovah poleg šole same. Posledica tega, da je na šoli 8 ustanov, ki se kretajo po šolskih prostorih, je ta, da vidimo neprimerne napise, katerih ni mogoče takoj odstraniti. Mislim, da bi morali striktno delati na tem, da bi na eni strani šole v resnici napravili šole, na drugi strani pa da bi gledali na estetski izgled šole, kateri pa ne more biti v redu, če je notri 9 ustanov. Ne moremo več trditi, da so take šole okras Ljubljane, kar so včasih bile. Ker nimamo sredstev, ne moremo naših šol napraviti take, kot bi morale biti, da bi dobro vplivale na otroke. Glede pouka bi pripomnil to-le: Velik poudarek je bil, da bi telovadba ne bila postranski predmet in da bi tudi pri telovadbi morali podčrtati socialistično vzgojo. Te socialistične vzgoje ne moremo vršiti, če imamo eno uro na teden telovadbo in če je telovadnica zasedena po drugih ustanovah. Vprašanje ročnega dela tudi ni razčiščeno, prav tako vprašanje petja. Govora je bilo tudi o predšolski vzgoji. Na tem območju imamo vrtec, ki ima 90 otrok. Ta vrtec nima primernih prostorov, ker nima drvarnice, kleti itd. Povpraševanje po vrtcu je veliko, tako da bi lahko vpisali še 500 otrok. Imamo predlog za prostore, in sicer nek provizorij, ki bi se

dal uporabiti. To bi se dalo urediti, toda pri vseh odgovornih ljudeh ni tistega razumevanja za to ogromno število otrok, kakršno bi moralo biti. Naslednji problem je vprašanje šolskega sveta. Šolski svet visi v zraku. Že 1944. leta je SNOS izdal sklep o ustanovitvi šolskih svetov, ki bi imeli določeno število članov. Ta odlok je predvideval, kakšne bi bile naloge šolskih svetov. Predlagam, da bi pokrenili akcijo, da bi šolski sveti dobili zakonito podlago. Izdana naj bi bila uredba, ki bi določala njihovo pristojnost in vse drugo, kar je za tak organ potrebno. To si zamišljam tako, da bi sestanek staršev kot neka skupščina izvolil izvršni odbor, ki bi predstavljal šolski svet. Ne strinjam se s trditvijo, da se starši premalo zanimajo za vzgojo otrok. Ko priremo v Ljubljani pedagoška predavanja, se opaža, da je veliko zanimanje staršev za ta predavanja. Na šoli pa vidimo, da se starši dnevno obračajo nanjo v raznih problemih in nekatera vprašanja z njimi bolje razčistimo kakor pa na množičnih sestankih. Dalje bi dejal, da bi bilo v naših šolah treba poenostaviti administracijo. Od strani Sveta za prosveto in kulturo je v tem pogledu napravljeno vse. Treba se je res omejiti na minimum. Če pa morajo upravitelji in direktorji šol voditi popolno knjigovodstvo, jim to vzame ogromno časa, namesto da bi reševali druge važne probleme. Upravitelji in direktorji naj bi od strani oblasti imeli za finančno gospodarjenje večje zaupanje. Če so krediti dani, je samo vprašanje kontrole, kako se proračun izvaja in vseh neprijetnosti bi bilo konec. Ko je treba nek znesek dvigniti v banki, je potrebno izpolniti 9 položnic, da se človeku že meša. To bi bilo treba poenostaviti in napraviti upravitelje in direktorje odgovorne za vzgojno in metodično delo na šolah. Dokler pa bomo morali za vsak dinar porabiti toliko časa, pa tega ne bomo dosegli. Na zadnjem sestanku direktorjev in upraviteljev oshovnih šol je bilo rečeno, da se je na šolah zapravljalo, to pa zaradi tega, ker tri četrt leta ni bilo na razpolago denarja, potem pa so kar na enkrat prišli večji zneski in šole so gledale, kakoj naj jih uporabijo. Nakupile so razne nepotrebne stvari, popravila pa niso bila izvršena.

V svojem izvajanju nisem bil preveč načelen, ampak konkreten. Zdi se mi, da bomo morali konkretno pristopiti k reševanju teh problemov. Potrebno je dobiti ljudi, ki bodo z mladinci in pionirji delali, načelna ugotavljanja brez konkretnih izvršitev pa nam tu nič ne koristijo. 140 pionirjev zahteva toliko in toliko ljudi, ki bodo z njimi delali. Če tem 140 pionirjem ne bomo dali osnovnih pogojev, tudi z njimi delati ne bomo mogli. To so bolečine, ki se dajo pozdraviti pri vseh težkočah, ki jih imamo, ko gradimo centralne objekte. Razpravljali smo o zmanjšanju proračuna. Sem za to, da se vse omeji na minimum, vendar mislim, da ne na tak minimum, da bi bilo to v škodo naše mladine.

Za ureditev vrta sem dobil kredit 5000 dinarjev, ko pa je »Snaga« odpeljala smeti, sem dobil račun za 9500 dinarjev. Na ta način ni mogoče napraviti nekaj vzornega. Dajem nasvet, da bi našli neke finančne možnosti, da bi lahko generaciji, ki gre ven in ki je ne bo mogoče nikoli več dobiti, da ji nekaj pokažemo, lahko nekaj nudili. Izvršni odbor in Svet bosta morala storiti vse, da dobi Ljubljana mlajši vzgojiteljski kader in po možnosti moške. Nisem proti ženskemu kadru, toda če so 3 učiteljice na šoli na porodniškem dopustu, se to vprašanje upravičeno postavlja.

Zima Vrščaj-Holy:

Nekaj besed k temu, kar je govoril tovariš Repinc o Mladinski knjigi. Poudaril je, da je Mladinska knjiga izdala premalo fantastičnih knjig in premalo literature, ki govori o narodnih herojih, da je premalo popularizacije NOB, kar drži. Ne moremo reči, da je Mladinska knjiga napravila vse, kar je mogla, toda nekaj pravljič je izdala. Druga stvar je z literaturo iz NOB. Ta problem ni tako lahek. Zavedamo se, da je to potrebno, toda to je splošno kulturni problem. Nismo se dokopali niti do tega, da bi NOB v primerni obliki prinesli za odrasle, toliko teže je to za mladino. Vsi naporu Zveze borcev in drugih organizacij, da bi zbrali čim več spominov in jih izdali v primerni obliki za mladino, gredo zelo počasi in ni dosti odziva. Treba je upoštevati, da to ni stvar enega leta, ampak daljše dobe. Ista stvar je z našimi državnimi prazniki. V teh stvareh nimamo tradicije. Mladini moramo nekaj nuditi, nismo pa še našli primernih oblik. Druga stvar je naša poljudno znanstvena literatura, katero je Mladinska knjiga izdala v precejšnjem številu ravno z namenom borbe proti misticizmu in borbe za znanstveni pogled na svet in mislim, da je to najboljše sredstvo za ta namen. Zanimivo pa je, da imajo ravno te knjige, ki so bile namenjene mladini od 14 do 17 let, najmanj odjemalcev med mladino. Tega ne moremo utemeljevati s tem, da mladina v teh letih čita manj kot mladina izpod 14 let. Mislim, da je vzrok morda tudi v tem, da je učiteljstvo premalo seznanjeno s temi knjigami in da te knjige zato premalo popularizira in usmerja mladino na te knjige. Iz svojih dijaških let se spominjam, da so precej tega dobivali. Opažam pa, da je danes tega premalo. Torej je le odvisno od staršev in druge okolice, če mladina izbira prave knjige. Morda bi se v tem pogledu dalo več napraviti, če bi učiteljstvo sledilo, kaj izide. Kar se tiče listov: Cicibana, Pionirskega lista itd., smo zašli v težave zaradi novega finančnega sistema in so naklade padle. V gradbenem tehnikumu so odpovedali vse liste. Takih primerov je morda precej. Tovariš Bolé je rekel, da si bomo pomagali s subven-

cijami, kar je edino upanje. V stari Jugoslaviji je imel »Naš rod« 24.000 naklade, naši listi pa imajo 39.000 naklade, pa so pasivni, čeprav s honorarji zelo varčujemo. To so težave, preko katerih se bomo težko prekopali. Naročnine na liste padajo in učiteljstvo, Društvo prijateljev mladine in vse organizacije bi se morale bolj kot doslej boriti za to, da tisto, kar izide, res pride v mladinske roke. Dobivamo na primer dopise, da si posamezniki žele to in ono knjigo, ki je izšla v veliki nakladi.

Kavčič Jože:

Naj povem, kakšno je stanje Društva prijateljev mladine. V Ljubljani je frontna organizacija pred par meseci postavila pred terenske množične organizacije vprašanje osnovanja Društev prijateljev mladine. Po 2 mesecih je v Ljubljani 9 iniciativnih odborov. V primeri z ostalimi mesti smo Ljubljančani najmanj napravili. Res je, da je treba za vso problematiko, ki zajema vzgojo mladine, dosti materialnih sredstev, vendar je precej stvari, ki se dajo izvršiti brez posebnih žrtev, samo z dobro voljo. Društva prijateljev mladine imajo zelo široke naloge, o katerih so pisali tudi časopisi, Ljudska pravica in dnevni časopisi. Razloge, da ni bilo pravega odziva, da se niso lotili aktivnega dela, je treba iskati v subjektivnih slabostih. Premajhno je bilo zainteresiranje tistih ljudi, ki so sposobni. Najboljši objektivni pogoj za rast društev je, da se ljudje zanimajo. Množice so tu. Prepričan sem, da bi mladina, ki čaka na vlak po tri ure, že imela prostore, če bi bilo na Miklošičevi cesti že formirano Društvo prijateljev mladine. Mislili smo, da bodo ta društva do frontnega praznika oziroma do 1. maja vznikla, da bo vsaj 9 društev formiranih. Podoba je, da nas je čas prehitel, toda do mladinskega praznika 11. maja moramo to urediti. Stvar je ponekod že toliko zrela, da imajo n. pr. na terenu »Hinko Smrekar« že 500 članov, vendar ni ljudi, da bi sestavili pravila, ki jih ni težko napraviti in bi imeli Društvo. Za zadnji seminar, ki ga je organizirala Centralna ljudska univerza, smo glede na aktualnost teme pričakovali, da se bo trlo ljudi, ki bodo ta seminar posečali. Po včerajšnjih podatkih pa je bilo vsega skupaj 90 prijavljencev, in še to večinoma pedagoški kader. Zakaj to? Nekaj vzroka je v tem, da je Centralna ljudska univerza to preveč po šolsko popularizirala in so matere mislile, da bo spraševanje in redi, pa so se tega prestrašile. To je vzrok, da ni več zanimanja za seminar.

Dalje, delo fizkulturnih društev. Če bi vsa fizkulturna društva in vsa ljudsko-prosvetna društva ter ostale organizacije, ki se bavijo z vzgojo mladine, prevejala ena misel, namreč ta, da tisti, ki se bo za

mladino boril, ki bo mladino znal pridobiti in ji nekaj nuditi, tisti bo mladino imel. Če pa ne bomo nudili mladini ničesar, jo bodo dobili drugi. Dejstvo je, da se v življenju fizkulturnih društev tudi po pismu CK KPJ, ni mnogo spremenilo in ne moremo opaziti kaj pozitivnega. Nedavno smo imeli konferenco s predstavniki fizkulturnih društev v Ljubljani, vendar ni bilo opaziti prelomnice v njihovem delu. Tudi društvo »Partizan«, ki ima sicer najbolj zdrave temelje od vseh ostalih društev, nima po mojem mnenju dobre perspektive oziroma se lovi okrog problemov, ki ne povzročajo težav. Funkcionarji Narodnega doma z Viča in Bežigrada so sami izjavljali, da se boje dotoka mladincev in novih ljudi, ker nimajo vaditeljev. Res je, da je centralno vprašanje vprašanje vaditeljev, ne zdi se mi pa mogoče, da iz vrst svojega članstva ne bi našli vaditeljev. Seveda, če bodo od vaditeljev zahtevali znanje olimpijskih programov, potem takih vaditeljev ne bodo dosti našli. Anketa, ki jo je pred meseci pokrenil Krajevni sindikalni svet o delovanju delavcev in delavske mladine v društvu »Partizan«, je bila porazna. To stanje se ni spremenilo. Po nepopolnih podatkih Krajevnega sindikalnega sveta je aktivnih telovadcev iz delavskih vrst v Ljubljani 15. Nekaj več je vajeniške mladine, vse ostalo pa je srednješolska in študentska mladina. Dejstvo je, da marsikatero društvo s svojim življenjem odbija delavsko mladino od sebe. Govoril sem z vajenci in jih vprašal, zakaj se ne prijavijo za odbojko pri »Krimu«. Odgovorili so, da jih odbija nastop tistih ljudi, ki tam igrajo, ki so vsi v trenirkah, ki so tudi člani neke vrste viteškega športa. Vrhunskih športnikov ne vidimo v Litostroju, v Tobačni tovarni itd. Omenil bi še eno stvar, ki se je tudi v zadnjem času pojavila in ki jo je omenil tov. Kutin: to je vpliv slabih filmov na mladino. Slabega vpliva filmov na mladino ne bomo preprečili, če bomo zabranili obisk predstav, to je globlje vprašanje. Pri zadnjem filmu »Cesta tatov« je bil tudi mladini prepovedan vstop, vendar je bilo v dvorani več kot polovica mladincev. Govoril sem o tem z ravnateljem kino-podjetja. Dejal je, da je dal nalog, da se mladine ne sme puščati na predstavo, toda nihče ni kontroliral, če se to izvaja. Blagajničarki gre samo za to, da proda karte. Omenil bi še eno stvar, ki so jo iznesli predstavniki društva »Partizan«. Zadnje čase izhaja v »Slovenskem poročevalcu« podlistek »Borgijci« in splošno mnenje je, da ta podlistek dela ogromno škodo in da so izredne težave z mladinci, ki to čitajo. Mladinci imajo posamezne odstavke podčrtane, izrezane in jih nosijo po žepih. Treba se je vprašati, koliko nam je ta podlistek škodoval. Za razkrinkavanje klerikalizma imamo drug material, ki bi bil bolj prikladen, kot na primer Sajetova knjiga, podatki iz NOB itd.

K podatkom o vzgojnih predavanjih za starše, ki jih je podal Jože Kavčič, bi rada nekaj dodala. V bistvu je podal pravilne podatke, ko je rekel, da je bilo tako stanje pred dnevi, predno so se predavanja začela. Dejansko je bilo v nedeljo samo 90 prijavitelcev za predavanja, toda v ponedeljek in torek (včeraj se je predavanje vršilo) pa se jih je prijavilo toliko, da je nastalo vprašanje prihodnjega predavanja v drugi dvorani, ker je moralo mnogo žena oditi domov, ker niso mogle v dvorano. To pomeni, da je v zadnjem času posebno pri naših ženah zelo poraslo zanimanje za vzgojo mladine. Naše žene čutijo pomanjkanje znanja pri vzgoji mladine, posebno danes, ko je treba napraviti res preobrat. Moram reči, da je v okviru organizacije AFŽ veliko zanimanje za ta vprašanja. Če obravnavamo vprašanje mysticizma, imamo te-le pojave: Mnogo žená, ki same ne obiskujejo več cerkva, dopuščajo otrokom obisk verouka, češ »naj gre, škodovalo mu ne bo«. Sem mnenja, da je to zelo zgrešeno in da take matere greše napram svojim lastnim otrokom. Nekatere matere pa pravijo, češ naj gre otrok k verouku, da je ljubi mir pri hiši, ker to zahteva stara mati, stari oče. To se pravi, da v naših družinah še ni dovoljne odgovornosti ne pri očetu in ne pri materi glede pravilne vzgoje otroka.

V zvezi s tem naj povem, da so tudi žene že prešle na iskanje konkretnih oblik vzgoje in da čutijo prav v Društvu prijateljev mladine veliko pomoč. Dalje iščejo pomoči v vrtcih, ki jih na novo ustanavljamo, kjer otroci ne bodo prejemali hrane. V Trnovem imajo na primer že zbranih 80 prijavljenih otrok in je samo vprašanje prostora za vrtec. V zadnjem času prihajajo žene dnevno s prošnjami, da jim preskrbimo prostore in dajejo predloge. Žene s terena Gradišče in Muzejski trg so predlagale, da naj se v Šubičevi ulici v gimnaziji dodele prostori za vrtec in vzporedno naj bi se na nunskem vrtu napravilo zaprto otroško igrišče. Menim, da je predlog terenov upoštevanja vreden, kajti čeprav moramo vzporedno s tem računati na neke stroške, upam, da bomo s pomočjo terena to uspeli (prostovoljno delo). Navedla sem samo nekaj primerov. Mislim, da je vprašanje vrtcev brez hrane zelo pereče vprašanje, ki ga moramo res posebno v mestih reševati s posebnim poudarkom in se boriti tudi za sredstva, ki so nam za to potrebna. Danes imamo v vrtcih s hrano približno 660 otrok. To je minimalno število, pravzaprav lahko rečemo, da to ni nič, če upoštevamo, da je kolektivna vzgoja v zgodnji mladosti tisto, ki pomaga oblikovati človeka.

Žene iščejo tudi druge oblike in se danes že pripravljajo, tako na dan pomladi, za dnevna letovanja, za počitniške kolonije itd. Z novim gospodarskim sistemom pa smo tudi tu zadeli na težave in bodo potrebni

s strani oblasti in s strani političnih organizacij primerni ukrepi. Treba bo delati na to, dà, če je država dala staršem otroške doklade, so starši dolžni iz tega prispevka dati delež za otroške kolonije in letovanja. Če tega ne bomo pravočasno pojasnili, bomo imeli s tem vprašanjem težave. Na drugi strani bi pa vendarle predlagala, da bi skušal Izvršni odbor najti finančna sredstva, ki nam bodo še potrebna, da zagotovimo okrepitev otrok socialno šibkih staršev. Naši bolni otroci dobijo oskrbo v zdravstvenih domovih preko socialnega zavarovanja. Toda nimamo sredstev za kolonije, kamor pridejo ne bolni, pač pa šibki otroci, ki so potrebni spremembe zraka, katerim bomo s tem preprečili bolezen. V tem primeru se moramo le boriti za tisti minimum sredstev, ki nam bo potreben.

H koncu naj omenim še vprašanje, ki ga je omenil tovariš Bolé, to je vprašanje tistih 20% nezakonskih mater od 16 do 20 let. Menim, da moramo to vprašanje obravnavati s tega vidika, da moramo ta procent v socialistični državi zmanjšati, in sicer tako, kot je omenil tovariš Kutin, da moramo bolj zaščititi ravno žensko mladino. S tem se zelo strinjam, ker je anketa pokazala še to, da so taki pojavi predvsem tam, kjer je ženska mladina prepuščena sama sebi. Žensko mladino pa moramo v nekaterih primerih zaščititi in ji pomagati tudi po 18. letu.

Ostanek France:

Včerajšnje poročilo Komisije za proučitev problemov vzgoje mladine in današnja diskusija sta pokazali, da je vprašanje vzgoje mladine izredno važno in bi morali o šolstvu in vzgoji večkrat razpravljati, da bi zainteresiranost za ta vprašanja postala splošna.

Referata sta zajela vsa vprašanja in razen nekaterih ugotovitev so vsa splošen pojav ne le v Ljubljani, temveč v vsej Sloveniji. Pismo CK KPS je povzročilo, da se mnogo razpravlja o teh vprašanjih. Nadalje so posamezni primeri prosvetnih delavcev, ki so bili zaradi protiljudskega zadržanja odslovljeni iz prosvetne službe, sprožili diskusijo, ki se omejuje na ožji krog samih prosvetnih delavcev.

Zgodovinski razvoj šole nas pouči, da je šola vedno bila odraz družbe. Znano je, da je že Marija Terezija izjavila, da je šola »politicum«, ko je nastal prvi spor med cerkveno in prosvetno oblastjo. Generalni vikar v Gradcu Bertholotti je namreč nasprotoval, da bi državne oblasti neposredno zahtevale od dekanij poročila o stanju šolstva.

Na slovenskem ozemlju je glavno besedo v šoli in pri vzgoji do leta 1945 imela duhovščina, zato se bori za pozicije, ki jih je zgubila, prav zaradi zmagovitega zaključka narodnoosvobodilne borbe.

Zgodovina razvoja šol nam lahko marsikaj pojasni. Ko je leta 1869 izšel šolski zakon, je bila šola delno oproščena cerkvenega skrbništva. Do takrat je cerkev upravljala osnovne šole, ter imela učitelje v prvi vrsti za mežnarje in organiste. Že to, da je pred oceno za verouk bila ocena za vedenje in pridnost v spričevalih, je povzročilo, da je Lavoslav Gregorc v brošuri »Stara in nova šola« pisal, da je šola brezverska. Vedeti moramo, da je pri duhovščini še vedno išta miselnost, ki jo usmerja Vatikan. Zato tako nasprotujejo današnji šoli, ki jo uravnava ljudska oblast, ki je demokratična in temelji pouk na znanstvenem nazoru marksizma-leninizma. Mnogo ljudi še danes živi iz tiste dobe in ti se težko vključujejo. So med nami še ljudje, ko se je v šoli učilo pod geslom: »Vse za vero, dom, cesarja.« Zato je ostalo še nekaj stare miselnosti.

Da so učitelji stremeli za napredkom, dokazujejo podatki iz leta 1872. Učitelj iz Zalega loga je takrat predlagal predsedniku Praprotniku, naj bo šola ločena od cerkve. To je sicer sporadičen pojav. Ob koncu pisma sicer pripominja, da upa, da tovariš ne bo tega izrabil. To je dokaz, da so že tedaj učitelji čutili odpor proti povezavi šole s cerkvijo. Nadalje je že v letu 1899 pisal »Učiteljski tovariš« o socialističnem gibanju med učitelji. To zopet dokazuje progresivno usmerjenost dela učiteljev. Reakcija je sicer učiteljstvo izrabljala za svoje cilje, vendar je del učiteljstva bil progresiven. Leta 1941 je velika večina prosvetnih delavcev sledila pozivu Komunistične partije in sodelovala v NOB. To omenjam zato, ker se mnogokrat posplošuje slabe lastnosti nekaterih učiteljev in meče vse v en koš. Tako lahko nastane pri kadru vzgojiteljev mnenje, da je učitelj tisti, ob katerega se lahko vsakdo obregne. To je često posledica neobjektivnega gledanja na vzgojno delo. Taka razpravljanja je čuti med prosvetnimi delavci, ker menijo, da se vedno objektivno ne postopa.

Lenin pravi, da je najvažnejše sredstvo kulturne revolucije, ki je del splošne revolucije, šola. Tega se naša oblast zaveda in zato posveča toliko skrbi šoli. Najvažnejše v šoli je idejno-politična smer pouka, ki je vsebovana v učnem načrtu. Že SNOS je izdal prvi učni načrt leta 1944, kakor tudi odlok o roditeljskih svetih. Med narodnoosvobodilno borbo smo skrbeli za šolo in vzgojo. Če pregledujemo zapisnike iz te dobe, vidimo, da je bilo zanimanje za šolo zelo veliko na vsem osvobojenem ozemlju. Danes pouk v šoli prav tako usmerjajo učni načrti. Upoštevati moramo, da so ti še prenatrpani z učno snovjo. Naš odbornik dr. Vatovec je že na enem izmed zasedanj omenil, da so tudi učbeniki preobširni in pretežki. Mladina ne more vse učne snovi obdržati v spominu. Nedavno sem čital poročilo glede tega v dnevnem časopisu. Res je, da se mladina v šoli danes več uči kakor prej. Vprašanje

pa je, ali je to znanje trenutnega ali trajnega značaja. To omenjam, da bi to vprašanje tudi proučili, čeprav je to zadeva predvsem učiteljev in profesorjev.

Pred pedagoškimi delavci stoje ogromne naloge, ker morajo biti močan steber socialistične prosvete. Prav gotovo bi moral imeti vsak vzgojitelj tiste moralne in politične kvalitete, ki naj krase vsakega komunista. Zato je potrebno vzgojno delo tudi med pedagoškimi delavci, ker moramo računati s takimi, ki so tkzv. apolitični tipi. Čeprav apolitičnega tipa ni. Prevzgoja teh je naloga strokovnih društev in množičnih organizacij. Res je, da smo sedem let že opravljali to delo, toda bilo je morda premalo intenzivno in premalo individualno.

Prosvetnim delavcem je treba dvigniti politično samozavest, avtoriteto in tisti pedagoški optimizem, ki je osnovni pogoj za uspešno pedagoško delo. Velika večina prosvetnih delavcev ne zagovarja redkih vzgojiteljev, ki so nasprotniki naše socialistične družbe, niti tistih, ki z dvoličnim življenjem ne dajejo zgleda mladini in jo skušajo odvajati od naše politične in družbene orientacije. Da bo to doseženo, je potrebno objektivno poročanje v primerih vzgojiteljev, ki po svojem delovanju ne zaslužijo tega naziva. Skrbeti je za uporabo vseh zakonitih mer, predno se seže po skrajnih sredstvih.

Važno je tudi vprašanje materialne oskrbe prosvetnih delavcev. Pregled naročnikov pedagoškega tiska kaže, da jih je precéj, ki niso naročniki prav zaradi materialnih težav. To bo nekaj izboljšano z novo uredbo. Na opazko tovarišice, da naj bi učitelji opozarjali na novoizšle knjige, se moramo vprašati, koliko jih je, ki morajo knjige kupovati. Škoda je, da ne izhaja več »Slovenski knjižni trg«, ki je prej nudil podatke o novih knjigah. Revij nimajo naročenih niti vse šole, kaj šele posamezniki. To je še bolj pereče na vasi in vprašanja vzgoje ne moremo omejevati na Ljubljano.

Pri vzgoji mladine bi morale šoli pomagati politične in množične organizacije in šolski sveti. Materialna pomoč, ki jo dobijo šole in mladinske organizacije, se bo dobro obrestovala. Pri včerajšnji diskusiji smo čuli o pomoči nekaterim fizikulturnikom. Če bi ta sredstva dali za prosvetno-vzgojne namene, bi se marsikaj že izboljšalo v naših šolah.

Zavedati se moramo, da je proces vzgoje dolgotrajen in težak, zato je nujna kontinuiteta dela. Odgovornost vzgojitelja je večja takrat, ko daljšo dobo službuje na nekem službenem mestu. Če službuje prosvetni delavec le leto dni na enem službenem mestu, se delu ne more posvetiti s tistim mirom, ki je zato potreben. Če pa nekdo službuje daljšo dobo, ga moremo klicati na odgovor. Če so reakcionarni režimi v prejšnjih časih dosegali določene uspehe v šoli, je bila to posledica daljšega službovanja vzgojiteljev na istem mestu. Učitelj, ki pozna ne

le učenca, temveč tudi starše, bo učenca laže vzgajal. Po sebi lahko presodimo, čeprav smo odrasli, da se stalno vzgajamo in zatiramo slabe navade. Toliko težje je delo vzgojitelja, posebno na srednjih in strokovnih šolah, kjer je strokovni pouk in se menjajo pedagogi za posamezne predmete. Ponovno poudarjam, da je potrebna kontinuiteta pri pedagoškem delu. Ta vprašanja zadevajo na delikatne odnose, zato predlagam, naj bi se ta Komisija zanje zanimala in o njih poročala.

Dr. Ravnikar Tone:

Dovolite mi par pripomb k poročilu tov. Arkove. Tovarišica je dejala, naj bi Svět za zdravstvo skupaj s Světom za prosveto bolj kot doslej urejal v številnih domovih vprašanje higiene, da dosežemo povsod vsaj tako imenovani higienski minimum. Za domove, ki so pod vodstvom našega sveta in je zanje proračun pri nas, nosi naš Svět itak vso moralno in materialno odgovornost, za ostale domove pa more naš Svět prevzeti toliko odgovornosti, kolikor za javno higieno mesta sploh. Sanitarna inšpekcija stalno opravlja preglede v vseh domovih, poroča o rezultatih in izdaja odločbe. Marsikje se je stanje že znatno izboljšalo, povsod pa Sanitarna inšpekcija ni uspela zaradi objektivnih in subjektivnih vzrokov. Zlasti za Domove učencev v gospodarstvu so ugotovitve glede higienskega stanja kaj malo ugodne. Najboljše je stanje ravno v tistih domovih, ki so letos prešli pod upravo našega Světa. Mimogrede naj omenim, da smo v letošnjem letu že nekajkrat prejeli ustno informacijo, da pridejo ti domovi pod naš Svět. Prav tolikokrat smo bili informirani, da to ni res. Zadnja informacija, ki smo jo dobili na Republiškem světu, se glasi, da prevzamemo Dom Titove mladine v Mostah, Dom Malči Beličeve na Viču in Dom v Stanežičah. Vse do danes pa o tem nimamo nobene pismene odločbe.

Naj na tem mestu spregovorim nekaj besedi o Sanitarni inšpekciji. Naša Sanitarna inšpekcija je tako po svoji tehnični opreми kot po številu strokovnega osebja relativno mnogo šibkejša kot v drugih mestih n. pr. v Zagrebu, Beogradu itd. Če je karkoli v zdravstvu v Ljubljani treba okrepiti, je to ravno Sanitarna inšpekcija. Zato ne razumem zmanjšanja proračuna za Sanitarno inšpekcijo, saj bi pričakoval, da ji bomo s primernimi finančnimi sredstvi omogočili vsaj delo v sedanjem obsegu, če ga že ne moremo povečati.

Tovarišica Arkova je omenila, da je Uprava doma Titove mladine predvidela v proračunu 8500 din mesečno na oskrbovanca. Strinjam se z mnenjem tovarišice Arkove, da tega ne moremo odobravati. Standard, ki ga s takim zneskom garantiramo vsakemu oskrbovancu, sam na sebi res ni prevelik, je pa prevelik za naše sedanje razmere.

Starši dobe z otroško doklado za vsakega otroka po 3000 din. Pri dveh ali treh otrocih morajo imeti že zelo visoke osebne prejemke, če naj za vsakega otroka od svoje plače dodajo še po 2000 dinarjev. Oskrba v Domu je seveda nekoliko dražja ko doma, ker od personala v Domu pač ne moremo zahtevati brezplačnega dela in tolikšne požrtovalnosti, kot jo izkazuje mati za lastnega otroka, vendar mora 6200 din mesečno za otroka zadoščati tudi za domove. Ugotavljam pa, da bi po kalkulaciji 6200 din mesečno za oskrbovanca naša domova (Titove mladine in Malči Beličeve) morala dobiti skoraj 12,000.000 din. Ker imamo za tri domove v proračunu odobreno nekaj nad 13,000,000 dinarjev, bi iz tega izhajalo, da ostane za dom v Stanežičah v proračunu samo nekaj več kot 1,000.000 din, kar je seveda premalo. Ne smemo dopustiti, da bi naše ustanove zdrknile na raven nekdanjih sirotišnic.

Strinjam se s predlogom, naj se za te domove uredi nekje v Ljubljani skupna pralnica, šivalnica in likalnica. Ni mi pa čisto jasno, zakaj naj bi bila ta nova pralnica cenejša od že obstoječih, ko zelo verjetno tehnično ne bo prav nič bolje opremljena.

Strinjam se s predlogom, da se izloči iz proračuna Doma Malči Beličeve otroški vrtec. O predlogu, naj bi se bivanje otrokom v domovih podaljšalo do mature, ker je prehod iz enega Doma v drugega včasih zelo težaven in vrže otroka iz ravnotežja, bi morali šii diskutirati. Predlog je vsekakor potreben proučitve.

Tovarišica Arkova je omenila skrajno slabe utemeljitve v odločbah, s katerimi naše skrbništvo oddaja otroke v domove. Utemeljitev res niso najboljše, pa tako skrajno slabe se mi tudi ne zdijo. Želel bi vedeti, ali se to nanaša na zadnje čase, odkar je vse skrbništvo pri nas, ali pa na dobo, ko je skrbništvo bilo na rajonih. Ugotovitvi o skrajno slabih utemeljitvah se čudim zato, ker se doslej nobena prizadetih uprav ni pritoževala in ker se je tudi sodišče o našem delu pohvalno izrazilo. Res pa je, da pri našem delu pogrešamo globlje psihične analize. Nimamo psihoanalitikov v zadostnem številu niti na ljubljanski filozofski fakulteti, od ljudi, ki delajo na našem Svētu, pa seveda psihoanalize ne moremo zahtevati, ker je strokovno niso večši in ker jim tega ne dopušča čas. Nekoč je prišel tovariš iz Republiškega sveta pokazat našim skrbniškim organom, kako se to dela. Za razgovor z materjo je porabil skoraj dve uri. Ugotovitve razgovora so bile sicer zanimive, niso pa dale prijemljivega materiala za praktično delo. Navezani smo na izjave staršev, otrok in okolice. Dobimo poizvedbe pri otroških obiskovalkah in postavljenih skrbnikih. Izjave prizadetih si mnogokrat nasprotujejo, včasih naletimo tudi na očitne neresnice. Do-

stikrat ne vemo, ali naj verjamemo otroku ali materi. Muditi se z vsakim primerom po več dni, pa je pri sedanjem aparatu nemogoče. Upoštevaajoč vse navedeno, sem mnenja, da delo naših skrbniških organov vendarle ni slabo.

Avšič Jaka:

Med diskusijo in zadnjim referatom mi je padlo v oči, da je naš strokovni pedagoški kader zavzel manj važno vlogo pri vzgoji kot n. pr. medicinski v medicini. Iz vrst medicinskega kadra je v NOB sodelovalo mnogo več ljudi, kot iz vrst prosvetnih delavcev. Žalostna posledica tega je, da so ti strokovni ljudje, ki naj bi imeli odločilen vpliv na vzgojo mladine, maloštevilnejši. To je deloma razumljivo, ker je v kapitalizmu prosvetni kader bolj vezan na politični režim, kot je medicinski kader. Tako so režimi stare Jugoslavije profesorje in učitelje bolj prekvasil za svojo uporabo kot medicinski kader, in zato je še danes tako pomanjkanje in imamo borbo pri ideološki vzgoji pri samih vzgojiteljih. Vzgoja mladine pa je tudi zelo važna družbena dejavnost tudi zato, ker zahteva posebno pedagoško strokovnost. Mi kot laiki lahko govorimo o političnem delu vzgoje kadra, ne moremo pa meritorno vpletati v samo pedagoško delo, ker je to delo svoja znanost. Tudi zaradi tega so bile večje težkoče pri vzgoji naše mladine. Naša država in vsa naša skupnost je dajala vse za našo mladino in tudi danes daje samo sedaj v drugi obliki. Prej se je dajala v obliki neposrednega dajanja mladinski organizaciji in samim mladincem, sedaj pa daje preko staršev in vzgojiteljev. Prej je bila taka politična situacija, da se je moralo polagati na mladinsko organizacijo kot vzgojitelja mladine največ pažnje, danes pa več pozornosti posvečamo staršem in to je sedaj prav, ker je to povezano tudi z gospodarskim računom. Tudi vzgoja je tako postavljena na ustrezne gospodarske temelje. Zato prihajamo do tega, da morajo mladinski domovi polagati veliko večjo skrb, da bodo rešili svoje finančno vprašanje, da bodo varčni, ker večjih sredstev ni, in ker jih ni, se morajo najti take oblike dela, ki bodo zadovoljile nujne potrebe Doma.

Kar se tiče same vzgoje, se mi zdi, da bi morali ločiti dvoje. Imamo prvič naloge, ki so dane vzgojiteljem, in drugič naloge, ki so postavljene pred mladino:

1. Te naloge se močno razlikujejo, kompetence se ne morejo mešati med seboj, vsaka stvar mora reševati svoje naloge. Kolikor bolje bodo reševali vzgojitelji svoje naloge, toliko bolje bodo mladinci svoje. Nasprotno, ne more pa biti vmeševanja mladincev v reševanje nalog vzgojiteljev.

2. Nasprotno pa so se mladinci skoraj izključno bavili z vprašanji, kako vzgojitelji in profesorji opravljajo svoje naloge, kako bi morali učiti, kako se obnašati in kako upravljati z zavodom in mladino.

Vem za primer, kjer so naloge, ki so bile postavljene pred mladino, nekako pozabili in te naloge niso prišle do veljave. Mladinske organizacije so si dostikrat v šolah in domovih jemale preveč kompetenc, kar je bilo škodljivo. To se je zgodilo predvsem zaradi tega, ker vzgojitelji niso bili dovolj močni.

V referatu smo slišali, kako izvršujejo naloge naši vzgojitelji. Mislim pa, da bi bilo bolje, če bi dobili konkretnjšo sliko, da bi lahko primerjali pozitivno in negativno in s konkretnimi primeri. Je sicer kočljivo, da bi javno razpravljali v odboru stvari o nezadovoljivih vzgojiteljih, vendar pa bi imelo to lahko dobre posledice, ker bi vzgojitelji posvečali več pozornosti svojemu delu.

Nadalje mislim, da bi mladina lahko bila ideološko pravilneje usmerjena.

Ravno tako stanje kot v ideološkem pogledu je pri mladini tudi stanje v strokovnosti. Kdo danes navaja mladino, da bi se bavila tudi izven šole z literaturo ali specialnimi strokami tehnike, kot je elektrika, radio ali z glasbo, skratka z vedami, ki plemenitijo človeka in za katere bi morala imeti mladina interes. Danes ima mladina večji interes za te vede in bo tudi pokazala večje rezultate kot je to bilo v kapitalizmu. Sedaj ima mladina veliko več možnosti za tako učenje v izvenšolskem času. To pa zavisi mnogokrat od vzgojiteljev, v veliki mri pa tudi od staršev. Vzgojitelji so poklicani, da usmerjajo mladino v to. Dobro bi bilo nadalje videti statistične podatke iz domov, kakšni so rezultati gojencev v šoli, in to v primerjavi učencev internistov s tistimi, ki živijo doma, ali tudi kakšni so uspehi letos napram lanskemu letu in ali med posameznimi semestri. To je tisto, kar se tiče dijaka in mladince, in sicer, da pokaže, kako izvršuje naloge, ki mu jih daje skupnost, t. j., kako se usposablja za svoj bodoči poklic. Ravno to zadnje je najvažnejše za mladino in mi moramo zahtevati od mladine konkretne naloge ter ji povedati, da je njen cilj doseči čim boljše rezultate pri šolskih uspehih, pri čemer se razume tudi ideološka vzgoja, katero vsebuje program. Če bomo to zahtevo strožje postavili pred učence, ne bo kriminalcev in tudi manj drugih problemov, ter bomo dosegli tudi tisto, za kar država daje denar za našo vzgojo. S tem ne mislim podcenjevati mladinske organizacije ter mora biti mladinska organizacija največji podpornik profesorjev ravno v tem pogledu. Imel sem priliko na nekem tehnikumu razpravljati o tem pred kakim letom, pa sem videl, da je ravno to področje najbolj zanemarjeno. Dijak

mora dati tak rezultat v šoli, kot ga daje delavec v tovarni ali uslužbenec v pisarni.

Kar zadeva ideološko vzgojo, stanje izhaja tudi iz tega, da se vzgojitelji sami prepočasi prevzgajajo. Tega ne moremo jemati pavšalno, saj imamo precéj ljudi, ki tu prednjačijo, je pa le veliko takih, ki mislijo, da je najbolje, da so apolitični ter da vzdržujejo zunanji videz, da se ne vmešavajo v politiko. Seveda je pa res pri tem, da so prav gotovo nekako politično opredeljeni, če ne za to pa za kaj drugega. Mislim, da moramo tako vzgojitelje kot mladino prevzgajati v materialistično-marksističnem duhu. Vzgojitelji morajo študirati znanstvena dela. Zato imamo mnogo del n. pr. Zihlerla, dr. Potrča ali predsednika Sveta FLRJ za prosveto in kulturo tovariša Ročka, kakor tudi material iz govorov tovariša maršala, Kardelja, Kidriča. Tu imamo poleg ideološkega materiala tudi politične smernice. Tudi pismo CK nam daje možnosti, da dobimo pravilno smer vzgoje profesorjev in same mladine.

Treba je razlikovati naloge, ki jih morajo izvajati vzgojitelji v šoli, in naloge, ki jih je treba opraviti za ideološki dvig vzgojiteljev. Te poslednje naloge morajo opraviti nadrejeni organi, ki bi morali najti možnosti, da vsakega vzgojitelja pretresejo in izvajati tudi administrativne sankcije, kajti kot je dejal tovariš Repinc, tega vprašanja ne bo mogoče reševati na dolgo, temveč ga lahko rešimo v kratkem času. Mnogo lahko dosežemo z energičnejšimi posegi in to moramo doseči, kajti skozi to šolo bomo dobili prve prave državljane, ki so nam v času, v katerem živimo, v odnosu na mednarodno situacijo, v odnosu na naš zemljepisni položaj nujno potrebni in kateri bodo morali pokazati največjo enotnost. Zato se moramo tudi tesno povezati pri vzgoji mladine z organi oblasti, ker je ta vzgoja eden najvažnejših faktorjev našega dela.

Zdešar Henrik:

Res je, da so bili šola in vzgojitelji pred vojno tisti, na katere so jurišali vsi režimi. Res je tudi, da so bili taki, ki so dopustili vpliv režimov, pa tudi taki, ki so bili pripravljeni boriti se proti nazadnjaštvu. Gotovo se boste spominjali, da je bilo pred vojno premeščenih nekega leta 700 učiteljev. To se je dogajalo tudi v profesorskih vrstah. Pa se ozrimo še na njihovo delo med vojno. Pregled udeležbe prosvetnega kadra v NOV je malo težji, ker prosvetni kader povečini ni opravljal svojega dela kot zdravniški kader, ki je v Narodnoosvobodilni borbi vršil svoje strokovno delo. Učitelji so bili borci v različnih edinicah, komisarji, politični delavci po okrajih itd. Saj je samo iz vrst učiteljev

in profesorjev pred leti ugotovila Komisija, da je še 600 učiteljev in profesorjev, ki ne opravljajo svojega dela. Ti so bili na najrazličnejših funkcijah, tako da zanje sedaj skoraj ne vemo, kaj je njihov osnovni poklic. Ko iščemo te ljudi, jih najdemo po ministrstvih, med političnimi profesionalci, v upravi itd. Rad bi poudaril, da smo imeli v Narodnoosvobodilni borbi zelo svetle primere junaštev iz vrst pedagoškega kadra. Omenim naj samo narodnega heroja Žagarja, ki je bil znan tudi kot odličen učitelj. Spisek, ki sem ga nedavno imel v rokah, ki obsega padle pedagoge, je zelo velik. Izšla bo tudi biografija učiteljev in profesorjev, padlih v borbi. Res pa je, da se je zgodilo to, da se je učiteljem, ki niso sodelovali v Narodnoosvobodilni borbi ali bili pasivni, posrečilo dobiti mesta, za katera kot vzgojitelji ne ustrezajo. Pred očmi moramo imeti tudi to, da so po vojni izvrševali učitelji vse naloge na vasi: od odkupov do pobiranja davkov ipd. Marsikateri uradnik se je takih poslov otresel in jih naprtil učiteljstvu, češ da ne bo doživel kritike; glede politične aktivnosti prosvetnih delavcev iz Ljubljane je pa po mojem mnenju, da gre ta neaktivnost kar postopoma od vrtcev do višjih šol vedno slabše, tako da imamo več slabih primerov v srednjih šolah kot na osnovnih in še več na univerzi. Zakaj je to? Zdi se mi -zato, ker so tisti, ki imajo opravka z mlado generacijo v osnovni šoli, bolj povezani z vsakodnevnim življenjem s problemi staršev.

Nedavno so naši časopisi na dolgo in široko pisali o tovarišici Šušteršičevi, kot o primeru slabega vzgojitelja. Pripomnil bi k temu, da je to smešno, ker je bila omenjena že v stari Jugoslaviji odstranjena iz šole zaradi bolezni, ker umsko ni povsem v redu. Svět za prosveto jo je poslal na zdravniški pregled, odgovorili pa so, da je prej omenjena trditev nestrokovna. Šušteršičeva prav gotovo ne nosi zastave nazadnjaštva, ker imamo mnogo hujše primeré nazadnjaštva, Šušteršičeva pa za učiteljsko mesto le ne ustreza.

Zdi se mi potrebno ugotoviti še, da iz skupščine še ni nikdar predčasno odšlo toliko ljudi, kot sedaj ko razpravljamo o vzgoji, vendar so vzgojni problemi taki, da zadevajo nas vse. Če je bila važna razprava o turizmu, je toliko važnejša razprava o vzgoji naše mlajše generacije.

Jurančič Janko:

Obe poročili in diskusijo bom dopolnil s pripombo o strokovni kvalifikaciji pedagoškega kadra. Na osnovnih in srednjih šolah splošno izobraževalnega tipa je ta zadeva vsaj v glavnem v redu, ne moremo pa tega trditi o vseh strokovnih šolah, srednjih in nižjih industrijskih šolah. Tu je učni kader pogosto nametani od vseh vetrov, brez zadostne

strokovne in pedagoško-didaktične kvalifikacije. Prosvetna politika pa bi morala iti za tem, da bi prav na teh šolah nastavljal ideološko, strokovno in pedagoško najboljši kader. Na teh šolah se je zadnja leta pogosto delalo po tako imenovanem zgoščenem programu. Razen tega vzamejo strokovni predmeti toliko ur, da za splošno izobraževalne predmete, ki so za oblikovanje značaja in ideološko izobrazbo dijaka izredno važni, ostane prav malo časa. Zato naj bi se »zgoščenost« kazala v kvaliteti predavateljev in pouka, ne pa v bagateliziranju predmeta in v sami formalni zasedbi ur, kar se dejansko še dogaja.

Na Srednji tehniški šoli, ki je v moji volilni enoti, poučuje na primer strokovno matematiko upravni uradnik, nastavljenec tiste šole, brez sleherne strokovne, pedagoške in metodične kvalifikacije, baje zato, da se mu »pomaga«, to je, da se mu zvišajo prejemki s plačanimi honorarnimi urami. Podobnih primerov je tam še več. Dogaja se tudi, da tak honorarni »učitelj« ni niti v razredu, ko si uro zaračuna. Tudi v šolski delavnici je vprašanje strokovne, metodične in pedagoške kvalifikacije še vedno odprto. Govori se, da je delavnica postavljena na samostojen gospodarski račun, kar bi bilo povsem napačno, kajti samo kot proračunska ustanova lahko služi svojemu namenu: praktični dopolnitvi teoretičnega pouka. Samostojen gospodarski račun bi bil na eni strani podpora tendenci čim večjega odvajanja od šole, na drugi strani pa kamuflaža za šušmarstvo, ki bo tam cvetelo vse dotlej, dokler ne bo izvedena natančna kontrola, kar pa je pri sedanjem stanju izključeno, ker je tu vse pomešano: praktičen šolski pouk, ljudska tehnika in privatna naročila, ki so evidentirana toliko, kolikor je potrebno za kritje neevidentiranih.

Mnenjâ sem, da je prosvetnim delavcem res nemogoče imeti večje število strokovnih in drugih revij, kot je to že omenil tovariš Ostanek. Zato naslavljam prošnjo prosvetnih delavcev na naše dnevnike, da še bolj dosledno poročajo, kaj izide na našem knjižnem trgu. Zlasti tovariši na deželi so pogosto slabo informirani o izidu knjig in člankov, ki bi si jih močno želeli.

Peternel Franc:

Dovolite mi nekaj pripomb o vzgoji mladine. Skrb za vzgojo mladih ljudi je najvažnejša funkcija vsake družbe. Vsaka družba jo ureja tako, kot je v skladu z njenim redom in v tem tudi naša ni izjema, le da je vsebina njene vzgoje taka, da zastopa interese najširših množic delovnih ljudi. Naša skupščina je s tem, ko je postavila posebno komisijo, katera naj bi raziskala to delo, pokazala, da se zelo interesira

za te probleme, prav tako pa je to potrdila tudi današnja diskusija. Iz poročil Komisije smo dobili dragoceno gradivo, ki bo dalo dosti pobud za različna področja našega dela, tako Izvršilnemu odboru kot celoti, zlasti pa Svetu za prosveto in kulturo MLO. Strinjam se z vsemi predlogi, ki smo jih slišali včeraj in danes. Dal pa bi nekatere pripombe. Vzgoja v šoli zaostaja za našim splošnim razvojem, t. j. za materialnim razvojem. Razlogi za to so različni. Mislim, da bi v prvi vrsti morali govoriti o pedagoškem kadru. Pedagoški kader je tak, kot smo slišali danes. Imamo pa celo vrsto ljudi, ki se trudijo, da bi bilo delo v šoli tako, kot šola zahteva. Takih primerov je veliko v osnovnih in srednjih šolah. Del pedagogov pa je tak, da žele biti apolitični; ti sami se še niso osvobodili ostankov stare vzgoje. Teh ne bi še mogli označiti za naše nasprotnike in z njimi je treba delati več ko doslej. Del pa je tudi takih, ki so nasprotni naši družbi, ki jo gradimo, in so interesno zasidrani v družbenih silah, nasprotnih nam. Taki ne spadajo v šolo in potrebno je, da jim vzamemo vsako možnost vzgajanja in vplivanja na naše mlade ljudi.

Pripomnil bi, da se v Ljubljani ni vodila dosledna kadrovska politika pri zasedanju šol, temveč da so bila tu podeljevana mesta iz drugih interesov. Učitelji so prihajali na službena mesta zaradi tega, ker so bili njihovi zakonski drugi v službi v Ljubljani ali zato, ker so imeli odrasle otroke za šolanje. Ti momenti pa ne smejo biti edino odločilni. Res je, da ni treba, da jih ne bi nič upoštevali, vendar pa le v pravem obsegu. V bodoče je treba drugače delati.

Postavlja se vprašanje, ali je mladina boljša ali slabša kot je bila prej. Prav se mi zdi to, kar je dejal tovariš Repinc, da ni slabša in to je naša mladina pri svojem delu po osvoboditvi tudi dokazala. Družbena nasprotja, ki se pojavljajo, borba s starim, ki hoče uveljaviti svoje zahteve, se odražajo tudi med mladino in zato imamo pojave, ki niso taki, da bi mogli biti z njimi zadovoljni. Pesimizem pa ne bi bil pravilen, kakor tudi ne posploševanje takih pojavov, čeprav ne smemo pred njimi zapirati oči.

Govora je bilo tudi o roditeljskih svetih in roditeljskih sestankih. Roditeljski sestanki so v večini primerov taki, da na njih razpravljajo le o ocenah, premalo pa vzgojitelji razpravljajo s starši o vzgojni problematiki in jih tudi premalo zainteresirajo za vzgojna vprašanja.

Stiki med profesorji in mladinsko organizacijo so često zelo ohlapni in v tem pogledu še nismo dosegli zadostnih uspehov, čeprav se je ponekod to sodelovanje že lepo razvilo. Tako sodelovanje pa je nujno potrebno, če hočemo doseči boljše rezultate. Treba je, da se naši dobri ljudje udeležujejo volitev v roditeljske svete, da lahko potem nanje

tudi pozitivno vplivajo. O važnosti delovanja Društva prijateljev mladine smo danes že razpravljali in o tem ne bi hotel znova govoriti.

V poročilu Komisije za pregled mladinskih domov je bilo govora tudi o mladinskih domovih, ki so bili prej budžetirani, pa so prešli na gospodarski račun. Ta prehod se je izkazal kot zelo koristen. V naših domov, tako v dijaških kot študentskih, so se ob gospodarskem računu pokazali lepi rezultati, čeprav so bili nekateri mnjenja, da ne bo šlo. V teh domovih sedaj mnogo bolj varčujejo, tako s krčenjem števila zaposlenih ljudi kot pri elektriki in drugod. Umesten pa se mi zdi predlog Komisije, da bi večja vzdrževalna dela v teh domovih, ki služijo več generacijam, morali še financirati iz proračuna.

Delo v domovih je res težko in vzgojitelji bi se skoraj morali odpovedati osebnemu življenju. Imamo take vzgojitelje, imamo pa na žalost tudi take, za katere bi bilo bolje, da jih ne bi bilo.

Glede ugotovitev o Domu učencev v gospodarstvu v Kersnikovi ulici bi pripomnil, da smo v tem Domu sedaj namestili take ljudi, ki nam bodo, upam, garancija, da se bodo razmere v Domu spremenile. Seveda ni mogoče vsega spremeniti od danes na jutri, ker je zato pač potreben daljši čas.

V Domu Vide Janežičeve ni težkih imbecilnih primerov razen enega. Za take otroke obstoja poseben dom v Hrastovcu pri Mariboru. Glede ustanovitve Doma za moralno ogroženo mladino bi pripomnil, da je potrebno 5 milijonov dinarjev kredita, da se dogradi stavba, v kateri so potrebna le še razna obrtniška dela.

Pozdravljam iniciativo, da bi Ljubljana imela mladinski dom, kjer bi imeli prostore razni mladinski klubi, da bi LMS lahko uspešneje delala.

Vprašanje prehoda iz otroških v mladinske domove je res vprašanje, ki ga je treba proučiti.

O letovanju, taborjenju in kolonijah je govorila danes tovarišica Resnikova. Povedati moram, da Mestni ljudski odbor letos za to nima sredstev. Prvenstvo morajo v resnici imeti bolni otroci, menim pa, da letovanja preprečujejo razna obolenja. Glede otroških igrišč bi se strinjal s predlogom Komisije.

Želel bi govoriti še o marsičem, vendar pa se mi zdi najvažneje to, da bi slabosti, ki smo jih prikazali na današnjem zasedanju, morale biti naša trajna skrb in ne le začasna kampanja in da bi tudi med našimi volivci govorili o teh problemih in podprli prizadevanja, da se stanje izboljša. Hitrih uspehov ne moremo pričakovati. Z majhnimi uspehi bomo prišli v doglednem času do lepih rezultatov.

Govoril bi o notranji problematiki človeka, ki obiskuje srednjo šolo, posebej tistega na višji srednji šoli. Nižja gimnazija je splošno izobraževalna šola, višja gimnazija pa izbirna šola za študij na visokih šolah. Nižja gimnazija kot šola splošno izobraževalnega tipa stremi za tem, da jo napravi vsak otrok. Iz lastne izkušnje pa vem — kakor tudi mi vsi — da uspevanje učencev v šoli ni enakomerno, zato ker delujejo na razvoj otroka činitelji, ki lahko povzročajo njegovo zaostajanje. To dejstvo je podlaga za osnovno protislovje, ki se zaradi tega pojavlja na nižji srednji šoli. Pojavlja se vprašanje tako imenovanih kadrovikov, učencev, ki zaostajajo. V precejšnji meri gre za dijake, katerih umske sposobnosti niso bile enakomerno razvite; pri tem dejstvu vpliva tudi okolje. Tako je nek odstotek dijakov, ki so brez staršev ali pa nimajo takih staršev, ki bi se brigali zanje, ker morda živijo v socialno ali moralno neugodnejših pogojih. Le kar vprašajmo se: Koliko socialno in higiensko neprimernih stanovanj pa smo mogli odpraviti v Ljubljani po vojni? Kako je z barakarskim življenjem? Ali pa si zamislite rodbino uslužbenca, v kateri je oče v službi dopoldne, mati pa popoldne.

V vsaki vzgoji je tudi moment prisiljevanja. Opazovanje in zgodovina vzgoje pričata o tem. Iz zgodovine vemo, da je šola uporabljala celo mučilna ali ustrahovalna sredstva kot je na primer palica ali druga fizična kazenska sredstva. To se pravi, da šola, ki je vzgojna institucija, mora tudi proti temu trenutnemu razpoloženju in nagnjenju učenca uveljaviti svoje smotre. — Da se sedaj povrnem k prejšnjemu razvijanju misli! Dejstvo, da nekateri otroci živijo v socialno ali moralno težjih pogojih, to vsekakor ne more dobro vplivati nanje, tudi v šolskem učnem in vzgojnem procesu ne. Zato tisti odstotek učencev, ki prihaja iz socialno ali moralno šibkejšega okolja, kakor koli v šoli zaostaja in si težje in nepopolneje prisvaja učno snov in zato nima dovolj veselja za šolsko delo. In glejte, v tem se odpira tisto osnovno protislovje, ki sem ga omenil, v splošno izobraževalnem značaju nižje srednje šole. Težnja, da damo na nižji stopnji srednje šole čim več znanja, mora vplivati tako, da se učitelji trudijo slabega učenca spraviti čim dalje, v čim višji razred. Izbirni moment za višjo šolo, ki pa se tudi pojavlja že na nižji srednji šoli, deluje nasprotno, in prav ta povzroča, da težji dijak vendar le ne napreduje zadovoljivo iz razreda v razred. Pri tem ne smemo pozabiti, da pri »kadrovikih« gre mnogokrat za učence, ki so naravno nadarjeni, a zanemarjeni, pogrešno vzgajani itd., in le v manjši meri za učence, ki dejansko umsko zaostajajo. Tu se mi zdi, da nastajajo vprašanja, ki bi morali bolje o njih razpravljati na terenih, kakor pa se z večkrat napačno kampanjo, in tu bo po mojem mnenju področje dela Društva prijateljev mladine.

Prestop v višjo srednjo šolo se izvrši v dobi pubertete. Takrat doživlja mlad organizem biološko in duševno revolucijo. Mlad človek začneja doživljati objektivizacijo sveta, svet kot nekaj, kar biva izven njega in dostikrat ni v skladu z njim. To dejstvo povzroča v njegovi sedaj občutljivejši in razdražljivejši duševnosti pretrse, ki jim na tej stopnji svojega življenja in razvoja sam ne ve pravega vzroka, ker so njegova izkustva še prešibka. Organizem sedaj na vse iz okolja reagira močnejše, na marsikaj s splošnim obsojanjem, kar pa je treba ločiti od pesimizma nasploh. V bistvu mlad človek še ni pesimist, to je iz raznih vzrokov lahko starejši človek. Na to dejstvo bi opozoril, kadar gre za nekatere sicer črno obarvane pojave v mladinskih literarnih poizkusih. Poza razočaranja ali zaničljivosti je pri njih največ izraz tega njihovega prehodnega stanja. V bistvu je torej to reakcija »idealnega« mladega človeka na nekatere negativne pojave okrog njega. Jasno: učitelji morajo videti in se morajo potruditi, da razumejo, da analizirajo to »revolucionarno« stanje mladostnika in da reagirajo nanj s pozitivnimi vzgojnimi in usmerjevalnimi ukrepi. Ta faza šole in njenega življenja je tako pomembna, da bi ji morala prav prisluhniti tudi diskusija o pouku na terenih. Povedal bi primer, ki sem ga doživel sam. Bilo je na seminarju slovenščine v višji gimnaziji. Dijak je izdelal referat iz Prežihovih »Samorastnikov«. Po referatu je v razpravi bila tudi povest, v kateri pisatelj pripoveduje o bajtarskem dekletu, ki se je povežalo z gruntarskim sinom in mu rodilo kópo nezakonskih otrok. Oče je naprej sina razlastil, pozneje pa mu le prepustil kos posestva, sin pa se le ni oženil z bajtarskim dekletom. Neki dijak je obsodil to bajtarsko dekle z nrvstvenih vidikov in je gledal čisto v samem sebi na to življenje dekleta kot na veliko moralno pomanjkljivost. Učitelj, ki je učenca razumel, je načel socialno analizo bajtarskega dekleta v posebnem položaju na Koroškem in je preko nje gradil socialno-moralno oceno tega življenjskega primera. Vidite, tako je učitelj pristopil k vprašanju, kako, po kakih poteh voditi dijakovo stremljenje za spoznavanjem objektivne družbene resničnosti v svetu moralnih vrednot. Tako znajo načeti dobri učitelji notranje probleme dijakov samih.

Svetovni nazor človeka, ki je malo šolan, je navadno enostavnejši, pri dijakih višje gimnazije in višjih šol je svetovni nazor bolj kompliciran in mu ga po spoznavni strani grade v večji meri pozitivne značnosti. Na kratko: po spoznavni strani ga oblikuje pravilno utemeljevanje. Zato ga morejo graditi profesorji tudi pri predmetih, kakršen je n. pr. matematika, kemija, biologija. Kolikor se odtegujejo temu delu, se tu kaj lahko odraža učiteljeva apolitičnost in s tem nedialektičnost njihovega načina mišljenja. Razložiti znajo, kako rešiti ta ali oni problem v matematični nalogi, ne pa morda procesa razvoja matematike same,

zakaj je n. pr. starim Grkom delalo velike težave računanje z ulomki, zakaj se je mnogo pozneje razvil pojem iracionalnih števil itd. Tole sem povedal zato, ker mislim, da že sam predmetni pouk lahko v marsičem razvije mlade ljudi svetovnonazorsko tako, da jih odvaža od praznoverja, če in kadar to učitelji hočejo in znajo. Tudi te stvari bi še morale bolje in z večjim poznavanjem razpravljati na terenih.

Iz poročila Komisije je razvidno, da se šola na učiteljskišču zlasti znaten del mladine iz vasi. Ob tem dejstvu se je treba zamisliti. Naša vas je tista, ki najpočasneje napreduje. Kaj je posledica tega? Učiteljskičnik prihaja iz gospodarsko zaostalejšega področja, v njem ima torej konservativni idealizem več pogojev za življenje, nekdanja klerikalna vzgoja ga je še podpirala. Tem idealistično konservativnim zaostankom je močno podvrženo tudi mišljenje naših učencev, ki prihajajo s podeželja na učiteljskišče. Zaradi tega je delo na učiteljskiščih težko, težje kot v višji gimnaziji, kjer relativno več mladine prihaja iz gospodarsko naprednejšega ambienta.

Še nekaj k vprašanju sodelovanja šole in doma. Del tega vprašanja je tudi odnos do doraščajoče mladine na višji srednji šoli. Starši opazajo, da se jim otroci v teh letih kaj radi odtujijo. To odtujevanje je deloma biološki pojav, ko dozoreva mladostnik. Sedaj se pojavi cel splet vprašanj, in če dijak doma in v šoli ni navajen na odkritosrčnost, mu jih rešujejo drugi ljudje in drugi činitelji. Prav zato ni vseeno, ali profesor novo snov v tem ali onem predmetu nudi tako, da dijak spozna, ali je profesor pri stvari vezan z občutkom prepričanosti ali pa ne. Pozitiven odnos do živo podane snovi učinkuje pozitivno, posebno v predmetih, ki najmočneje vplivajo na svetovnonazorsko podobo sveta in družbe. Zato pa so tako učiteljem kakor dijakom potrebna ustrežajoča dobra učna sredstva. Odnos do domovine izvira n. pr. v marsičem iz spoznavanja socialističnega obraza domovine. Kako velik vtis napravi na dijake, če si ogledajo kak »Litostroj«, tovarno »Rade Končar« ali če vidijo dobro urejeno zadrugo! Zato bi apeliral na Izvršni odbor, naj šolam območja Sveta za prosveto in kulturo Ljubljane daje čim več v te namene, saj se je letos prav v tem zategnil finančni pas ne za tri, ampak kar za šest lukenj.

Podpredsednik skupščine predlaga, da naj komisija za proučitev problema vzgoje mladine zbere predloge in naj jih predloži na prihodnjem zasedanju v sklepanje.

S tem je bil dnevni red izčrpan in podpredsednik skupščine zaključil zasedanje ob 20.45.

Tajnik: **Resnik Julijana.**

Predsednik: **Krivic Vladimir.**

Overitelj: **ing. Stare Ostoj, Majer Boris.**